

**ALPHONSE
ALLAIS**

MB
148.242

**HORGÁSZ
A PÁCBAN**

ALPHONSE ALLAIS

HORGÁSZ A PÁCBAN

avagy: a Blaireau-ügy

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ALPHONSE ALLAIS

Horgász a pácban

avagy a Blaireau-ügy

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

MAGYAR VILÁG KIADÓ, 1994

31.608

A mű eredeti címe:

Alphonse Allais: L'affaire Blaireau.

A fordítás a "Le livre club du libraire" kiadása alapján készült.

Fordította és az utószót írta:
TIMÁR GYÖRGY

Címlapterv és tipográfia:
GERGELY ISTVÁN

HB. 148.242

Országos Széchényi Könyvtár

1994

Kiadta a Magyar Világ Kiadó, 1994
Felelős kiadó: HALÁSZ GYÖRGY
Nyomtatta és kötötte a Dabasi Nyomda Rt.
Felelős vezető: Bálint Csaba vezérigazgató
Munkaszám: 94-0202
ISBN 963 7815 58 9

A szerző néhány sora Tristan Bernard-hoz*

Kedves Tristan Bernard!

*Emlékszel-e, hogy tavaly, az évnek ugyan-
ebben a szakában Chateaubriand sírjához
utaztunk? (Már nem tudom, zarándokút
volt-e ez, avagy egy olyan fogadás követke-
zménye, melynek tétje egy tucat ebéd vala.)
Mindenesetre tény, hogy kegyeletes szoká-
sunkhoz híven felszálltunk a Montparnasse
pályaudvarról induló vonatra.*

*Az est pedig len le. Nem felejttem el: miután
keresztülrobogtunk az n.-i állomáson és egy
hirtelen rázkódásból kiszámíthattuk, hogy*

** E néhány sor csakis Tristan Bernard-nak szól; mind-
azonáltal a többi olvasó is megismerheti őket, nem lévén
semmilyen bizalmas jellegük.*

éppen elértük valamelyik hosszúság első fokát, én éppen a soron következő könyvemről tartottam Neked előadást, azzal a hévvel és a szavaknak pontosan azzal a szaporításával, mely termékeny időszakaimban mindig is jellemzett engem. Akkori föllángolásomban megfogadtam, hogy a szóban forgó művet Neked ajánlom majd, néhány föltétel ellenében.

Ma beváltom ígéretemet: nem minden repeső öröm híján ajánlom Neked az itt olvasható könyvet, melyre külön is fölhívom nagybecsű figyelmedet.

Nyilván észre fogod venni, hogy a leírások rendkívül rövidek, s hogy egyáltalán nem ecseteltetik hosszadalmasan olyan dolgok külső megjelenési formája, aminők a felhők, fák és mindennémű egyéb növényzet, ösvények, berkek, vízfolyások stb., csupán abban a mértékben, amely nélkül az elbeszélés aligha volna érthető. Annál nagyobb gondosság hozta létre a jellemek rajzát (outline) és festését (colour). Továbbá a cselekmény (plot) oly szerencsés szövésű, hogy olyan, mintha gépen szőtték volna; pedig nem. Ami a stílust (style) illeti, az mindig fennkölt és – az új szűrési eljárásoknak hála

– annyira áttetsző, hogy olyan áttetszést eddig még nem pipált a világ.

Ezek volnának hát, kedves barátom, e munkám érdemei, melyeket – kis figyelmes-ségemért cserébe – bizvást ajánlhatnál szivaros ajakiddal és meggyőző lezserségeddel a mások figyelmébe, akár klubokban, akár kaszinókban, akár kerti multságok vagy hajtóvadászatok alkalmával.

Jó barátsággal:

Alphonse Allais

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Melyben megismerkedünk:

*1. Jules Flécharde úrral, akinek
meglehetősen fontos szerepe lesz
e történetben;*

*2. egy bizonyos Placide-dal,
e hűségese inassal, aki mindamellett
– ahogy Bauer mondaná –*

tizenegyedrangú statisztika, valamint

*3. ha a szerzőnek még jut rá tere,
a fölöttébb elegáns Hautpertuis
bárával.*

Madame de Chaville elkiáltotta magát:

– Placide!

– Asszonyom?

– Leszedhet.

– Igenis, asszonyom.

Azzal Madame de Chaville visszatért
vendégeihez.

Magára maradva, Placide, a hűségese inas elmorogta szabvány szövegét: „Hát
nem kapkodták el a dolgot; már azt hittem,
sosem fejezik be!”

Ezt követőleg habozni látszott: egy po-

hárka borpárlatot? vagy netán egy kis sart-
rőzt?

Végül ez utóbbi szesznéműség mellett
kötött ki, s tisztos adagot kortyolt belőle,
látható elégedettséggel.

Nemsokára, mint aki mégis jobb belá-
tásra tért, poharát egy igen öreg, mondhatni
ópálinkával töltötte meg, s ezt aztán lassan,
valódi ínyenc módján ízlelgette.

– Na nézd csak, Fléchard úr!

Csakugyan: a kerten át egy úr lépkedett
a veranda irányában, egy csenevész külle-
mű és ámbár szegényesnek látszó, de kifo-
gástalan öltözkű úr, aki némi eleganciá-
nak sem volt híjával.

– Jó napot, Baptiste! – köszönt a ro-
busztusnak aligha mondható férfiú.

– Elnézést, Fléchard úr, én nem Bap-
tiste vagyok, ha meg nem sértem, hanem
Placide. Ez a nevem: Placide.

– Szememben az effajta részletkérdés
nem bír különösebb jelentőséggel, de mivel
ön szemlátomást ragaszkodik hozzá, hát
nem bánom: jó napot, Auguste, hogy van?

És a szerencsétlen ember ernyedten –
hajh, de még mily ernyedten! – egy székre
roskadt.

– Maga igazán eredeti egy fickó, Flé-
chard úr!

– Az ember legyen fickós, amíg teheti, barátom. Mindenesetre, miközben e szavaimon elmereng, szíveskedjék jelenteni Arabella de Chaville kisasszonynak, hogy a tornatanára a rendelkezésére áll.

– A tornatanára! – pukkadtt ki a röhögés Placide-ból. – Nahát, Fléchard úr, maga még öregkorában is büszkén fogja emlegethetni, mily jól sikerült megnevettetnie engem aznap, amikor mint tornatanár állított be ide!

Fléchard úr mintha meg se hallotta volna az inas udvariatlanul bizalmaskodó, parlagias megjegyzését, beérte azzal, hogy zsebkendőjével fölitassa a verejtéket, melyben homloka úszott.

Elfelejtettem mondani, de tán még nem késő: mindezen események egy kánikulától félájult júliusi délutánon játszódnak Montpaillard-ban, napjainkban, egy fényűző verandán, mely csak a nap fényét képtelen elűzni, s mely egy hatalmas kertre néz. (Avagy egy pirinyó parkra, ahogy jobban tetszik.)

– Egy pohárka valamit, Fléchard úr? – kínálta a látogatót a nagyvonalú Placide, aki észlelhetően el akarta tüntetni az iménti idétlen derűje által keltett rossz benyomást.

– Köszönöm, de én csak tejet iszom.

– Akkor hát egy szivart? Ezek itt pazaro-
rok, s nem túl szárazak. Nem tudom, ön is
úgy van-e ezzel, mint én, de én egyenest
imádom az enyhén nedves szivarokat. Mel-
lesleg Havannában, ahol aztán igazán érte-
nek hozzá, amint az illik is, az emberek any-
nyira friss szivarokat szívnak, hogy facsarni
lehetne belőlük a dohánylevet. Tudta ön ezt?

– Nem volt szerencsém eddig tudomást
szerezhetni erről a körülményről, mely
egyébként aligha is érint engem, tekintve,
hogy én csak a *nihilt* szívom, a hörgőim
miatt.

A műveletlen Placide láthatóan nem ér-
tékelte teljes mélységében az értelmiségiek
szokott pályáiról letévedt tornatanár eme tré-
fáját, de nehogy felvilágosultság dolgában
elmaradjon a látogató mögött, így szólt:

– Nos, én pedig csak az úr *puros*-ait
szívom.

– Helyes, az még mindig jobb, mint a
purgós.

No, ezt még Placide is fölfogta; ki is
robbant belőle a nevetés:

– Azt a vicces fejit magának!

– És ami Arabella kisasszonyt illeti,

mondja, kedves Victor, mikor venné végre a fáradságot, hogy tudósítsa ittlétem felől?

– Arabella kisasszony jelenleg ifjú urakkal és hölgyekkel teniszezik. Ő a leg-szenvedélyesebb játékos mindnyájuk közt, adta vén bolondja!

Jules Fléhard föl pattant ültéből, kihúzta magát, s Placide szavai fölötti felháborodásában szinte keresztüldöfte az inast tekintetének haragos villámaival:

– Kénytelen vagyok, fiam, arra inteni, szíveskedjék, legalábbis a jelenlétemben, tisztelettudóbb hangon nyilatkozni Arabella kisasszonyról. Arabella nem vén bolond. Sem nem bolond, sem nem vén.

– Na azért csecsemőnek se mondható, a harminchárom évével!

– Nem látszik annyinak. És ez a lényeg.

E hirtelen energiakitöréstől a tornatanár teljesen kimerülten zöttyent vissza székre, s miközben arcát egyre inkább ellepték a verejték csöppjei, bánatos hangon szólalt meg:

– Eszerint úgy gondolja, hogy Arabella kisasszony ma nem is vesz tornaleckét?

– Dejszen ezt próbálom megértetni: ha teniszezik, felőle akár bombázhatnák is a kastélyt, attól se hagyná magát zavartatni.

(Placide szívesen nevezte kastélynak gazdái kényelmes nyaralóját.)

– Nos, annyi baj legyen, fújjunk takarodót.

De közben Jules Fléhard ábrázatán az a fajta jellegzetes ólomszürkeség lett úrrá, mely a legszörnyűsegebb erkölcsi kínoknak halovány mivoltában is ékes tanújele.

Ezek után barátunk fogta a kalapját, mégpedig a bal kezével, majd a jobb kezével kifényesítgette, nézetünk szerint inkább merő ösztönös gépiességből, mintsem avégett, hogy eleganciájával elképessze a város polgárait.

Már éppen távozott volna, amikor egy harmadik személy lépett a verandára:

– Jó napot, uram... ööö... üdvözlöm!... Mondja csak, Placide, a levélhordó még nem járt erre?

– Még nem, báró úr.

Ezalatt Fléhard figyelmesen bámulta a monoklis úriembert, akit Placide most íme báró úrnak nevezett.

Nem, tehát nem tévedett, kétségkívül maga Hautpertuis báró áll előtte!

– Hautpertuis báró úr, van szerencsém köszönteni önt!

A báró (nem vitás, báró ez ám a javá-

ból!) megigazította a rövidnél is rövidebbet látók számára készített óriás monokliját, rámeredt az őt megszólítóra, majd hirtelen fölragyogott az arca:

– Nahát, ön itt, kedves Fléchard-om? Vigyen el az ördög, ha valaha is számítottam volna arra, hogy egyszer még ezen a vidéken látom viszont!

– Én egy roncs vagyok, báró úr, s amint méltóztatik tudni, a roncsok többnyire nem maguk válogatják meg a helyet, ahova hányódnak.

– Nagyon is igaz... A roncsok csakugyan nem maguk döntenek az ilyen... ööö... hányási dolgokban, egyetértünk. Hanem mondja csak, kicsoda tanul Chaville-éknál hollandusul?

– Hollandusul? – mosolygott Fléchard.
– Hogyhogy hollandusul?

– Nekem mintha úgy rémленék, hogy amikor volt szerencsém megismerkedhetni önnel...

Fléchard a még nedves homlokára csapott és fölkiáltott:

– Ej, hát persze, báró úr, egészen el is felejtettem... Fönnállásomnak ezen epizódja teljesen kiment a fejemből... Persze, hogyne, most már tisztán emlékszem min-

denre. Amikor az a megtiszteltetés ért, hogy megismerkedhettem önnel, éppen a hollandus nyelvre oktattam egy kisasszonyt...

– A szépséges Catherine d'Arpajont. Hej, de csinos egy fruska volt! Hah, a rusnya dög!... De ha már itt tartunk: árulja el, Fléchard, mi ütött abba a Catherine-ba, hogy nekiállt hollandusul tanulni? Elvégre a hollandus nem az a fajta nyelv, amit az ember nyomós ok nélkül óhajt elsajátítani.

– Az ok valóban, hogy úgy mondjam... ööö... nyomós volt. Kész regény volt az, báró úr, s részemről immár nem kibeszélés, ha elbeszélem. Catherine d'Arpajon az auteuil-i futtatásokon összeismerkedett egy fölöttébb bőkezű ültetvényessel, aki azonban egy árva kukkot se tudott franciául. Ez az idegen, midőn elhagyta Párizst, tolmácsa útján azt mondta volt Catherine-nak: „Drága gyermekem, jöjjön hazámba, olyan fogadtatásban lesz része, mint egy királynőnek.” És meghagyta a címét. Kevéssel utóbb megtudtam, hogy Catherine d'Arpajon hollandus nyelvtanárt keres.

– És ön jelentkezett?

– Jelentkeztem, tekintve, hogy érettségizett ember létemre akkoriban éppen nem volt állásom.

– Tehát ön beszél hollandusul?

– Mondjuk inkább, hogy az adott helyzet alkalmat teremtett a számomra arra nézvést, hogy néhány morzsányit fölcsipegessek e nyelvből.

– És mi lett a mi derék Catherine-unkkal?

– Sosem láttam viszont azóta. Csak annyit tudtam meg, hogy szegény kicsike eltájoalta magát a nyelvet illetőleg. Az ültetvényes nem hollandusul beszélt, hanem dánul.*

– És ön most mivel foglalkozik, Flé-chard, öregem?

– E pillanatban tornatanár vagyok.

– Torna... tanár!?

Monokliját jól helyére rögzítve, Haut-pertuis báró szinte beleveszett Jules barátunk enyhén szólva ösztövért tagjainak szemléletébe.

– Úgy van, báró úr, tornatanár. Jól sejtettem, hogy e hír majd meglepi önt.

– Megvallom, hogy a külseje... izé... valahogy mintha nem predesztinálná önt az

**A földrajz tudományában kevésbé jártas olvasóval tudatjuk, hogy a Karib-tengeri Szent Tamás szigete dán külbirtok; a szóban forgó ültetvényes nyilván ott élt.*

oktatás ezen ágazatára. Hogy a csudába jutott ilyesmi az eszébe?

– Ó, édes Istenkém, a dolog igen egyszerű. Engem, tudja, a legkülönbébb csatlódások érték, minélfogva neuraszténiás lettem.

– Ööö... mit mond, mi lett?

– Neuraszténiás, báró úr. Az orvosok azt ajánlották, hogy tornásszam, méghozzá sokat, mentül többet, egyebet se csináljak, csak tornásszam. Egy-kett, egy-kett...

– Nem vitás, a torna kiváló dolog. Különösen neuratanázia ellen.

– Kiválónak kiváló, csakhogy! Szerényke jövedelmem nem lévén elegendő ahhoz, hogy csakis e sportnak éljek, támadt egy elmés ötletem: ahhoz, hogy neki élhessek, belőle fogok élni! Így lettem tornatanár...

– Nem is ostoba kombináció. No és legalább bevált?

– Párizsban nem, ott túl nagy a konkurencia. Következésképp ide jöttem Montpaillard-ba.

– Vajon az ön... hogy is mondjam csak... némiképp izé... keszeg külseje nincs rossz hatással a reménybeli kliensekre?

– Ugyan már miért is volna, báró úr?

Dehogy! Az embernek ahhoz, hogy jó tornatanár legyen, nem okvetlenül szükséges afféle izompacsirtának lennie, mint ahogy, teszem azt, az ember kitűnően oktathat könyvelést anélkül, hogy közben nagy üzletember volna.

– Az ön okfejtésénél pontosabbat elképzelni sem tudnék, kedves Fléhard.

– Egyébiránt, hogy a túlságos megterheléstől megkíméljem magam, tanítványaimat jobbára a hölgyek, kivált a kisasszonyok köréből toborzom. Egyik-másik ilyen toborzói Dulcineám idővel alaposan megerősödött, még nálam is erősebb lett, ami köztünk szólva még nem jelent megdönthetetlen világcsúcsot. Így például Arabella kisasszony... Látta ön már Arabella kisasszonyt a trapézen?

– Egyszer futólag mintha észleltem volna ottlétét, ám e tényt nem méltattam különösebb figyelemre.

– Hiba volt öntől, báró úr. Arabella kisasszony a trapézen, az, hogy úgy mondjam, maga a testet öltött Erő és Kecs.

– Jó, hogy mondja. Legközelebb majd jobban ügyelek, ígérem.

– A látvány megéri.

És Fléchard szinte önkívületben megismételte:

– A testet öltött Erő és Kecs, báró úr, igen!

– Ó, Fléchard! – mosolyodott el a báró.
– Micsoda tűz, micsoda láng! Csak nem szeretett tán bele a tanítványába, mint egy-némelyik regényhős?

– Ön tréfál, báró úr. Hogy vethetne szemet Arabella kisasszonyra a magamfajta egyszerű kis tornatanár?

Placide lépett be, kezében tálca, levelekkel.

– A postája, báró úr.

– Megengedi, kedves Fléchard?

– Csak parancsoljon, báró úr. Különben is megyek már.

– Mivel nem végleg, érzelmes búcsúra semmi szükség.

– Tiszteletem, báró úr.

– Fléchard úr! – szólt Placide a látogató után. – Arabella kisasszony arra kéri, szíveskedjék pontban ötre visszajönni, hogy megtartsák a tornaórát.

– Hah! – szakadt ki a megkönnyebbülés sóhaja szegény megviselt fickóból.

***Melyben az olvasó újabb
csodás ismeretségeket köt,
nevezetesen a Chaville család
tagjaival és egynémelyik
vendégükkel.***

Nem kétséges, magának az ördögnek kellett lakoznia az olyan lény testében, aki a napnak ebben a szakában és ekkora hőségben örömét leli a teniszjátékban.

Szerencsére faluhelyen, de még számos vidéki kisvárosban is ellenállóképesebb az odavalósiak szervezete, mint a mi renyhe párizsiainké.

A kánikula azonban olyan mérvű volt, hogy a játészók megtört szívvel bár, de közös megegyezéssel abbahagyták kedves foglalatosságukat.

Mindnyájan a verandának vették útjuk. Ott az urakat serital, a hölgyeket málnaszörp várta.

Mialatt mindezen személyek agyonvedelik magukat, vessünk reájuk orvul egy-két pillantást.

Először a házigazdákat vegyük szem-

ügyre: Monsieur és Madame de Chaville-t. Mindketten derék, becsületes átlagemberek. Fő ismertetőjelük, hogy fölveti őket a pénz, pedig már épp eléggé fönt vannak.

Hubert de Chaville úr a Császárság vége felé meglehetősen szilaj tivornyákba vetette magát legjobb cimborájával, a már ismert Hautpertuis báróval egyetemben. Majd eljőve a Rettenetes Esztendő, és eljövénnek a hont sújtó csapások. Az ifjú de Chaville, mint csendőrhadnagy, igen derekasan állta meg helyét és ülte meg lovát. Majd vége lett a háborúnak, a hadviselő felek aláírták a frankfurti szerződést. És néhány évvel később eljőve a perc, melyben hősünk nőül vette egy jelentéktelen, ám annál gazdagabb unokahúgát, aki aztán rövidesen megajándékozta őt a kis Lucie-vel. Ez utóbbi az itt leírt események idején már az egész megye legbájosabb ifjú hölgyévé cseperegett. Ez minden.

A család legérdekesebb tagja vitathatatlanul az az Arabella de Chaville, akiről már szóltunk, mint olyasvalakiről, akit szerfölött érdemes tüzetesebben megsejmlélni a trapézen. Ő Chaville úr unokahúga.

Minthogy Placide, a hűséges, ám udvariatlan inas már kikottyantotta a szóban

és most éppen baráti társaságában forgó fehérnép életkorát, semmi okunk arra, hogy emezt megpróbáljuk suba alá rejteni (egyébként sincs subánk): Arabella immár élete negyedik évtizedének is lassacskán a második harmadát fogja taposni.

Hogy látszik-e annyinak, amennyi? Jules Fléhard nem minden hév nélkül tagadja.

Vétek volna ellentmondanunk egy ilyen jóra való fickónak; fogalmazzunk hát gálánosan így: legföljebb ha huszonnyolc évesnek látszik.

Sőt, hogy Jules kedvében járjunk, mondjuk inkább azt, hogy *huszonnyolc tavaszt látott*. (Ennyit még akkor is látott, ha az első ötöt nem volt kedve megnézni magának.)

Elvirágzott kisleányka mivolta ellenére Arabella mélyen belül, a szívében egy jótányit sem öregedett: ennek az izzó testrésznek ahhoz, hogy kevésbé unottan verdeszen, nem az olyan eseménytelen, az olyan komor és prózai idők valók, mint – például – amelyeknek közepette élünk.

A gazdag Arabella, aki úgynevezett jó házból való úrilány volt és egyáltalán nem rútabb másoknál, sosem ment eddig férjhez,

mert már egészen pici leányka korában szentül megfogadta magának, hogy csakis olyan férfi oldalán lesz hajlandó leélni az életét, aki képes önmagát őérette fölálldozni, átgázolva ezer veszélyen és halálon, vagyis olyan férfi oldalán, amelyet – fájdalom! – nem láthatni semerre azóta, hogy a kereszt-es háborúk mint üzlet befuccsoltak.

Ilyen jelentkező sosem mutatkozván, Arabella kénytelen volt a megálmodott lovag helyett esküjéhez maradni hű; értsd: pártában maradt.*

Amikor azt mondom, hogy ilyen jelentkező nem mutatkozott, tán egy kissé elsi-ettem a helyzet ecsetelését, amint az a jelen elbeszélés folytatásából majd még ki-világlik.

De térjünk vissza a vendégkoszorúhoz.

A már ismerős Hautpertuis báró nagylábon élő párizsi világfi, a jeles Chaville legjobb barátja, aki nyaranta rendszeresen a házigazda fedele alatt tölt néhány napot. (Csupán emlékeztetőül: a báró egymaga rövidlátóbb, mint egy egész marhavagonnyi

**Talán nem volna szabad máris elárulnom, de ott egye fene, nincs erőm magamba fojtani, miszerint Arabella e regény végén férjhez megy, és igen boldog lesz.*

vágóállat. E körülménynek a továbbiakban majd még lesz jelentősége.)

No aztán itt van Dubenoît úr, Montpaillard polgármestere, valamint hitvese, aki nem más, mint Dubenoît asszony.

Dubenoît úrnak egyetlen vesszőparipája van, de az legalább hasznos: hogy Montpaillard-ban béke és nyugalom honoljon.

Montpaillard megalapítása óta (XVI. század vége, vagy XVII. század eleje, a történészek e tekintetben nincsenek egy véleményen) Franciaországban egyik forradalom a másikat követte, trónok omlottak össze, előkelőségek feje hullott a guillotine jóvoltából a fűrészporba, királyok ették a száműzetés keserű kenyerét, szörnyűséges ordítózasok verték föl a békés utcák csöndjét a legkülönfélébb városokban, melyeket a legocsmányabb kilengések időnkint ráadásul még vérbe is borítottak.

A kis Montpaillard városka volt az egyetlen település, melyet mindeme zavarásoknak még csak a szele sem legyintett meg.

– IV. Henrik óta – szokta Dubenoît úr jogos büszkeséggel mondogatni –, igen, uraim, IV. Henrik óta, leszámítva a vásáros na-

pokat, Montpaillard utcáin a legkisebb csődület sem fordult elő.

Most, szinte megdicsőülve a báró hódoló arckifejezése láttán, még lendületesebben folytatja:

– Bizony, Hautpertuis uram, a legkisebb csődület sem! És mindaddig, amíg a polgárok bizalmából én leszek Montpaillard elöljáróságának feje, ebben változás nem is lesz! Inkább lássam városomat lángok, mintsem zavargások martalékává válni!

– Ön, polgármester úr, ahhoz képest, hogy konzervatív, meglehetősen radikális!

E nagyon is adódó következtetésnek Guilloche ügyvéd úr ad hangot.

Guilloche ügyvéd úr fiatal, jól öltözött ember, aki, mint megjegyzéséből láthatjuk, szintén a vendégek között van.

– Ha a rendről van szó, kedves Guilloche, az ember sosem lehet eléggé hajthatatlan. És ha ön meg a pártja megkísérelnék, hogy földúlják Montpaillard békéjét, hát bennem emberükre akadnak!

– Guilloche úrnak eszerint pártja van?
– érdeklődik a báró.

– Pontosan. Ön Guilloche úrban városkánk forradalmi pártjának és e párt mind a

tizenhét tagjának vezérét tisztelheti. Valahányszor Guilloche úr elindul a választáson, mindig tizennyolc szavazatot kap Montpaillard-ban: a tizenhét forradalmárét plusz a sajátját. Legutóbb csak tizenhetet kapott, mert az egyik forradalmár meghűlt és ágyban kellett maradnia.

– Tizenhét forradalmár tízezer lakos közül még igazán nem végzetes fenyegetés – igyekezett a hangulatot kedélyesebbre szelídíteni a báró. – De mondja csak, kedves Guilloche barátom, miféle furcsa ötlet öntől, jól nevelt embertől, hogy ilyen párthoz csapódjék?

Dubenoît úr gyorsan elébe vágott a fiatalembernek, mielőtt emez kifejthette volna az emberiség iránt érzett rajongását és már-már megszállott áldozatkészségét, mellyel a nincstelenek helyzetén óhajt javítani, s maga felelt a kérdezett helyett:

– Guilloche ügyvéd úr, akárcsak a hozzá hasonlók, egyike azoknak a hozzá hasonlóan becsvágyó egyéneknek, akik szemrebbenés nélkül készek volnának utcai csődületet provokálni, ha ezen az áron kormányzati pozícióba juthatnának!

– Már elnézést, kedves Dubenoît...

De mivel az egybegyűltek egy emberként elzárkóztak a számukra ellenszenves politikai és vallási témák további taglalása elől, a társalgás egyéb vágányokra terelődött.

Csoportok alakultak. Arabella a báróval csevegett.

– Kisasszony – mondta ez utóbbi –, engedje meg, hogy ne osztozzam véleményében. Ez a kicsiny városka, ez a Montpaillard korántsem kellemetlen hely, állítom. Már egy jó hete, hogy itt vagyok és még egy percig sem unatkoztam.

– Ha nem csupán néhány napot töltött volna itt, hanem, mint én, ööö... húszegynéhány évet, másként beszélne. De hát van, ami van, így rendeltetett. Én már csak így fogom leélni az életemet az unokafivéreim és unokanővéreim társaságában, aggszúzként.

– Ugyan már, kisasszony! – tiltakozott udvariasan a báró.

– A későbbi időkre gondoltam.

– Ej, az áldóját, valóban! Annyi szent, hogy huzamosabban nézve...

– És ön? Ön visszatér Párizsba?

– Mindössze néhány napra, mielőtt a tengerpartra utaznék.

– És persze viszontlátja a barátait, a klubját, a szeretőit...

– A szeretőimet? Miket nem beszél!

– Ne mentegetőzzék! Elvégre férfiaknál ez természetes.

– Nos jó, mondjuk a szeretőmet, és kész.

– Csinos?

– Átkozottul csinos. És mily önzetlenül odaadó!

– Akár hiszi, akár nem, báró úr, sosem merésznék akár csak egyetlen rossz szót is szólni az ilyen nőkről!

– Én sem.

– Lehet, hogy a hírük nem éppen makulátlan, de mily elbűvölő körülmények közt tipródik sárba az erényük! Azután meg az életük csupa új, váratlan meglepetést tartogat a számukra, miközben mi...! Tudja, báró úr, én arról álmodom, mily szép is volna, ha a vidék jó öreg családi erényeit valamiképp össze lehetne egyeztetni egy kalandosabb életformával... Hanem ez nemigen akarózik sikerülni.

– Majd csak össze lehet hozni egy napon a kettőt.

– Hányszor, de hányszor elábrándozom

ezen a dolgokon, miközben egymagam barangolok a csendes parkban... Nyomaszt, szinte megfojt a magány, szellemem értelmetlen álmodozásba vész, s valaminő különös zavarodottság vesz erőt rajtam...

– És ilyenkor mit csinál? – tudakolta rövid szünet után a báró.

Arabella nagyot sóhajtott és enyhén elpirulva felelte:

– Tornászok.

Chaville úr lépett hozzájuk:

– Fogadjunk, hogy Arabella a szerencsétlen életével traktál.

– Egyáltalán nem. Arabella kisasszony még nem tisztelt meg ennyire bizalmával. Amit pedig sajnálok.

– Ne is hallgasson arra, amit Hubert mond, báró, ő mindig csak gúnyolódik rajtam. Itt különben is mindenki ezt teszi.

– Senki sem gúnyolódik rajtad, Arabella. Legföljebb ugratunk egy kicsit, amiért olyan rémesen regényes vagy...

– De hát – vágott közbe a báró – az nagyon is jó, ha valaki regényes! Minden nőnek regényesnek kéne lennie! Én, ha nőnek születtem volna, regényes lennék!

– Meglehet, öregem – mondta Chaville

úr, de közben Arabellára nézett –, csakhogy lettél volna-e valaha is olyan regényes, hogy három hónapon át eteted-itatod a montpail-lard-i börtön egyik rabját? Hogy naponta beküldetsz neki egy kosár élelmet, burgundi óbort és havanna-szivarokat?

– Hogyan...? Te tudtál erről, Hubert? – dadogott zavartan Arabella.

– Hát hogy ne tudtam volna? Ma is csak azért teszem szóvá, mert az elítélt holnap tölti le a büntetését.

– Lenyakazzák? – rezzent össze a báró.

– Nem, csupán kieresztik. Letelt a három hónapos büntetése.

– Ez a legpittoreszkebb históriák egyike... Pitto? Vagy pika? Mindegy, ez egy abszolúte kolosszális történet...

Arabella orcája a röstellkedéstől szinte lángolt:

– Remélem, nem akarod kitálalni Hautperts úrnak...

– De, de, de. Kitálalom neki az egész históriát, a te nagy szégyenedre! Képzeld, öregem, Arabella belehabarodott egy bűnözőfélébe...

– Egy szót se higgyen el ebből, báró!

– No de tény, ami tény, hogy...

(Fölösleges beszámolnunk a beszélgetés folytatásáról, tekintve, hogy az olvasó majd még kap egy – reméljük, nem túlságosan – kimerítő tájékoztatást a történetekről, ha nem is éppen a soron következő fejezetben, de az azt követők egyikében.)

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

*Melyben az olvasó
meggyőződhetik arról, hogy
a legkevésbé sem túloztunk, amikor
Arabella de Chaville kisasszonyt
regényes természetűnek ábrázoltuk
az első pillanattól fogva.*

Szegény Arabella!

Nem elég, hogy sosem találkozott álmainak lovagjával, maga körül széjjelnézve egyetlen olyan lényre sem lelt, akire rábízhatta volna egy izzó szív és egy ábrándos lélek titkait.

Senki nem érti meg őt! Épp ellenkezőleg: mindenki csak arra kész, hogy megmosolyogja!

Arról nem is szólva, hogy ebben az örökös, komor és eseménytelen egyhangúságban még csak egy vacak kis kalandra sincs semmi kilátás!

Az érzelmi életből és a szenvedélyek világából hozzá csupán ezek haloványka visszfénye jut el a regények és a Párizsból naponta érkező újságok révén, s még ez a visszfény is, mint mondtuk, haloványkán,

hiszen azzá teszi a nyilvánvalóan költött történet és a hősökkel kapcsolatos saját tapasztalatlansága.

Ó, vajha ő is szereplője lehetne egy ilyen drámának, még ha csak áldozatként is!

Ó, vajha egy féltékeny vetélytársnő jól képen lötytyintené vitriollal – ez volna ám csak a boldogság! Hiszen ez legalább élet lenne!

Arabella unatkozik.

* * *

Egy nap különös dolog történt vele: Chaville-ék postájában egy, az ő nevére címzett levél is találtatott.

– Az írás nem ismerős – állapította meg, futó pillantást vetve a címzés betűire.

Önkéntelenül megborzongott.

Jóllehet nemigen értett a grafológiához, annyit kiolvasott az írásból, hogy az egy férfi, egy szerelmes férfi, egy nem közép-szerű férfi kezétől származik.

Rejtélyes ösztön? Titokzatos telepátia? Honnan támadt e megérzése? Ki tudná? Annyi mindenesetre tény, hogy *valami* e

pillanatban világosan jelezte hősnőnknek: ez a levél, ez az ujjait szinte parázsként égető levél meghatározó hatással lesz sorsára.

Szíve erősen kalapált, keze pedig anynyira reszketett, hogy több percbe is belellett, amíg végre sikerült föltépnie a nyugtalanító tartalmú borítékot.

A tartalom alig néhány sor volt:

„Kisasszony! Immár elengedhetetlen, hogy megtudja: van egy bizonyos illető, aki szereti Önt, s akit hűvös magányának rideg tömlőcében is kiver a forróság, ha Önre gondol. EGYKÉTSÉGBEESETT FÉRFI.”

Arabella lehunyta a szemét. Úgy érezte, álmodik.

– Egy férfi, aki titokban szeret engem! – mormogta maga elé Sarah Bernhardt modorában. – Egy férfi, aki engem szeret hűvös magányának rideg tömlőcében!

És ettől a gondolattól, mármint, hogy egy kétségbeesett férfi reményevesztetten imádja őt hűvös magányában meg minden, Arabella kimondhatatlan mérvű eksztázisba révült.

De vajon kicsoda lehet e ridegen hűvös magányába zárkózó, titokzatos hódoló?

Arabella mindenekelőtt a társaságában rendszeresen megforduló személyeket vette számba.

Izé?

Bigyó?

Iksz Ipszilon?

Nem, hármójuk közül egyik sem.

A többiek sem jöhettek szóba.

Reménytől remegve úgy döntött, kivárja, miként alakulnak az események.

Másnap újabb levél, ugyanazzal a kézírással.

A kétségbeesett illető tudatta, miszerint ő egyre kétségbeesettebb, szerelme pedig már maga a téboly, de mivel szilárdan elhatározta, hogy korábban már említett hűvös magányának rideg tömlőcéből elő nem lép, a néma szenvedés folytatása mellett döntött.

A néma szenvedés gyümölcseként ettől kezdve heti két-három izzó hangú levél érkezett Arabella címére.

A bálványimádó szenvedély mindegyikben azonos volt, de az előadásmód sűrűn változott: egyszer a reménytelenség okozta riadalomé volt az alaphang, máskor viszont az erélyes nekibuzdulásé, néha meg egyenest az a szándék fogalmazódott meg

a sorokban, hogy „így vagy úgy, de ennek a tarthatatlan helyzetnek valahára véget kell vetni”.

Aztán egy szép, illetve hát éppen hogy nem szép, inkább nagyon is rút napon a hón lesett-várt postás nem hozott hősnőnknek egyebet, mint hírlapokat meg a párizsi ruhaújdonságokat kínáló nagy divatcégek prospektusait.

Arabella várt.

Hetekig.

A titokzatos idegen úgy látszik földerít-hetetlenül bezárkózott magányának rideg tömlőcébe.

– Nekem semmit nem hozott? – kérdezgette Arabella alig leplezett szorongással a postást.

– Semmit, kisasszony – hangzott a jámbor levélhordó válasza.

Mi történhetett? Miféle istencsapása szakította meg hirtelen e mámorítóan zavarba ejtő levelezést? Az lehetetlen, hogy e heves imádóból csak úgy egyszerre – hütty! – kihunyt volna az érzelem lángja! Egy láng nem huny ki csak úgy ukmukfukk, ok nélkül! Egy fölkorbácsolt szenvedély nem hal el, amíg a vágy be nem teljesedett, vagy legalábbis amíg le nem hűtik. Márpe-

dig az ismeretlen férfiút nem hűthette le senki, annyira ismeretlen volt; másfelől beteljesedésről sem lehetett még szó, sajna... „De hát akkor – okoskodott tovább egész testében remegve Arabella – miért nem ír többé? Csak nem ölte meg magát, ahogy azt egyik utolsó levelében írta?”

Újra elolvasta a szóban forgó levelet. Így vagy úgy véget vetni: ez még nem jelenti okvetlenül a legrosszabbat; ez alkalmasint csupán amolyan szokvány beszédfordulat...

És Arabella beleveszett a találgatások, okoskodások, föltételezések rengetegébe; képzelete két-három komplett regény anyagát hordta össze naponta, benne a legváltozatosabban tragikus kalandok özönével.

Országos Széchényi Könyvtár

***Melyben olyan személyek lépnek
gyors egymásutánban színre,
akiknek nagy szerep jut még
történetünkben.***

Éjszaka van, de az égen se Hold, se csillagok, se bolygók; röviden: égitest egy darab se.

A mennyboltnak illetén, merőben meteorológiai okokból kifolyólagos láthatatlansága, mely a kozmográfia kedvelőinek szemszögéből méltán minősíthető származásnak, lelkesítőleg hat mindama dzsentl... izé, urakra, akiket munkájuk végrehajtása során nemhogy a nappali fény, de még a legdiszkrétebb holdvilág is bizonyos veszedelemmel fenyeget.

– Mezőőrök, éberség!

Eleget téve e szemrehányásszerű föl-szólításnak, Parju (Ovide), a montpail-lard-i mezőőr megkettőzte vala éberségét.

Amivel egyszerre járt jól, valamint pó-rul.

Jól, ha a gazdájának, Dubenoît pol-

gármester úrnak oly kedves rendet tartjuk szem előtt.

Póru! ha a derék föl vigyázó legszemélyesebb látószögéből közelítjük meg az eseményeket, tekintve, hogy ezen az emlékezetes éjszakán emberünket szerény rangjához képest föltűnően nagy mértékben – hát igen – elagyabugyálták; hogy ne mondjuk: úgy elverték, mint a kétfenekű dobót, holott szegénynek nem volt dobja, és feneke is csupán egy. Igaz, az az egy is éppen eleget kapott.

Parju (Ovide) a régi vágású mezőőrök egyike volt, azoké, kik olyan korszakban szolgálták Franciaországot, amikor ez a külföldön tiszteletnek és megbecsülésnek örvendő nagy nemzet még belföldön is okkal örvendezhetett.

Mindössze két jelzőfény irányítja Parju-nak a kötelmek óceánján ringó ladikját: a kapott parancs vakbuzgó végrehajtása, lett legyen az a parancs bármiféle; továbbá a Hivatalosságot megtestesítő fölöttes személy ájult tisztelete, bárki legyen is eme fölöttes, és bármifajta a hivatalosság.

* * *

Engedtessek meg nekem ehelyütt az alábbi kurta, de bölcs észrevétel: ha ebben a mi kedvesen bolond hazánkban csupa olyan polgár szaladgálna, mint ez a Parju (Ovide), még szép napok virradnának Franciaországra (mondhatom)!

* * *

Az említett csillagtelen éj beállta előtt Dubenoît úr találkozott az örrel.

– Jó estét, Parju. Semmi újság?

– Semmi, pógámester úr.

– Pompás! Tegyen róla, hogy ez így is maradjon. Ha az egész esztendő úgy telik el, hogy semmi újság, jutalomban fogom részesíteni, Parju. Addig is jól nyissa ki a szemét, még álmában is. Járőrözzön egész nap és egész éjjel. Kivált éjjel. Na, ég áldja, Parju, szép álm... izé, jó járőrözést.

– Jóccakát, pógámester úr. Ígérem, nyugodtan alhatik: annyi őrzőratot végzek, hogy csak úgy záporozni fognak, meglás-sa. Egybe még az icaka belevágok.

Belevágott.

A rend fönntartásának gondját Montpaillard néhány városi rendőrére hagyva (utóvégre ez rájuk tartozik), Parju a külvá-

roson túli perifériát célozta meg, pontosabban és kevésbé nagyképűen: a település mezőgazdasági övezetét. Logikus lépés egy mezőőről.

Arról már esett szó, hogy az éjszaka sötét volt. Ideje hozzátennünk, hogy még csöndesebb is annál, mint amennyire sötét.

Parju hébe-korba megáll, hegyezi a fülét, akár egy apacs-indián, de nem hall egyéb neszt, mint kiérdemesült, nagyméretű ezüstórájának ketyegését.

Továbbhalad.

Oda ér a Chaville-birtok közvetlen közelébe.

Egyszer csak!... Hah! hah!...

Egyszer csak lépteket hallani...

A parkot övező sötét kőkerítésen egy homályos alak elmosódó körvonalai rajzolódnak ki.

Parju szeme apránként már hozzá szokott a sötétséghez.

Semmi kétség: valaki éppen átmászni készül a falon.

– Most megvagy, nyavalyás csirkefogó! – bődül el Parju, egy kissé elhamarkodottan.

Akár egy jávai tigris, veti rá magát az illetőre, de hiába remélt ettől az ugrástól

gyors hasznát (még lassút sem igen remélhetett), a nyavalyás csirkefogónak titulált egyén ugyanis – hamarébb, mintsem az ember leírhatná – végrehajtotta azt a bűvészmutatványt, hogy Parju-vel egy teljesen csilagtalan éjszakán mintegy tízezer csillagot láttatott, megtoldva az attrakciót egy-két ruganyos erőművészi gyakorlattal, ahogy ezt a vásári cirkuszosok programjai nevezik.

Ennek utána a titokzatos személy sürgős késztetést érezvén a távozásra, úgy lépett meg, hogy meg sem várta az újrázásra biztató, a hiúságot hájjal kenegető „hogyan volt, hogyan volt” kiáltásokat.

Midőn Parju magához tért, már késő lett volna a nyomába erednie annak, akit némileg igaztalanul nevezett nyavalyás csirkefogónak; tudniillik, ha az illető még futott (nagyon is valószínű föltevés), úgy már nyilván árkon-bokron is túl járt, és vajon milyen irányban? Ráadásul Parju-nél még bot sem volt, mellyel a garázda fickó nyomát üthette volna.

A közrend szerény szolgálja ott maradt hát, helyben, úgy, ahogyan helybenhagyták. Ekkora megaláztatásban még sosem volt része pályafutása során.

Az, hogy eltángálták, nem számított

különösebben. Vajon megvetés tárgyát képezi-e egy tűzharcban megsebesült katona? Más volt a rettenetes a dologban: miután megragadta a bűnöst, úgy eresztette ki a markából, hogy még csak személyleírást sem tud majd adni róla.

Csakugyan: az összecsapás oly viharos sebességgel zajlott le, hogy Parju még csak hozzávetőlegesen sem lett volna képes jó lelkiismerettel számot adni a jóember külsejéről. (Ha *jóembert* mondok, nyilván sejtik, hogy nem véletlenül teszem.)

Magas? Sovány? Szőke? Barna? Tenor, vagy bariton? Kínos rejtély!

Továbbá... de Parju eleinte sehogy sem akarta elhinni, hogy valóban...

...Túlontúl nagy volt körös-körül a feketeség ahhoz, hogy nekiálljon a földön keresgélni... de majd visszajön ide, már pirkadatkor... Egek, nem! biztosan megtalálja... A Jóisten nem hagyhat ily borzalmas szégyent!

Nem bizony, és ezt jól húzzuk alá, mert tudnivaló, hogy igenis szégyen ez, a szégyenek szégyene, a megalázottság felsőfoka: Parju rémülten észlelte, hogy a küzdelem hevében elvesztette mezőőri jelvényt. (Letépték?)

A jelvényét! A rend jelképét! Vajon egy mezőőr, aki elveszti a jelvényét, nem olyan-e, mint az a hadsereg, melynek elragadták a lobogóját?

A becsületükben lejáratottak verejtéke gyöngyözött alá hatalmas csöppekben Parju ólomszín homlokáról.

– De nem, *az* nem lehet – törölgette le kabátujjával az izzadtságot. – Biztosan csak leesett, és napkeltekor ott találom a földön.

Parju-né asszonyság, akit hazatérve legédesebb álmából vert föl, mogorván méregette az urát. Sokkal inkább kihozták sodrából férjuras ruházatának friss folytonossági hiányai, mintsem a Parju arcán látható zúzódások; ami pedig a férje becsületén esett sérelmet illeti – szomorú, de tény, hogy a nők már csak ilyenek –, emez mélységesen hidegen hagyta.

*Melyben megismerkedünk
a rokonszenves, ám szerencsétlen
Blaireau-val, egy dühöngő
polgármester elképedt áldozatával.*

Ki fia-borja is volt ez a Blaireau?
Senki meg nem tudta volna mondani.
Blaireau volt, azzal punktum.

Nem volt ő birtokos, sem tanyás gazda, se bérlő, se napszámos, se kereskedő, sem iparos, mint ahogy nem volt állami tisztviselő sem; egyáltalán, semmi nem volt; a nehezen beskatulyázható lényeknek ahhoz az osztályához tartozott, akik egyébként sem ragaszkodnak ahhoz, hogy a társadalmi sakktáblán egy eleve adott kockát jelöljenek ki a számukra.

Ezt a fölöttébb gyors fölfogású, furfangos falusi bohémet a lakosság azzal gyanúsította, hogy büdzséjét (ha ugyan helyénvaló ily szót alkalmaznunk az ő esetében) olyan tranzakciók révén tartja egyensúlyban, melyek mások terményeinek és a környező idegen birtokok vadnyulainak, illetve halainak értékesítésén alapulnak, részint

natúr állagú, részint megsütött portéka alakjában, mely sütés a környékbeli erdőkből diszkréten elemelt élő vagy holt faanyag fölhasználása útján megy nála végbe.

Blaireau-nak egészen különleges zsákja lehetett, tudniillik soha, se csend-, se rend-, se mezőőrnek nem sikerült akár csak egyszer is tetten érnie, de még akár egy pofonsemmi kihágásért fölírnia sem.

Hússzor is megvádolták különféle törvényellenes cselekményekkel, s lám, a jogi üldöztetésekhez és molesztálásokhoz már hozzászokott Blaireau továbbra is ott tengeti napjait kis vidéki kunyhójában (ahol a házkutatások, pontosabban kunyhókutatások mindig eredménytelenek maradtak), a kunyhóban, hol szegényeske ágyneműjével (melynek dunyhájában sosem volt elrejtve semmi) és falusias bútorzatával mindig egészen jól elvult.

A csendőrök legföljebb – elvétve – egy-egy föltűnően kétes eredetű házinyúlba vagy néhány, hasonló jellemzésre számot tartható fogolyra bukkantak (foglyon kivételesen a hasonnevű madarat értve), de Blaireau még véletlenül sem vétette el a választ.

– Honnan ez az aranyos nyuszika? – kérdezte egyszer az őrsparancsnok.

– A piacon vásároltam.

– Kitől?

– Tudom is én, hogy híjják, attul a kofátul... Az a nagy darab kövér szőke az, akinek csupa szeplő a képe.

– És ez a két fogoly?

– Asztat is.

– A nagy darab kövér szőkétől?

– Á, esztet egy kis barna bongyorkástul.

– Nyilván zavarba jönne, Blaireau, ha bizonyítania kellene mindezen állításait.

– Hát, a fene aki megette, esztet nem tagadom, de legközelebb névvel aláírt számlát kérek majd a kofáimtul.

És farkasszemet nézve a csend egyidejűleg elképedt és zavarodott őrével, Blaireau fagyosan, ám a lehető legudvariasabb hangon hozzáfűzte:

– Úgy van, őrsparancsnok úr, nyugtát fogok kérni, és rátételek egy tízcentime-os bélyeget, ha a vásárlásom eléri vagy meghaladja a tíz frankot.

Mit lehet felelni az ilyen gúnyolódónak? Dühösen, amiért így kijátszották, a hatóság visszavonulót fűjt, csak előbb még gondosan belerúgott bosszúból az egyik bútordarabba.

A csendőrök még tíz lépésnyire sem távolodtak el, amikor Blaireau utánuk szólt:

– Uraim! Egy szóra még, ha megengedik!

És visszahíva őket, körülmutatott teljesen fölforgatott otthonán:

– És még magukat nevezik a rend képviselőinek!

Blaireau mindig megtalálta a jópofa szöveget, 's csakugyan, a tréfa minden valóban gyakorlatias bölcselet üdvös alapeleme.

Fájdalom, Blaireau minden bölcselete kevésnek bizonyult ahhoz, hogy szegény fejét ne övezze kétfelől is heves gyűlölet.

Az „egyfelől”-t Montpaillard polgármestere, Dubenoît úr képviselte, aki eleve elutasította még a lehetőségét is annak, hogy az ilyen elvetemült, az együttélés szabályaira ennyire fittyet hányó személynek egy tisztességes város, mint amilyen az övé, menedéket adjon; a „másfelől”-t pedig, az „egyfelől”-nek mintegy visszhangjaként, a már ismerős Parju (Ovide) uram.

Íme, hogyan zajlott le valamikor egy olyan beszélgetés polgármester és mezőőr között, melynek tárgya véletlenül éppen a szerencsétlen Blaireau volt:

– Nos, Parju, mikor kasztlizza be nekem azt a gazfickót?

– Megtenném én akár most ízibe is örömet, hanem ez a pernahajder olyan ravasz, mint az ördög!

– Tudom, barátom, tudom. Hej, csak lett volna ő mezőőr, és lenne csak maga ez a Blaireau, tudom-Istenem, maga már régen a rács mögött csücsülne, szegény jó Parju-m!

– Hát, szó ami szó – vihogott bárgyún Parju –, ez bizony meglehet, pógámester úr.

Így aztán, amikor Parju hajnalban jelentette Dubenoît úrnak az éjszakai incidenst (egy gonosztevő elfogásának kísérlete, az illető ellenállása és cím hátrahagyása nélkül, ismeretlen helyre való távozása, ráadásul a százszorszent jelvénnnyel együtt), Dubenoît úr azon nyomban fölkiáltott:

– Na, erről ráismerek a mi Blaireaunkra! Dutyiba vele!

– De hát...pógámester úr...

– Semmi polgármester úr! Dutyiba nekem azt a Blaireau-t, méghozzá üstöllést! Egyik lába itt legyen, Parju, a másik ott!

A mezőőr még megkockáztatott néhány félénk ellenvetést, végtére is vád nél-

kül csak úgy egyszerűen letartóztatni valakit, aki ellen semmi terhelő körülmény nem forog fön, meglehetősen súlyos dolog.

Dubenoît úr emelt hangon szólt rá:

– Mondja, Parju, kicsoda Montpaillard polgármestere? Maga, vagy én?

– Ön az, pógámester úr, aki pógámester úr.

– Nahát akkor! Maga most fogja magát, és úgy bekasztlizza nekem ezt a Blaireau-t, mint a pinty! Az egész lakosságból ő az egyetlen, aki ilyesfajta galádságra képes.

– Igenis, pógámester úr.

– Na, eriggyen, Parju, tegye a dolgát. A többit meg csak bízza rám.

És erről a bizonyos *többiről* Dubenoît úr, mi tagadás, olyan alaposan gondoskodott, hogy szegény nyomorult Blaireau-t hihetetlen sebességgel bevágták egy cellába, s a nyakába sóztak háromhavi börtönt.

Tegyük hozzá, hogy a polgármester urat e magas szintű jogi eljárásban nyomatékosan segítette barátja, bizonyos Lerechigneux úr, a montpaillard-i törvényszék elnöke.

Ami pedig a polgármester által kiokított Parju-t illeti, ő szemrebbenés nélkül val-

lotta, hogy tisztán fölismerte támadóját Blaireau-ban. (Ne feledjük, Parju szemében csupán egyetlen dolog számít: a kapott parancs.)

Blaireau egy percre megfeledkezett jól bevált filozófiájáról, tombolt és toporzékkolt, akár ördög a szenteltvíz-tartóban, azt ordította, hogy bármikor kész alibivel szolgálni, dühödten és harsogva erősgette ártatlanságát, de mindezzel nem ért el semmit.

– Az ártatlanság sűrű hangoztatása és az alibik – jelentette ki a bíró –, íme pontosan ezek azok a dolgok, amelyekről a megrogzött bűnözők megismerszenek. Blaireau, a bíróság háromhavi börtönbüntetésre ítéli magát.

– Hogy az a magasságos...! Hogy az a kaporszakállas...! Hogy az a... Ez már mégiscsak sok egy kicsit!

– A rossz hangulata, Blaireau, nem sínylené meg, ha kevésbé istenkáromló kifakadások útján próbálná elhagyni magát. Egyébként volna itt még valami, Blaireau...

– Mi? Micsoda? Mi van még?

– A bíróság szívesen érvényesítette volna a maga javára a Bérenger-törvény nyújtotta kedvezményt, vagyis a büntetés pró-

baidőre való fölfüggesztését, de aztán arra a megállapításra jutott, hogy maga saját magának már épp elég hosszú időn át adott épp elegendő haladékot, többet, mint amennyit az egész ország teljes jogi apparátusa valaha is adhatna magának.

– Hogyan?! Tessék? Hogy érti esztet?

– Megmagyarázom: eddig elkövetett bűncselekményei ellenére maga most először került valódi összeütközésbe a törvénnyel...

– Bűncselekményeim? Még hogy én ilyeneket elkövettem volna? Soha életembe!

– Ne engem próbáljon etetni az ilyen maszlaggal, kedves Blaireau! Engem szédítene, aki több mint húsz alkalommal vásároltam magától vadat tilalmi időszakban? Csendőrök, elvezetni az elítéltet!

A csendőrök pedig bamba vigyorral vezették el a dühtől szinte fuldokló Blaireau-t.

***Melyben Silvio Pellico*
szánalmas kis rekordját aligha
veszélyeztetni bármí is. *****

A montpaillard-i büntetés-végrehajtási intézetet határozottan jó börtönnek nevezhetjük.

Igazgatójának, egy bizonyos Bluettenévű, még ifjú, ámbár sokat megélt férfiúnak ez az első köztisztviselői állása, melyben – miként azt főnökei egybehangzóan kifejtették – a legcsekélyebb előmenetel reményével sem kecsegtetheti magát mindaddig, amíg kevésbé megértő és emberséges bánásmódra át nem tér az általa vezetett intézményben.

Bluette úr, bárhogy próbálja is ráhangolni magát, képtelen volt a rabokat vesze-

**Itáliai író (1789–1854), aki börtönéveiről nagy sikerű könyvet adott ki 1832-ben. (A fordító jegyzete.)*

***Senki se akadjon fönn az alább következők valószerűtlen mivoltán! Egynémelyik megyei börtön voltaképpen inkább emlékeztet családi panzióra, mintsem valaminő háborzongatóan irtózatos büntetés-végrehajtási intézményre. (A szerző jegyzete.)*

delmes vagy megvetendő lényeknek tekinteni; ezek az ő szemében balsors üldözte szerencsétlen flótások voltak, márpedig ő jó néhány olyan csibészt ismert Párizsban, akik szabadon róják az ottani aszfaltot, holott jóval félelmesebb alakok, mint ezek az ő „panziójának” vendégszeretétét élvező szegény ördögök.

Mint minden igazán jól nevelt ember, Bluette úr mindenkihez udvarias, a fogva tartottak legaljától a legfő-főbb főfelügyelőig, s még ha kimutatható volna is hangjában némi különbség a két esetet összevetve, az inkább a rabok javára szólna.

Rajonganak is érte az alája rendelték valahányan, s készek volnának akár föl is négyeltetni magukat, csak hogy a kedvében járjanak. (Igaz, egy harmadolásnak jobban örülnének.)

Bluette módszere abból áll, hogy olyan foglalatosságot keres a bennlakóknak, amelyet lecsukattatásuk előtt is űztek.

(Itt persze nem azokról a törvényen kívüli ügyletekről beszélünk, melyek miatt ide kerültek.)

A montpaillard-i börtönben a volt cipészek lábbeliket készítenek vagy javítanak,

a volt asztalosok bútorokat állítanak elő, a volt csendőrök pedig önmagukat.

Egy időben még egy volt házmaster is töltött itt némi időt: ő nyitotta-zárta a börtönkaput.

Sajnos, kevés finom érzés szorult bele, mint ahogy a legtöbb volt házmasterbe szintúgy: egy este e hálátlan egyén saját magának nyitotta ki a kaput, és annak ellenére elfelejtett visszatérni, hogy a kapu belső felén eltöltendő ideje még nem járt le egészen.

Ez a kis félresikerült eset semmiféle hatással nem volt Bluette úrra, aki továbbra is ragaszkodott a saját módszeréhez, természetesen a lehetőségek határán belül hiszen nehézség, az bizony gyakran támadt. Egy példa:

– Mivel foglalkozott, barátom, az elítéltetése előtt??

– Aeronauta voltam, uram. Hőballonon szálltam föl vásárok alkalmával.

– A betyárját! Hát magát bizony aligha tudom itt a szakmájában foglalkoztatni.

– Szó ami szó, a mennyezet itt mintha egy kissé lejjebb volna annál, mint amit megszoktam. – És az illető még hozzátette, egy kis pimasz felhanggal: – De esetleg kint a kertben... Ott sem lehetne? Ha önnek az

volna a kikötése, hogy a léggömb is ki legyen kötve, én abban is benne volnék.

– És ha kosarat adok magának?

– Az bizony kell is, különben hol alszom?

– Jól van, ezen még gondolkodnom kell.

* * *

Amikor Blaireau megjelent Blurette úr intézményében, pontosabban mondva: amikor a tárgyalásról visszatért oda, a direktort menten lenyűgözte új lakójának festő ecsetjére méltó külleme. A jövevény ugyanis vékony dongájú, mégis csupa csont és izom ember volt, majomszabásúan hosszú karokkal, s mosolygó szemének, valamint ragyogó fogakkal teli nagy szájának hála, egészben véve kedves jó-gyerek képet mutatott.

A bíróságtól a börtönig vezető úton Blaireau már lehiggadt.

Három hónap a hűvösön, nos, ebbe még nem kell belehalni. Sőt: a tavasz esősnek ígérkezett, ama rondán pocsétás tavaszok egyikének, melyeken az ember inkább

otthon heverészik, mintsem hogy a ligeteket járja.

De mégis: mit gondoljon az ember erről a hibbant Parju-ról, aki azt állítja, hogy fölismerte őt?

Na, hát ez az alak még megkapja a magáét, de – Isten a tudója! – meg ám!

Három hónap elegendő idő, hogy ezalatt kieszelje, milyen módon törhetne borsot, méghozzá erőset a mezőőr orra alá, a mindenségit neki!

Várj csak, várj, Parju, te rusnya féreg, lesz itt még nemulass!

* * *

Bluette úr, aki Parju megveretésének másnapján vette át hivatalát elődjétől, elsőként Blaireau-nak tette föl szokásos kérdését:

– Mondja, jóember, mivel foglalkozott az elítéltetése előtt?

Blaireau a legközömbösebb hangon válaszolt:

– Bütyköltem.

– Nos, hát akkor ezt fogja csinálni itt is, barátom. Egy börtönben mindig akad munka az ilyen bütykölők számára.

– Igenis, igazgató úr – bólintott Blaireau, akit Blurette úr szavai szemlátomást máris levettek a lábáról –, meglátja, meg lesz elégedve a bütykölésemmel.

– Remélem, kedves Blaireau, azalatt a három hónap alatt, amennyi időre a Köztársaság kormánya az én gondjaimra bízta magát, a kettőnk kapcsolata mindvégig a lehető legszívélyesebb lesz.

– Erre én is számítok, igazgató úr. És megígérem, hogy nem leszek hálátlan. Szereti a vadhúst?

– Hm. Nem ismerek olyan embert, aki szeretné a kötőszövet sejtjeinek hámos elburjánzását.

– Értem. Eszerint szívesebben eszik halat, igaz?

– Blaireau, beszélgetésünk kezd kényes tájakra kalandozni.

– Sebaj, az nekem is szokásom.

– Térjünk talán át egy kevésbé veszedelmes témára. Maga, mint hallom, eltángált egy mezőőrt. Hát ez elég mulatságos, hallja-e.

– Tény és való, hogy mulaccságos, igazgató úr; hanem az már kevésbé, hogy maga a dolog se nem tény, se nem való, tudniillik én senki emberfiát el nem tángáltam,

oszt mégis elítéltek, pedig az az ember, aki most igazgató úr előtt áll, olyan ártatlan, mint a ma született és még el nem lopott bárány.

– Jaj, ne kezdje maga is, Blaireau! – kiáltott rá Blurette, aki, noha közismerten türelmes és megértő lélek volt, ennyi telhetetlenséget már egy kissé sokallott. – Nem, nem, nagyon kérem, ne jöjjön nekem holmi bírói tévedéssel, különben máris elveszem magáról a kezem!

– Bánom is én, legyen, ahogy akarja – adta meg magát Blaireau, a jelek szerint újra meglelve filozofikus énjét. – Tehát rendbe van, elpáholtam Parju bátyót, letéptem mellirül a jelvényt, meg minden; mér ne, ha eccer így kívánják? Amennyiben óhajtja, ezér a pénzér akár azt is bevallhatom, hogy meggyilkoltam XIV. Lajost. Felőlem!...

* * *

Arabellát egészen fölhevítette a hír, melyet Dubenoît úr saját szájúlal közölt vele, miszerint ilyen meg ilyen dráma játszódott volt le ama bizonyos éjszakán Chaville-ék parkjának kőkerítésénél.

A montpaillard-i polgármesterrel előfordulhatott, hogy hamis nyomot követ, de ő, Arabella tisztán látott. Ha valaki, hát ő aztán tudta, mi végre kísérelt meg egy állítólagos gonosztevő behatolni az ő hajlékába. Vagy tán nem állt-e fehéren-feketén az egyik utolsónak érkezett levélben az alábbi néhány szó: „A park falai sem állhatják útamat”? Ezek a szavak mindent megmagyaráztak a drámai eseményekből. A park falai nem állták útját az illetőnek. Szerencsére vagy balszerencsére (Arabella képtelen volt elhatározni, melyik határozó mellett határozzon) a park falai helyett a mezőőr állta a hódoló útját, megakadályozva ezzel egy jöllehet nem bűnös, de elismerésre méltón huszáros attakot.

A szerelmes leveleknek Blaireau letartóztatását követő hirtelen elmaradása most már minden kétséget eloszlatott Arabellában. A „kétségbeesett férfi” nyilvánvalóan ez a merész Blaireau volt, aki lám, még az ilyen kockázatos éjszakai rohamtól sem riadt vissza! Az az ember, aki „magánya ridég tömlöcében” szerette őt, a vidék leghírhedtebb orvvadásza és legalább ennyire hírhedt orvhorgásza volt, akiről már sokat hallott Montpaillard polgármesterétől, de

akivel emlékezete szerint még nem volt szerencséje találkozhatni. Arabella legalábbis képtelen volt földidézni magában az illető képét.

Ez a tény kétségkívül kiábrándító volt, de hősnőnknek bele kellett törődnie, hogy a dolgok úgy állnak, ahogy állnak. Nagyot sóhajtott, ahogy visszagondolt ama szép szál, de képzeletében csak homályosan kirajzolódó nemes daliára, aki minden ízében és porcikájában az ő fantáziájának szüleménye volt, s akinek csupán a neve hiányzott. Arabella felnyögött, amikor ráébredt, hogy szépen kiszínezett románcának vége; mindamellett képtelen volt akár a legcsekélyebb viszolygást is érezni a szerencsétlen kis földigilisztával szemben, akinek volt mersze beleszeretni és a gályarabságot is vállalni, csak hogy őt meghódíthassa. (Szívesebben képzelte el imádóját gályapadhoz láncolt rabként, semmint ahogy néhány napot egy cellában tölt.)

„Szeretnem nem lehetséges, tiszta sor, ám magára sem hagyom” – gondolta. „Undokság volna tőlem, ha nem törődnék annak a fiúnak a sorsával, akit irántam érzett szerelme miatt ítélték el. Meg kell éde-

sítenem a fogságát, már csak azért is, mert csodálnivaló diszkrécióról tett tanúbizonyosságot; utóvégre hagyta magát elítéltetni, holtott csak egyetlen szót kellett volna szólnia. Kár, hogy nem nemesember.”

Íme miért kapott Blaireau valamelyik reggelen a montpaillard-i börtönben egy hatalmas elemózsiás-kosarat, benne válogatottan finom falatokkal, tíz palack borral és fölséges szivarokkal, abból a fajtából, melyet Chaville úr szívott és melyről már esett szó történetünk elején.

E naptól fogva a küldemények rendszeressé váltak.

Imitt-amott illatos levélke is csatoltott az ajándékhoz: „Fel a fejjel!... Minden világos!... Az illető személy hálás önnek a tapintatos hallgatásért...” stb.

Blaireau befalta a nyalánkságokat, megitta a bort, elfüstölte a szivarokat, elolvasta az illatos levélkéket, s időnkint, mit sem értve az egészből, eltűnődött, ki a csuda lehet ez a nő.

Ezenközben kertészkedett, rendben tartotta a szenvedélyes vadász Bluette úr puskáit, gondozta a kutyákat, összeszerelte mindazt az ezeregy érzékeny, hajtó- és egyéb vadászatokhoz, valamint halfogáshoz

szükséges szerkentyűt, aminők a különféle kelepcék és csapdák, hal-, fogoly- és vándormadár-fogó hálók, gyékény- és vesszővarsák, szákok, vejszék, hálótartó rudak, vadnyúlcsalik, pöndörhálók, kisebb-nagyobb, sőt többvörsikés gyalmok, fenékvéghorgok stb., stb., egy szó mint száz, mindazt a tömérdek eszközt, melynek elmés szerkezete, e szerkezetek ismerete arra vallott, hogy személyében egy figyelemre föltöbb méltó aviceptológus*, sőt egy fortélyosnál is fifikásabb theretikográfus**, valamint egészen elsőrangú ichtyomanta*** tisztelhető.

Bluette úr néhanap megkérte Blaireaut, fogjon neki néhány fenékjáró küllőt vagy egyéb halat az igazgatói kert lábában csordogáló folyócskából.

Hazudnánk, ha azt állítanók, hogy Blaireau egyszer sem érzett kísértést, csalit-hor-

**Aviceptológus, a madarak legkülönbözőbb fajtainak elfogásában föltöbb jártas, e tevékenységet már-már művészi tökélyre fejlesztett személy.*

***Theretikográfus, olyan személy, aki anélkül, hogy valaha is tanulmányt írt volna a vadászat (therentika) művészetéről, mindent tud ebben a tárgykörben.*

****Ichtyomanta, olyan egyén, aki állítása szerint előre megmondja a jövődőt a halak bizonyos viselkedése alapján.*

got odahagyva elszökni a folyócskán túl elterülő mezőségre, de mint afféle hűséges lélek, barátunk nem akart visszaélni a belé vetett bizalommal, s mindannyiszor időben tért vissza a partról a marinírozni vagy sütni való zsákmánnyal.

Ekként telt le Blaireau negyedéve, mely időtartamból – látjuk – nem éppen sokat kötött le a cellabéli tartózkodás.

* * *

Most reggel van. A fogoly repeső szívvel kel föl.

A mai nap az utolsó, melyet a tömlöc-ben tölt; mire ismét beesteledik, már a szabadság napja virrad rá, ha elnézik nekem e kis képzavart.

Blaireau sugárzik...

Ó, balsors! Kedves Blaireau, úgy volt megírva a csillagokban, hogy ezzel szenvedéseid keserű kelyhe még ne légyen fenéig ürítve!

*Melyben egy mindmáig homályos
dráma olyan kristálytisztn
áttekinthetőnek mutatkozik,
akár a források vize.*

Mélyen tisztelt hölgyeim és uraim, valamennyien, kik kitüntető figyelemmel kísérik soraimat, térjünk vissza, kérem, Chaville-ékhoz, ama bizonyos parkba, mely történetünk elejének színhelye volt.

Most délután öt óra van, s a hőmérő higanyszála belátta, hogy értelmesebb dolog tőle, ha végre alább adja.

Miközben a Chaville család tagjai és vendégeik erről-arról fecserésznek, Arabella kisasszony fölkeresi tornatanárát, Jules Fléchard urat, aki már néhány perce várakozik rá.

– Jó napot, Fléchard úr.

– Arabella kisasszony! Nagy megtisztetés számomra köszönhetni önt.

– Elnézést, Fléchard úr, amiért másodjára is ide fárasztottam. Tudja, mostanában vendégeink vannak...

– Tudom, kisasszony, és higgye el, mit

sem tesz. Az a fő, hogy visszajöttem. Egy pillanatig attól tartottam, hogy a mai leckét ki akarja hagyni, és egészen le voltam sújtva.

– Önt, úgy látszik, egy semmiség is le-sújtja, Fléchard úr. Egyetlen kimaradó tornaóra még nem a világ.

– Elnézést, kisasszony, de nekem az.

– Nem látom be, miért, hiszen ön fix havidíjat kap.

– No de kisasszony!

És mindkét kezét szívére szorítva, Fléchard megtántorodott, mint akinek kést döftek a mellébe.

– Mi van magával? Mi lelte? – nyugtalankodott Arabella.

– Az lelt, kisasszony, hogy ön nagyon megbántott engem.

– Én?

– Igenis, ön, kisasszony. Életem legnagyobb bánatát okozta nekem.

– Ejnye már, Fléchard úr, kifejtené, mire gondol?

Jules Fléchard eddigre valamelyest összeszedte magát:

– Nem volna értelme, kisasszony. Ne is beszéljünk többet erről, inkább lássunk munkához.

– Fléchard úr, lesz szíves azonnal kibökní, mi ütött magába! Ma valahogy egészen furának tűnik!

– Nem, kisasszony, téved, én nem vagyok „fura”, és nem ütött belém semmi. *(Keserű hangon)* Egyáltalán, van-e nekem jogom ahhoz, hogy bármi is belém üssön? Hiszen én fix havidíjat kapok!

Arabella egészen odavolt; látnivalóan megsértette szegény fiút:

– Drága jó Fléchard úr, biztosíthatom, hogy amit mondtam, nem azért mondtam, hogy megbántsam.

– Megbántani? Meg lehet-e bántani valakit, aki fix havidíjat kap?

– Ó, de hát én igazán nagy becsben tartom önt, és sosem bocsátanám meg magamnak, ha fájdalmat okoztam volna önnek.

– Havidíjat! Fix havidíjat!

– De hát, az ég szerelmére, Fléchard úr, miféle lekezelést lát a fix havidíjban? Még a nagyköveteket is havonta fizetik.

– Csak sokkal jobban, kisasszony.

– Eh, számít is a fizetés! Minden állás egyenértékű, föltéve, hogy mindegyiket disztingvált, intelligens emberek töltik be, olyanok, mint amilyen... ön, Fléchard úr.

– Jólesik, hogy ezt mondja, kisasszony,

és köszönöm. Mindazonáltal ön egy nagykövetnek olyasmit is megengedne, amit viszont zokon venne egy tornatanártól.

– Ugyan, hová gondol! Én nem tartozom az előítéletekkel teli nők közé.

– Nono!

– Bizony Isten, Fléchard úr, és (*titokzatosan*) lehet, hogy ez rövidesen ki is derül.

– Nézze, kisasszony, előhozakodnék egy föltételezéssel, egy egészen aprócska föltételezéssel, amennyiben megengedi.

– Megengedem.

– Tegyük föl, hogy egy férfi, egy alacsonyabb társadalmi állású férfi (mert hiszen hiába is próbálná tagadni, igenis vannak alacsonyabb társadalmi állások), tehát tegyük föl, egy ilyen férfi szemet mer vetni egy hölgyre... mondjuk olyanra, amilyen ön.

– Jó, tegyük föl. No és?

– Tegyük föl, hogy odáig merészkedik... egyszerűen, hogy... beleszeret! Nos hát, ez az a helyzet, ugyebár, amikor tüstént kitetszik, mi a különbség közte és az ön nagykövete között!

– Ilyen különbséget, ami engem illet, nem látok. Az én vezérlő szempontom más.

Én például csakis olyan embert tudnék szeretni, aki épp oly regényes hajlandóságú, amilyen én vagyok, azaz képes rá, hogy ezer veszélyt vállalva, hősies cselekedeteket hajtson végre; egyszóval olyan férfit, aki más, mint a többi! Ha ilyet találok, akkor lehet felőlem akár nagykövet, akár tornatanár, én bizony a felesége leszek!

Szép látványt nyújtott ott ez a kettő: az érett kisasszony, amint átjárja a nemes hevélet, meg a tornatanár, akinek szemében föl villan – ki tudja? – tán a remények reményének lángja!

Fléchard folytatta:

– Tehát, kisasszony, ön bele tudna szeretni egy olyan férfiba, aki önért még a börtönbe vettetést és a tulajdon jó híre kockáira tételét is vállalja?

– Azonnal!

– Olyan férfiba is, aki önért kis híján megölt valakit?

A bánat felhője fátyolozta be (de szépen mondtuk ezt!) Arabella homlokát.

– Jaj, hallgasson már, Fléchard úr! Ön azt a nyomorultat juttatja eszembe, aki csupán hogy egy futó pillantást vethessen rám a szobám ablakán keresztül, csaknem

agyonverte a mezőőrt, s aki most egy cella mélyén sóhajtozik...holnapig.

– Blaireau! ön Blaireau-ról beszél?

– Ki másról?

– És az ön feltételezése szerint ez a Blaireau, csupán azért, hogy önt láthassa, úgy döntött, hogy fölmászik a kőkerítésre?

– Ez kézenfekvő... A tárgyaláson azt állították ugyan, hogy át is akart mászni rajta, tyúkokat lopni. De én... én mindent pontosan tudok!

– És?

– És semmi. Csak megpróbáltam elviselhetőbbé tenni a raboskodását azzal, hogy be-beküldözgettem neki némi édességet, lekvárt, ilyesmit.

Fléhard fölkapta a fejét:

– Lekvárt!?

– Meg bort...

– Bort!?

– És szivarokat...

– Szivarokat!!!

S a foga közt még elsziszegte: „Szemét Blaireau!” Majd:

– És mit mondott ez a Blaireau, amikor mindezt a sok finomságot megkapta? Volt képe elfogadni a küldeményt?

– Minden okom megvan ezt hinnem.

– Befalta a lekvárt? Megitta a bort? Elfüstölte a szivarokat?

– Ejnye már!

– És a börtönigazgató eltűrte ezt a tivornyázást?

– Bluette úr nagyon jó szívvel viselte-tik a lakói iránt.

Jules Fléchard kihúzta magát, mint olyasvalaki, aki férfias elhatározásra jutott.

– Arabella de Chaville kisasszony, végtelenül fontos és súlyos dolgot kell közölnöm önnel.

– Istenem, mi történt?

– Ez a Blaireau, akit ön szemlátomást megkülönböztetett figyelmével tüntet ki, nos, ez a Blaireau egy közönséges imposztor!

– Mit akar ezzel mondani?

– Ennek a Blaireau-nak – emelte meg hangját Fléchard – sem az ön lekvárjához, sem az ön borához, sem az ön szivarjaihoz nem volt joga. Ennek a Blaireau-nak egyáltalán nem volt joga az ön kedveskedéséhez!

– Nem értem.

– Ez a Blaireau egy utolsó pernahajder!... Mivelhogy ártatlan!

– Ártatlan?!

– Ahogy mondom.

– Megbolondult, Fléhard?

– Nem, kisasszony, nem bolondultam meg. *Az a férfi, aki magánya rideg tömlőcében szereti önt, az nem ő!*

– *A férfi, magánya rideg tömlőcében...!*
Honnan ismer ön bizonyos szenvedélyes levelekben szereplő kifejezéseket?

– Onnan, hogy tőlem származnak!

– Öntől?

– Emlékszik-e még arra a levélre, mely úgy kezdődik, hogy „*Te, ki oly fennkölt lélek vagy...*” és azzal végződik, hogy „*Heti három alkalommal egy kicsit kevésbé szenvedek*”?

– Igen, és bevallom, ezt az utalást soha nem sikerült megfejtenem.

– Ez volt az a heti három alkalom, amikor tornaleckét vett tőlem.

– Istenem! Édes Istenem! Eszerint hát maga volt az, szegény Fléhard-om?

– Én voltam, kisasszony, én, aki egyetlen percnyi habozás vagy ingadozás nélkül hagytam, hogy egy ártatlan embert ítéljenek el helyettem, nehogy meg legyek fosztva attól, hogy lássam önt, hogy a hangját halljam...

– És ön ütötte le a szerencsétlen Parju-t? Ki hitte volna?...

– Nos, lehet, hogy ösztövérek lát-szom, de izgékony vagyok, szörnyűségesen izgékony! Azon az estén akár tíz emberrel is végeztem volna!

– És miért nem írt nekem azóta?

– Az önvád!... Vagy tán a félelem, hogy tán még kompromittálhatnám önt? Mit tudom én?

– Így hát a titokzatos idegen...

– Én voltam, igen... És most, kisasz-szony, nem marad hátra a számomra egyéb, mint hogy alázatosan a bocsánataért ese-dezzem és... és eltávozzam, gondolom.

Csönd támadt.

Mindketten lesütött szemmel álltak, látnivalóan visszafojtott érzelmeik hatása alatt. Midőn Fléchard egy tétova lépést tett kifelé, Arabella gyöngéden rászólt:

– Maradjon, Fléchard.

És Fléchard megcsókolta az elébe nyúj-tott kezét.

*Melyben a rend egyik
lelkes hívének
rosszindulata folytán egynémely
odaadó személyek még
a legjobb akarattal sem képesek
egyetlen olyan áldozatot találni,
akinek sorsán könnyíthetnének.*

Legyünk diszkrétek.

Hagyjuk e két gyöngéd szívet túláradni a trapéz árnyékában, s térjünk most már valóban vissza a parkba, a vendégkoszorúhoz.

Hautpertuis bárót fiatalemberek és ifjú hölgyek dongják körül.

A fiatalemberek a disztिंगvált párizsi úr öltözködésének hivatkozás nélküli eleganciáját dicsérik.

Hej, ez a nyakkendő! Haj, ez a zsakett! Ó, ez a monoklizsinór!

S a derék ifjak elábrándoznak: ah, Párizs! Nem vitás, az öltözködéshez csakis Párizsban értenek.

A húsztavaszt látott leánykák legelbűvölőbb mosolyaikkal bombázzák a bárót.

Látni rajtuk, hogy kérni szeretnének tőle valamit, ám egyikük sem mer elsőnek megszólalni.

– Beszélj te, Lucie!

Lucie nekidurálja magát, s bájos esetlenséggel fordul a monoklis férfiúhoz:

– Ha nagyon kedves akarna lenni hozzánk, báró, tudja-e, mit tehetne értünk?

– Drága gyermekem, ha nem tennék meg mindent, hogy a kedvükben járjak, undok szörnyeteg volnék!

– Nos hát, rendeznie kéne a számunkra valamit.

– Rendezni kegyedéknek valamit? Attól tartok, ez nem egészen világos program, Lucie kisasszony.

– Egy ünnepséget. Egy olyasféle pompás ünnepélyt, mint amilyeneket Párizsban szokás.

– Valamilyen jótékonyági ünnepségre gondol?

– Úgy van, pontosan. Egy jótékonyági mulatságra, melynek ez a park lenne a színtere.

– Ragyogó ötlet! De kinek a javára jótékonykodnánk?

– Azt még nem tudjuk, de aligha lesz nehéz találnunk valakit erre a célra.

– Kétlem, kisasszony. Sokszor meglehetősen nehéz megfelelő áldozatra lelni. Úgy értem, az efféle mulatságok révén megsegíthető áldozatra.

– Á! Mi itt vidéken nem vagyunk olyan válogatósak, mint a párizsiak.

– Hölgyeim, örömmel állok rendelkezésükre. Rendezünk majd olyan, de olyan mulatságot, hogy a csodájára fognak járni! Olyat, mely az egész környéket forradalmasítja!

– Forradalmasítani az egész környéket?!

Dubenoît úr fülét megütötte az egész környék forradalmasításáról szóló mondat.

– Álljunk csak meg, báró úr! Forradalmasítani Montpaillard-t? Ezt csak nem gondolja komolyan?

– Ó, hát csak egy kis jótékonyági mulatságra gondoltunk.

– Akár jótékonyági mulatságról van szó, akár bármily egyéb ceremóniáról, a városok nyugalmit földűlni tilos! Márpedig Montpaillard egész Franciaország legnyugodtabb települése, és ameddig én vagyok itt a polgármester...

– Persze, persze – vágott közbe Guilloche –, már kívülről fújjuk ezt a nótát.

Önt, Dubenoît úr, nem Montpaillard polgármesterévé kellett volna megtenni, hanem egy kagylózatonyévá!

– Az még mindig inkább kedvemre való lenne, mint egy zavargó város élén állni. Na és ha szabad tudnom, kinek a javára rendeznék azt a jótékonysági mulatságot?

– A környék szegényei javára – indítványozta a báró.

– A környéken nincsenek szegények. Mindenki szerény jólétben él.

– Nem történt önöknél a közelmúltban semmiféle katasztrófa?

– Katasztrófa? Nem. Montpaillard-ban sosem történt katasztrófa, és mindaddig, amíg én leszek itt a polgármester...

– Addig nem lesz katasztrófa, rendben van. Hát járvány? Legalább egy induri-pinduri járványocska? Az sem volt?

– Soha!

– Hallja, de unalmas egy hely a maguké! No és a tél, ahogy mondani szokták, nem szedte áldozatait? Csak akadtak a tél által sújtott emberek itt-ott, hébe, sőt hóba?

– A tél sosem szed áldozatokat Montpaillard-ban. Épp ellenkezőleg.

– Az áldozatok szedik a telet? Ez érdekes. No mindegy, úgy látszik, nincs sze-

rencsém... Esetleg, ha tervbe vennők egy Aggok Menhelyének létesítését?

– Olyan már van nálunk egy, Vauban* idejéből, az még egészen új.

– Fölöttébb sajnálatos. Keressünk hát tovább.

– Felőlem kereshet, találni úgysem talál semmit – csökönyösködött Dubenoît úr.

– Montpaillard-ban semminémi-nemű áldozat nincs.

– Ez esetben a külföldi áldozatok javára rendezzük meg a kerti ünnepélyt. En, így, ahogy engem lát, már rendeztem illet, azok javára, akik a nagy niagarai tűzáradatba vesztek.

– Tűzáradatba? Talán vízáradatba!

– Nem, nem, tűzáradatba. Nem emlékszik arra a katasztrófára?

– Nem én.

– Pedig az eset elég nagy port vert föl. Úgy kellett fecskendőkkel lelocsolni.

– Ha ön mondja, készséggel elhiszem.

– No lássuk csak... Próbálkozzunk tovább.

**Erődök létesítésével megbízott francia marsall (1633–1707). (A ford.)*

*Melyben Jules Fléchard
hajszálat talál azúr égboltjának
levesében (már ha ilyen étel
egyáltalán van).*

Milyen furcsa is tud lenni az élet!

Némelykor esztendőök sorjáznak tova és tűnnek ostobán múlttá anélkül, hogy bármi újat is hoznának az ember sorsába, ha csak azt nem, hogy fokról fokra, napról napra kitépdesnek egy-egy tollat a Reménységnek nevezett bájdús szárnyasból, aztán tessék, egyszeriben csak eljön egy mindent megváltoztató pillanat!

A létünk lapályát lepő lép (tetszenek figyelni alliterációinkra?) háborgó óceánná alakul át hirtelen.

Mennyboltozatunk fakó szürkeségét villózó fények oszlatják el, és mintha szárnyak nőnének ki lapockánkból.

Arabella de Chaville, ha alliterációk nélkül is, de ilyesféle izgatott elmélkedésekbe merült azt a színpadra illően váratlan fordulatot követően, melyet oly megejtő

módon volt szerencsénk ecsetelni valame-
lyik korábbi fejezetben.

Tehát szeretik!

Szeretik, a tetejébe úgy, ahogy mindig
is szerette volna, ha szeretik: regényes kö-
rülmények közt, és az érte lángoló szív o-
lyan férfiúé, aki tétovázás nélkül pattan föl
egy park kőkerítésére, pusztán hogy meg-
pillanthassa, ha épp csak villanásnyi időre
is, szerelme tárgyának elmosódó, függöny-
re vetülő sziluettjét!

Olyan férfiú szereti, aki lám, alaposan
eldöngette az őrt, mintha még most is a ré-
gi szép középkori kalandok korában él-
nénk!

És Arabella két-két haskelep között ti-
tokban többször is végigmustrálta tanárát.

Kétségtelen, hogy első látásra önök
sem vélnék Jules Fléhard-t afféle nagy vi-
téznek, de a másodikra már szavatoltan föl-
hagynának a csodálkozással.

Barna szeme hamisítatlan szerető-
szem, ő maga pedig, ha kimerültnek látszik
is, hát csupán úgy, mint aki épp csak egy
kis átmeneti pihenőre szorul a Sorssal való
hősies huzakodásának közepette. Érezni
rajta: ha karja megviselt is, csupán „*mivel*

a felhőket ölelte”, ahogy Baudelaire mondá.

Legalábbis ezt a képet festette magának Fléhard barátunkról Arabella.

Két jeles szereplőnk tekintete gyakorta horgadt egymáséba; boldogság és remény volt belőlük és a behorgadásból kiolvasható.

A közeli torony harangja elütötte a felet, ami a tornaóra végét jelentette.

Arabella azzal a merev testtartással, melyet a magukat valamire hirtelen elszánók erőltetnek magukra, kezet nyújtott tanárának:

– Drága Fléhard-om, a viszontlátásra, és legyen meggyőződve róla, hogy azon idő alatt sem fogom elfelejteni önt, amíg el leszünk egymástól választva!

– El... vá... lasztva?

– Fájdalom, igen. Amíg ön börtönben lesz, barátom.

– Bör... tön... ben?!

Szegény Fléhard egyszeriben nyugtalan lett. Csak nem igényli tőle Arabella, hogy most még föl is jelentse magát?! Elvégre, ha jobban belegondolunk, a regényességből is megárt a sok.

– Börtönben?!

– Higgye el, kedves barátom: bármily szigorúak lesznek is bírái, az én szívem máris fölmentette önt.

– Úgy gondolja, kisasszony, tényleg különösebben hasznos dolog volna, ha föl-jelenteném magam?

– Muszáj!... Hisz' van-e szebb dolog annál, mint ha az ember ama lény kedvé-ért, aki a szívén fekszik, a törvény elé áll, és börtönbe ül?

– Valóban, az ön által leírt valamennyi testhelyzet rendkívül szép, mi több, gyönyörű! De hát ön most már meggyőződhetett róla, hogy én mindegyikre képes vagy... volnék, és ez a fő! Őrizzük meg e titkot magunknak, csevegjünk időről időre el róla, ha úgy kívánja, de minek a dolgot szétkürtölni?

– Az áldozat akkor áldozat, Fléhard, ha végre is hajtják!... Meg aztán az a szerencsétlen Blaireau, nemde, vétlen. Adja vissza neki a becsületét!

A tanár megengedett magának egy keserű kacajt:

– Blaireau becsülete? Na hiszen! Az az ember kap majd tőlem egy-két ötfrankost; az ilyen elintézési módnak ő maga is jobban fog örülni.

– Csak semmi gyöngeség, Fléchard! Adja szépen föl magát azzal a hősiességgel, mely oly pompásan áll önnek, s mely annyira tetszik nekem!

– De vajon nem lesz-e olyan látszata ennek, mintha pózolni akarnék, avagy, elnézést a szóért, mintha feltűnési viselkedésben szenvednék?

– Nem, Fléchard, mindenki meg fogja érteni, hogy a kötelességét teljesíti, így hát még inkább megnő majd mindenki szemében, kivált az enyémben.

Többé nem volt mit tenni, Fléchard nem hátrálhatott meg. Mindamellett különös egy ötlet Arabella részéről, hogy mindenáron börtönbe akarja juttatni... De jó, rendben van, onnan egyszer ki is jön az ember, s akkor a gyönyörök gyönyöre várja!

– Arabella kisasszony, ön meggyőzött engem!

– Nagyszerű, Fléchard! Majd megkérem az illetékes urakat, hogy fáradjanak ide, ön pedig szépen elismétli előttük, amit az imént nekem mondott.

– Hogy szeretem?

– Nem, ez nem tartozik rájuk. Csupán, hogy ön a valódi ludas, Blaireau pedig ártatlan.

Fléhard még mindig ingadozni látszott:

– Nem halaszthatnók el ezt a kis szertartást egy későbbi időpontra?

– Ej, barátom...

– Jó, jó, jó, csak úgy mondtam, kisaszony. Kérem, értesítse az urakat. Készen állok az áldozatra.

– Bravó, Fléhard!... Csak huszárosan!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

***Melyben Fléhard nyilvánosan
széjjeltépi a félreértés fertelmes
fátylát.***

Arabella nem maradt el sokáig.

Rövidesen néhány úriemberrel tért vissza, akiknek kíváncsiságát jócskán följajzotta a kisasszony titokzatoskodása.

A csoportban az alábbiak valának találhatók: Chaville úr, Hautpertuis báró, Guilloche ügyvéd, Lerechigneux törvényszéki elnök, valamint a szemlátomást nyugtalan polgármester, mőszejő Dubenoît.

Chaville úr szólalt meg elsőnek:

– Miért kéretett ide, Fléhard? Mi a baj?

– Valóban, uraim, egy kis baj miatt fárasztottam ide önöket. Súlyos közlendőm van.

– Súlyos közlendője?

– Súlyos közlendőm, igen! Egyébként örömmel látom, hogy Lerechigneux úr, a bíróság feje is önök között van; az ő jelenléte még nagyobb nyomatékot ad majd ennek a különben is súlyos közlendőnek.

A pillanat fölemelően ünnepélyes volt. Fléchard köhintett, majd folytatta:

– Úraim, nyilván még valamennyien emlékeznek a Blaireau-ügyre, nemdebár?

– De még mennyire! – csattant föl Dubenoît. – Blaireau az egész környék legelvetemültebb orv-vadász-halász-horgásza, egy garázda egyén, akit a bíró úr túlon túl enyhe ítélettel sújtott!... Háromhavi börtön, kérdem én: mi az? Most aztán tessék, a három hónap letelt, s ő máris szabadul! Ha nem egyet mondhatok: velem találja szembe magát!

– Nos, uraim, fogózzanak meg: Blaireau nem bűnös, Blaireau-t ártatlanul ítélték el!

Ha a mennykő csapott volna le váratlanul a jelen lévő urak közé, ez utóbbiak kétségkívül jobban megrendültek volna, de azért még így is valamennyien éppen eléggé megdöbbentek e kijelentés hallatán.

– Mit akar bemesélni nekünk, Fléchard?

– Nem mese ez, kérem... Bevallom, az igazi bűnös ebben a homályos Blaireau-ügyben, amint azt volt szerencsém részint Arabella de Chaville kisasszonnyal, részint a legnagyobb tisztelettel közölni, az önök alázatos szolgálja, vagyis szerénységem.

Dubenoît úr nyugtalansága egyre nyugtalanítóbb méreteket öltött.

Bírói melléfogás Montpaillard-ban? Na már csak ez hiányzott! A városka mind a tizenhét forradalmára kapva kap majd az alkalmon, hogy megpróbáljon mindent fenekestül fölforgatni!... Nem, ez lehetetlen! A polgármester a bíróhoz fordult, hogy hitében megerősítse.

A törvényszék feje sokkal higgadtabban közelítette meg a dolgot.

– Á, a Blaireau-ügy, tudom már. Ez az az orv-izé, aki vaddal, hallal és számos egyéb jó falattal foglalkozik, ugyebár? Aki folyton folyvást az ártatlanságát hangoztatja, és valami alibiről karattyolt... De én már neki is megmondtam, még ott a tárgyaláson, hogy éppen az alibi árulja el a legbiztosabban az igazi bűnösöket. Láttak-e már önök olyan becsületes embert, akinek alibire lett volna szüksége, és aki ennél fogva akár a tett előtt, akár utána ész nélkül rohant volna ilyesmit beszerezni? Ugye, hogy nem?

– Tiszta sor – helyeselt Dubenoît. – Tiszta sor.

– Egyébiránt – folytatta a bíró –, ha Fléchard úr meg tud bennünket győzni a tu-

lajdon bűnösségéről, pontosan úgy el fogjuk ítélni, mint ahogy elítéltük Blaireau-t, aki viszont nem tudta bebizonyítani az ártatlanságát.

– Ezt nem teheti, Lerechigneux úr! A rend és Montpaillard nyugalma érdekében esengve kérem önt!

Guilloche ügyvéd arca ragyogott.

Bírói tévedés! Haha, ezen fog ám csak mulatni a jónép! A hatalom képviselői pedig alaposan megizzasztó negyedórának nézhetnek elébe.

– Engedelmet, polgármester úr – vihogott a becsvágyó ifjú titán –, de jelen pillanatban nem Montpaillard nyugalmáról, hanem jóval magasabb rendű dologról van szó.

– Ugyan, hagyjon nekem békét! Láthatja, hogy Fléchard valamely érthetetlen okból a bolondját járattja velünk. A mezőőr minden kétséget kizáróan fölismerte a támadójában Blaireau-t.

– A mezőőr minden kétséget kizáróan tévedett, és passz.

Fléchard előhúzott valamelyik zsebéből egy bebugyolált tárgyat, melyet a lehető leggondosabban csomagolt ki:

– Tudják-e, mi ez?

– Nos, micsoda?

– Tekintsék meg figyelmesen, uraim. Ez itt a mezőőr jelvénye. A jelvény, melyet a küzdelem hevében letéptem a melléről! Nem is jelvény, hanem *jelkép*, lelkipurdalásaim tapintható, kézzelfogható jelképe. Egyébként a lelkiismereten kívül mostanáig ő maga is szüntelenül furdalt, mert azóta is itt hordom a zsebemben.

– Jó kis trükk!

– Nézzék csak meg jobban, uraim. Belevéstem a dátumot.

Guilloche még állító helyében is diadalt ült.

– Immáron semmi kétség, vitathatatlanul bírói tévedéssel állunk szemben, még hozzá a legcsinosabb bírói tévedések egyikevel, melyekkel ügyvédi pályámon valaha is találkoztam.

Hanem a tiszteletreméltó Dubenoît úr más véleményen volt:

– Bírói tévedés? Azt már nem! Soha!

– Akkor elárulná-e, hogy ön minek minősítené?

– Egy kis konfúciónak, legföljebb. Apró félreértésnek, mely nem éri meg, hogy öt percnél többet szenteljünk neki.

– Ah! Valóban?

– Ez a maguk Blaireau-ja egy ravasz csibész! Még ha elfogadnók is, hogy ebben az egy ügyben kivételesen vétlen, egy egész seregnyi olyan gaztett szárad a lelkén, melyekért soha nem bűnhődött.

– Ez nem érv.

– Már elnézést, de igenis az, mégpedig elsőrangú! Senki előtt nem titok, hogy Blaireau vadászként, halászként és horgászként egyaránt orv. Engem ne is próbáljanak meggyőzni az ellenkezőjéről; engem, aki egyik legjobb vevője vagyok... a vadászhidén végén. És ezt a hétpróbás alakot akarják önök vértanúnak, egy bírói tévedés áldozatának föltüntetni!

Az „áldozat” szó hallatára Hautpertuis báró fölkapta a fejét:

– Áldozat? Nos hát, megtaláltuk az áldozatunkat! És a polgármester úr még azt állította, hogy Montpaillard-ban nincsenek áldozatok!

– Már engedelmet, báró úr... Engedje meg, hogy...

– Egy bírói tévedés áldozata! Ez lesz az első jótékonysági mulatság, melyet ilyesfajta áldozat javára rendezek. Voltak már

tűzvész, árvíz és kolera sújtotta áldozataim, de bíróság sújtotta áldozatom eleddig még nem akadt.

Mindenki, még Lerechigneux törvényszéki elnök is (sőt ő elsőként) elnevette magát:

– Így legalább kiegészítheti a gyűjteményét, kedves báró! – mondta magáról megfélekezve.

Jules Fléchard, akit bizonyos mértékig sértett, hogy úgy látszik, róla is megfélekeztek, ünnepélyesen kijelentette:

– Most pedig, uraim, elhagyom önöket. Megyek és megteszem vallomásomat a Köztársaság fő államügyésze előtt.

– Ezt nem teheti! – harsogta Dubenoît.
– Verje ki ezt a fejéből, Fléchard! Nézze, legyen egy kis belátással: ön így tűzbe és vérbe borítaná Montpaillard-t!

A polgármester rémülete féktelen örömmel töltötte el a fiatal ügyvédet.

– Fléchard úr csak egyetlen dologra lehet tekintettel: arra, hogy megtegye, ami becsületes embernek ilyen helyzetben a kötelessége. Ugye, Fléchard?

– Ugy van, és én tűzön-véren át meg is teszem, ha belegebedek is!

Arabellának egy lángoló pillantása szolgált jutalmul a hősnek, aki erre menten a szívére (a sajátjára) szorítva kezét úgy állt ott, mint a civil kurázi élő szobra és a kötelességteljesítés áldozárja.

Guilloche ügyvéd a kalapjáért nyúlt.

– Óhajt engem ügyvédjéül?

– Örömet.

– Akkor jöjjön, elkísérem az ügyész-ségre.

– A viszontlátásra, uraim! Viszontlátásra, kisasszony!

Arabella sarahbernhardtibb hangon, mint valaha, így szólt:

– Viszontlátásra, barátom, és föl a fej-jel!

Dubenoît úr egy padra zöttyent.

– Bírói tévedés Montpaillard-ban! Hogy ebből mi lesz!

Hautpertuis báró a maga részéről visszatért az ifjú hölgyekhez és urakhoz, hogy jelentse nekik a nagy újságot:

– Van már áldozatunk! Kisasszonyok! Megvan a keresett áldozat! Találtunk egyet!

– Jaj, meséljen, báró!

És az egész ifjúság tapsolni kezdett.

– Képzeljék csak, hölgyeim...

(A folytatást lásd az előbbieken.)

Ami Jules Fléhard-t illeti, ő mintegy tündérálomban vonult át az ügyészségre, s közben ezt motyogta magában:

– Istenem, a hangja, ahogy azt mondta nekem, hogy „*Viszontlátásra, barátom, és föl a fejjel!*”

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Melyben a szerző egy bizonyos fiatal és elegáns, ám nem egészen példás életű hölgygel ismerteti meg mindazokat, akik még mindig vevők e történetre; olyan hölgygel, aki mellelleg nincs minden jóérzés híjával, amint ez a föltételezettnél gyakrabban fordul elő az efféle fehérnépeknél.

Hölgyeim és Uraim! Tisztelt Olvasók! Kocsira!

Élve a regényírók csodálatos kiváltságaival, melynek révén képesek olvasóik tömegét ingyenesen és egyetlen szemvillanás alatt akár a legtávolibb helyekre is elröpíteni, néhány órácskára most elragadom Önöket (ha még nem volnának eléggé elragadtatva) a Montpaillard nevű kellemetes nyaralóhelyről, ahol együtt volt szerencsénk eltölthetni tíz...fejezetet.

Tehát most Párizsban vagyunk.

Az Étoile negyedben.

Egy csicsás lakosztályban, ahol egy fi-

atal nő él. Egyike azoknak a fiatal nőknek, akik... akiknek...

Ez a személy, aki noha nem fiatal leányzó, hisz mondtam már, hogy fiatal nő, nem is a felesége senkinek.

Özvegy? Az sem.

Ráadásul nem volna elegáns dolog ragaszkodnunk e különben is merőben fölösleges firtatgatáshoz, elvégre nem újoncokat faggató zsoldostoborzók vagyunk (még ha a hölgy újonc is e történetben), a fölöslegesség pedig abból fakad, hogy az alább sorjázó sorok során még mindig a kelleténél előbb fog kiderülni, hova is tegyük e csinos, ám korántsem szeplőtlen éltű hölgyet.

Abban a pillanatban, amikor belépünk hozzá, a kis hölgy nem látszik valami elégedettnek. Mérgesen gyűri gombóccá a levelet, melyet egy előzékeny szolgáló kévéssel előbb hozott neki.

Továbbra is élve az említett kiváltsággal, lefordítom Önöknek világosan érthető emberi nyelvre, miféle gondolatok dúlnak éppen hölgyikénk lelkecskéjében.

Eredetileg úgy volt, hogy a barátja, mármint az egyes számú (mert hiszen kinek

nincs dzsigolója?), tehát a komoly barátja, Hautpertuis úr ma visszatér Párizsba.

Ezt követőleg egy trouville-i kiruccanás volt tervbe véve. És most tessék, a nemes báró az utolsó pillanatban arra kéri, lenne még egy kis türelemmel.

Merthogy olyan jól érzi magát vidéken, öreg cimborájánál, Chaville úrnál, ahol pátyolgatják és valósággal tejben-vajban fűrösztik!

Meg aztán a vidéki fruskák olyan búbajosak! Az ember boldogan élvezi a változatosságot a Jardin de Paris, a Bois de Boulogne meg a Jégpalota után.

A báró egész levele elejétől végig ebben a szellemben fogant.

– Úgy! Egyszóval változatosság kell neked, te vén fajankó! – dühöng a hölgyemény. – Nos, így vagyok ezzel én is! Van is ott egy jóismerősöm... Hé, Augustine!

– Asszonyom?

– Csomagoljon be nekem egy bőröndbe. Valamelyik kisebbikbe. Épp csak egy-néhány napra szükséges holmit viszek. A lehető legszükségesebbet.

– Igenis, asszonyom.

Úrnője pedig így folytatta magában:

– Oda, ahová megyek, éppen valami-

lyen egyszerű öltözék való: egy börtönbe!
Jaj de muris lesz! De még milyen muris,
Istenem!

Elővett két papírlapot és két borítékot.

Az első lapra szép, hosszúkás, angolos
betűkkel, egyenes, határozott vonásokkal
az alábbiakat írta:

„Kedves Barátom!

*Azt közli velem, hogy néhány nappal
elhalasztja Párizsba való visszatértét. Dön-
tése a lehető legjobbkor jött, mert éppen
most kaptam a rossz hírt, miszerint Melun-
ben élő nénikém gyöngélkedik, méghozzá
oly mértékben, hogy elhatároztam: beteg-
ágyához sietek és néhány napot a drága lé-
lek mellett töltök.*

*Csókoljon homlokon, csak vigyázzon,
össze ne kócolja a frizurámat.”*

DELPHINE DE SERQUIGNY.

A papírt az egyik borítékba csúsztatta,
s ez utóbbit így címezte meg:

*Hautpertuis báró úrnak,
Monsieur de Chaville címén.
Montpaillard (Nord-et-Cher).*

A másik levélpapírosra ellenben teljesen franciás, sőt némileg bolondos írással az alábbiakat rózta:

„Drága öreg mackóm!

Mit szólnál ahhoz, ha a te kis Alice-od holnap beállítana hivatalodba? Ugye örülnél, igaz? Ráadásul, köztünk szólva, tartozom is neked ennyivel. Tehát holnap, öreg mackó. Egy helyre kis sürgöny fogja tudatni veled érkezésem pontos idejét.

A te kis gratinírozott gyöngytyúkocskád.”

ALICE.

Ez a levél a második számú borítékba került, emerre pedig a következő címzés:

*Bluette úrnak,
a montpaillard-i börtön igazgatójának
(Nord-et-Cher).*

- Augustine!
- Asszonyom?
- Vitesse ezt a két levelet a postára!
- Igenis, asszonyom.

Delphine de Serquigny kisasszony, jobban mondva Alice Cloquet kisasszony

duzzogása ezzel múlttá is lebbent, mint egy könnyű nyári felhő.

Sőt, e bájos lényt semmi jobban föl nem vidíthatta volna, mint annak tudata, hogy néhány napot a börtönben tölthet hajdani barátjával, a legelsők egyikével, azzal, akiről a legjobb és legderűsebb emlékeket őrizte. Igaz, szegény fickót kiforgatta mindenéből (az élet oly drága Párizsban!), de az illető ezt nemigen látszott bánni, annyira jól szórakoztak ők ketten, amíg kapcsolatuk tartott.

Majd eljött a szétválás elkerülhetetlen perce, de a jó barátság megmaradt. A férfi börtönigazgató lett Montpaillard-ban, ő pedig nagyon sikkes, nagyon fölkapott hölgygyé, nagyon Delphine de Serquigny-vé vált, mindazonáltal megmaradt derék, jólelkű teremtsnek, amit az is bizonyít, hogy nem felejtette el az ő kis Bluette-jét, mi több, már a pusztá gondolatra, hogy mily nagy örömet szerez majd neki megjelenésével, lelkes öröm járja át.

– Ennyivel különben is tartozom neki!
– hajtogatja magában egy picinyke, de igazán csak egy icinyke-picinyke lel kifurda-lással...

Melyben jeles barátunk, Blaireau továbbra is kivételesen nagyvonalú léleknek és rugalmas természetnek bizonyul.

Ama nap reggelén, melyről Blaireau úgy hiszi, ez az utolsó a fogságban töltendők közül, a szabadulni készülő rab már hajnalban fölkel és vidám danászásával fölveri társait.

(Az igazgató módszerének részét képezi ugyanis, hogy a fogva tartottaknak nemhogy nem tilos énekelniük, ellenkezőleg, ez egyenest hasznos, tekintve, hogy a zene nem csupán csökkenti, hanem állítólag meg is szünteti a bűnözésre való hajlamot.)

Blaireau kimegy az udvarra pipázni, s ott Victorba, a fölvigyázók egyikébe botlik.

– Nini, Blaireau! Már talpon?

– Igen, Victor, már talpon! És meglehet, holnap még korábban leszek talpon, mer’ akkor már a szabadság hajnala virrad rám. Épp elég ideig tartottak fogva!

– Panaszkodjál csak, panaszkodjál!

Soha életedben olyan jó dolgod nem volt, mint ebben a három hónapban.

– Nem panaszkodok én, és ami igaz, igaz, jó dógom vót, de a szabadságnál jobb dolog nincs, beláthatod.

– Ízlés dolga.

– Meg aztán csak ahhiányzott vóna, hogy még meg is keseríjjék idebejaz életemet. Nem elég, hogy ártatlanul ítélték el?

– Jaj, könnyörgök, Blaireau, hagyd már végre ezt a dőreséget! Még hogy ártatlanul! Megértem, hogy ezt hajtogattad, amikor behoztak, de most már mi értelme?

– Jól jegyezd meg, öregem: én nem kötöm az ebet a karóhoz. Ebekkel különben se foglalkozok. Na szóval, eleinte dühöngtem, igen, dühöngtem! De mosmá' minden mindegy, úgy határoztam. Bluette úr rendes ember, te derék fiú vagy, a rabtársak aranyos fickók. El vagyok ragadtatva, hogy mindnyájótokat megismerhettem... Sőt, vannak pillanatok, amikor már asztat se tudom, ártatlan vagyok-e, vagy bűnös... Ilyenkor meg kell erőltetnem az emlékezetemet.

– Ej, te tréfamester!... No de itt jön a góré. Ma ő is korán kezdi a napot. Talán a sürgöny miatt, amit az elébb hoztak neki.

Bluette úr csakugyan egy táviratot tartott a kezében, s arcára kiült valamilyen hökkenetféle, ahogy ki tudja hányadszor a szövegre meredt.

– Jó reggelt, Blaireau, jó reggelt, Victor. Úgy nézem, ma nem fogunk éppen fázni... No de végtére is azért van nyár. Hallja csak, Victor...

– Igazgató úr?

– Előkészíti a kék szobát. Alaposan kitakarítja, és mindent gondosan elrendez benne, hogy vendégfogadásra alkalmas legyen.

– Igenis, igazgató úr.

– Tudniillik várok ide valakit... egy hölgyet... az egyik unokahúgomat, aki itt fogja eltölteni azt a kis időt, míg a férje a *tizenhárom napját* le nem szolgálta.

– Szegény fickó! – szólalt meg Blaireau. – Ez meg oszt pláne nem fog fázni! Nem elég a hőség, még futólépés is! Brrr...

Bluette úr észbe kapott: kegyes hazugságában megfeledkezett arról, hogy a hadügyminisztérium nyáron nem hív be senkit az évi kötelező tizenhárom napos szolgálatra.

– Á! – helyesbített gyorsan. – A hölgy

férjének nem lesz izzadnivalója... Igazgatóhelyettesként szokta leszolgálni az idejét különféle vidéki börtönökben.

– Eccóvaa’ a kellemes hűvösön, mi? – mosolygott Blaireau. – Legyen vele boldog. Én a hűvössel már torkig vagyok.

– Tényleg, barátom, maga ma elhagy minket... Lerótt a társadalommal szembeni adósságát, ahogy ezt odafönt mondani szokták.

– Adósság? Nem rossz.

– Victor, vezesse Blaireau barátunkat a ruhamegőrzőhöz, és adja ki neki a holmiját, amit bejövet viselt.

– Igenis, igazgató úr.

– Maga, Blaireau, utána még majd bejön hozzám, hogy egy-két formalitásnak eleget tegyünk... Hiányozni fog nekem, Blaireau.

– Igazgató úr is énnekem.

– Szép emléket őrzök majd magáról. Főleg, mert egyazon napon léptük át először a montpaillard-i börtön kapuját. Maga egy kicsit korábban szabadul nálam...

– Időnkint visszagyűvök majd meglátogatni, ha nincsen ellenére.

– Mindig örömmel látom. Szeretném hinni, hogy ez a kis kellemetlenség jó lec-

ke lesz magának, s hogy mostantól fogva egy másik Blaireau-t ismerünk meg magában, olyat, aki fölhagyott mindenféle orv... izé... hisz érti.

– Igenis értem, igazgató úr.

– Továbbá, hogy eztán több tisztelettel viseltetik a hatóságok iránt.

– Ígérem, igazgató úr.

– Egy mézőőrt összeaverni, igaz, még nem becstelenség, de azért, legyünk őszinték, garázdaságnak garázdaság.

– Többet nem teszem.

De Blaireau hirtelen nagyot csapott öklével az asztalra.

– Mi ütött magába, Blaireau? – hőkölt hátra meglepetten Blurette. – Mi ez a furcsa viselkedés?

– Az... az ütött belém, igazgató úr, hogy... ej, no, a fenébe is!... az ütött belém, hogy én itten asztat ígérem, hogy többet nem teszem, pedig hát eddig se tettem!... Nem mondom én, hogy nem emeltem el itt-ott eccer-eccer ezt-azt, egye meg a rosseb, de hogy elrakjam az öreg Parju-t, hát asztat má' nem, és erre akár meg is esküszök, én ebbe a dologba olyan ártatlan vagyok, mint a ma született bárány!

– Szépen kérem, Blaireau, ne kezdje ezt

a nótát előlről! Maga derék polgár, a horgászatnak olyan mestere, mint senki más, azonkívül káprázatos, ahogy a pöndörhálót kiveti. Csak sajnálni lehet, hogy mindegyik jó tulajdonságait lerontja a nevetséges rögeszméjével, hogy mindenáron ártatlannak akarja föltüntetni magát.

– De hát igazgató úr...

– Ez már elkoptatott szöveg, szegény jó Blaireau-m, ez már kiment a divatból.

– Figyeljen ide, Bluette úr, maga nagyon is kedves vót mindig hozzám, nem akarok én bosszúságot okozni magának. Örülne, ha asztát mondanám, hogy bűnös vagyok?

– Jobb szeretném.

– Jó, akkor bűnös vagyok; most meg van elégedve?... Igaznak nem igaz ugyan, de bűnös vagyok.

– Nagyszerű, Blaireau! Ideje volt, hogy végre észhez térjen.

– Különben se fontos, hogy bűnös vagyok-e vagy se, hisz ma kimegyek innejt.

– Ez is egy szempont.

– Hát akkor megyek és átöltözködök, igazgató úr.

– Helyes! Én meg addig kiszaladok az

állomásra a rokonom elé, aztán futok vissza, hogy szabadon bocsássam magát. Siet?

Blaireau fölényes huncutsággal kacscintott:

– Sietni sietek – mondta –, de nem annyira, mint maga, Bluette úr. Kivárom, amíg visszagyütt a... az unokahúgával.

– Hogy én sietek? Ez meg mit akar jelenteni?

– Semmi különöset. Csak asztat, hogy ha a nyócórásival érkezik a kis hölgy, akkor már éppen ideje elindulnia érte.

– Rohanok.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

*Melyből kiderül,
hogy a montpaillard-i börtön még
annál is kevésbé rideg intézmény,
mint aminőnek eddig látszott.*

Ahogy Blaireau megmondta, Bluette urat igencsak szorította az idő. Épp kiért az álmásra, mikor a vonat befutott.

Egy csinos, birzes-borzas, furi-muris küllemű, félig még alvó hölgyike huppant le a peronra, majd észrevéve Bluette-et, fennköltén szertartásos pózt öltve magára, meghajolt előtte:

– Jó napot, igazgató úr.

Majd suttogva:

– De boldog vagyok, öreg mackóm, hogy újra látlak! Igazán örülök neked.

– Hát még én neked – rebegé mély átéléssel ifjú és rokonszenves köztisztviselőnk.

– Messze van a bodegád?

– Alig negyedórányira.

– Menjünk gyalog, úgyis elzsibbadt a szegény kis lábacska.

– Azt ugye mondanom sem kell, Alice, hogy legalább az utcán...

– Választékos modor, tudom.

Azzal Alice olyan csupa-*respectability* képet vágott, amilyennel a francia kabarékban ábrázolják a *lady*-ket; meg is fordultak utána a járókelők.

Szerencsére hamarosan megérkeztek.

Ez a két vonal hivatott szemérmesen helyettesíteni annak részletezését, ahogyan a kecseli Alice beköltözött a szép kék szobába, mégpedig a tulajdon jelenlétéhez ragaszkodó gáláns Bluette úrnak, hogy úgy mondjuk, elnökletével.

Már csaknem tizenegy órára járt, amikor a párocska végre lement az igazgatói irodába.

– Csüccsenj le, Alice-kám, és maradj nyugton, amíg én halaszthatatlanul fontos teendőim után nézek.

– Csak nézdegélj, drágám, nézdegélj.

– Nem tart tovább egy jó negyedóránál.

– Negyedóra? Képzelem, miféle „fon-

tos teendőid” vannak! Igaz, hogy hozzád képest még ez is szép... Tudod, nehezen élttem bele magam a gondolatba, hogy te bárminek is az igazgatója lettél.

– Pedig ez a szörnyű való.

– Remélem, nem vagy túl szigorú a... a beutaltakkal?

– Szigorú? Mire volna az jó?

– Gonoszak?

– A legkevésbé sem. Kitűnő emberek.

– Bemutatsz majd nekik?

– Ha akarod. Azzal hízelgek magamnak, hogy valóságos családi börtönt csináltam a montpaillard-iból. Mindenki kölcsönös megértésben és nyugalomban él itt.

– Na akkor jó, öreg mackó.

– Igaz, az élet errefelé kissé egyhangú. Alig van itt más szórakozásunk, mint az új jövevények fogadása és a régi vendégek kieresztése. Éppen van is egy, akinek ma telt le a büntetése, s akit szabadon fogok bocsátani. Csak el ne felejtsem, mint ahogy ez már többször megesett velem.

– Ki az illető?

– Egy bizonyos Blaireau nevezetű orvadász-halász-horgász, mellesleg fölöttébb szeretetreméltó fickó. Majd meglátod.

– Valami főbenjáró bűnt követett el?

– Á, dehogy! Mindössze egy jelentéktelen kihágást. Eldöngetett egy mezőőrt.

– És ehhez nincs az embernek joga?

– Dehogyanem, amíg fülön nem csípiuk érte.

Most a börtön egyik főlvigyzója behozta az igazgató úr postáját, melyet a címzett hanyagul az asztalra dobott.

– Ezenkívül semmi újság?

– Semmi, igazgató úr... Ja igen! – tette még hozzá az őrszemélyzet figyelmes tagja. – Igazgató úr bizonyára emlékszik rá, hogy Blaireau-t ma kell kiereszteni.

– Hogyne, hogyne... Már értesítettem róla... Különben tudja mit? Küldje is be hozzám, intézzük el a dolgot most rögtön.

– Beküldöm, igazgató úr – bólintott a főlvigyzó, és kiment.

Bluette odafordult kis barátnőjéhez.

– Légy olyan tündibünci, mókuskám, és hagyj egy percre magamra. Útjára bocsátom az emberünket, s aztán kettőnknek áll a világ egész nap.

*Melyben Blaireau-t
minden bölcselete elhagyja.*

– Kop-kop-kop!

– Tessék! – kurjantott ki Bluette.

És mialatt Blaireau, hosszú karját lógázva, széttárt ujjakkal és szélesen mosolyogva besettenkedett, az igazgató afféle hivatalos képet iparkodott magára erőltetni. Íróasztala mögött ülve egy papírvágó késsel játszadozott, és köhécselt.

– Lépjen közelebb, Blaireau.

– Ímhol vagyok, igazgató úr, ímhol vagyok.

Blaireau megállt Bluette előtt, s arcki-fejezéséből mintha ez a kimondatlan kérdés lett volna kiolvasható: „Nos hát, szabad vagyok-e végre, vagy sem?”

Bluette az íróasztalára könyökölt, s jóindulattal tekintett eddigi bennlakójára. Majd egy kicsit fellengzősen így szólt:

– Blaireau, maga negyedórán belül szabad ember lesz. A büntetését kitöltötte, most már csak egy papírt kell. Utána minden kapu megnyílik maga előtt. Három hónapra

ítélték, és maga annak rendje és módja szerint le is ült három hónapot meg egy napot, tehát a büntetése lejárt.

– Nédda! – kapta föl a fejét Blaireau. – Szóval még egy ráadás-napot is ültem? Ez a rendje és módja?

– Hát persze – válaszolt szemrebbenés nélkül az igazgató.

– De miért?

– Azt kérdi, hogy miért?

– Na hallja!

Bluette eltűnődött, de mivel semmilyen valószínű magyarázat nem jutott eszébe, beérte eme válasszal:

– Ez, tudja, amolyan régi adminisztrációs hagyomány.

– Fura egy hagyomány ez a maga régi adminisztrációsa – nevetgélt Blaireau. – Na mindegy. Majd filozofikusan hozzáfűzte: – Biztos a szökőévektől van.

– Föltehetően – biccentett Bluette, aki eddig még sosem elmélkedett ezen a kérdésen.

Egy regiszttert nyújtott Blaireau felé:

– Itt és itt töltsse ki, és ott írja alá.

Blaireau esetlenül fogta kézbe a tollat, és csigalassúsággal, még mindig gyanakvóan róttá betűit a könyvbe.

Időről időre fölpillantott Blurette-re, mint aki meg akar bizonyosodni arról, vajon nem valamiféle kelecpcébe akarják-e csalni. De az igazgató úr nyílt tekintete teli volt rokonszenvvel.

– Nicsak Blaireau, tudja-e, milyen szép írása van?

– Ön túlságosan jó, igazgató úr.

Azzal, ha lassan is, de a fehér lap megfelelő helyére kanyarintotta pazar kézjegyét.

– Na, ez megvóna, szabad vagyok.

Blurette fölkel, odalépett az orv-mindeféléhez, s baráti jobbot nyújtott neki. Blaireau szerfölött megindultan nyújtotta oda a magáét.

– Viszontlátásra, barátom, s néhanap... ööö... nagynéhanap adjon hírt magáról.

– Az héccentség! – kiáltott föl Blaireau.
– Sose felejem el az irántam való jóságát, igazgató úr, és ha szereti a vadhúst... Op-pardon, tudom már, inkább a halat...

– Azt imádom.

– No, küldök én majd magának, és meglássa, nem is kerül majd sokba.

Blaireau még hangtalanul hozzátette magában: „Én meg börtönbe nem.”

– Tehát folytatni akarja ezt az orv-akár-

mit? – kérdezte enyhén szemrehányó hangon Bluette.

– Ejnye má’, no! Végére mindenki nem lehet funkcináros, igazgató úr!

– Ez nyilvánvaló, tökéletesen nyilvánvaló, barátom. Gyakorolja hát a mesterségét, ha egyszer már ez a mestersége, csak nagyon kérem, ne vigye túlzásba a gyakorlatozást!

– Megígérem.

– És semmi erőszak, ugye?

– Én, tetszik tudni, nagyon szelíd ember vagyok.

– Ha lehet, igyekezzék valamelyest összeegyeztetni a szakmáját azzal a tisztelettel, amellyel egy derék polgár a hatóságoknak tartozik.

– Megteszem, ami tőlem telik.

– Tehát akkor, Blaireau, mátol fogva, ugye nem pofozzuk ájultra a mezőőrt?

„Ez a mániája, jobb nem vitatkozni vele” – gondolta Blaireau. Mondani pedig ezt mondta, békülékenyen:

– Megfogadom, igazgató úr, de csupán, hogy a maga kedvibe járjak. Viszontlátásra, Bluette úr.

– Viszontlátásra, Blaireau.

E kis beszélgetés folyamán Bluette gé-

piesen nekiállt fölvagdosni az asztalán heverő levelek borítékját. Figyelmét elsősorban az a küldemény kötötte le, melyen a Főügyészség pecsétje díszelgett.

Az első sorokat éppen akkor futotta át, amikor Blaireau, többszöri udvarias búcsúzkodás után, kezét az ajtókilincsre tette, hogy eltávozzék.

– Nagy Isten! – kiáltott föl ekkor az igazgató.

– Mi történt? – fordult hátra Blaireau.

– Nahát, ez hihetetlen! – folytatta Bluette, és a levélre hajolt, mintegy megbizonyosodni róla, hogy elsőre jól olvasta-e, ami benne áll.

– Megyek ee'fele, igazgató úr, itt se vagyok má' – mondta diszkréten tovaoldalogva Blaireau.

Bluette fölnézett rá.

– Dehogy megy, az áldóját! Itt marad.

– Még hogy ne menjek ee'...?!

– Beszédem van magával... Jöjjön ide...

S miközben Blaireau a szokott lomha járásával kereszülvonszolódott az igazgatói irodán, Bluette újra meg újra elolvasta az alábbiakat:

„A valódi bűnös teljes beismerésben van, és a törvény kezére adta magát.”

Az igazgató végigsimított homlokán, s Blaireau-ra bámult. Eszerint Blaireau igazat mondott, amikor kitartott amellett, hogy ártatlan! Következésképpen bírói tévedés történt! Hát ez elképesztő, teljességgel elképesztő! Lesz min elmerengenie öregkorában! S ezzel mindjárt egy egész fejezetre való anyag is együtt van leendő börtönigazgatói emlékirataihoz. „Na, ha ezt elmesélem Alice-nak, képzelem, mennyire örülni fog!” – gondolta.

Egy bírói melléfogásnál semmi jobban meg nem szakíthatja valamely köztisztviselői pálya monotóniáját!

Blaireau időközben az asztalhoz ért, s most csöndben és tisztelettudóan várta Blurette szemlátomást lelket fölkavaró töprengéseinek végét.

Az igazgató most rávetette átható tekintetét, s azt kérdezte:

– Mit szólna ahhoz, Blaireau, ha most azt közölném magával, hogy ártatlan?

A félig szabadult rab összerezett.

– Én?

– Igen, maga...

Blaireau villámgyorsan összeszedte magát, s így válaszolt:

– Hát, ha esztet tetszene közölni velem, én asztat mondanám, hogy én mindig is tudtam esztet.

– Nos, maga vétlen, Blaireau; igaza volt, száz százalékgig igaza volt...

És Blulette, aki még mindig képtelen volt fölfogni, mi is történt, hangosan elismerelte a hivatalos levél szavait: „teljes beismerésben... A Blaireau nevű egyén ártatlansága bebizonyosodott. Az illető az elengedhetetlen formaságok lebonyolítása után a lehető leghamarabb szabadlábba helyezendő.”

– Na ugye! – diadalmaskodott Blaireau. – Hisz’ tudtam én asztat, hogy ártatlan vagyok, de azér’ mégis jólesik, hogy végre elismerik. Most mintha még az eddiginél is biztosabb vónék abba, hogy ártatlan vagyok. Na és – folytatta –, ha nem veszi tolazkodásnak, ki az igazi bűnös?

– Úgy látszik, valami tanár.

– Egy tanár! – fakadt ki Blaireau, s égnek emelte a karját. – Szépen állunk, ha most még a tanár urak is rákezdik!

– Egy bizonyos Fléhard (Jules) nevezetű. Nem kell megorrolnia rá, Blaireau.

– Nem órolok én, kérem, de azér’ tán valamicskével elébb is föladhatta vóna ma-

gát az a tanár, nem pont akkor, amikor éppen készen lettem az egészszel! Sokat érek így vele.

– Az ő helyében a legtöbben egyáltalán nem jelentkeztek volna – jegyezte meg tárgyilagosan Blurette.

– Na hisz mosmá’ mindegy! – legyintett Blaireau.

Az igazgató továbbszőtte a beszéd fonalát:

– Bármint álljon is a dolog, barátom, végtelenül örvendek, hogy az ügy ilyen véget ért a maga számára.

Újfent kezét nyújtott Blaireau-nak, majd a levelet összegyűrögetve így szólt:

– A Főügyészség sürgősséggel fog eljárni. A magam részéről külön is minden követ meg fogok mozgatni ennek érdekében, úgyhogy maga a lehető legrövidebb időn belül szabadulhat.

– Már hogy... hogy teccik mondani?

Blurette megismételte:

– A legrövidebb időn belül, megígérem.

Blaireau-ból hatalmas, szinte gyermeki hahota robbant ki, akkora, hogy a jóember válla csak úgy rázkódott belé:

– Nem felejtett el véletlenségből valamit, igazgató úr?

– Mit felejtettem volna el, kedves Blaireau?

– Hát csak asztat tetszett elfelejteni, hogy az elébb má' szabadlábra tetszett helyezni, és hogy én ezen a szabad lábamon most nyomba' lelépek.

– Nem, nyomban nem lehet – válaszolt fagyosan Bluette.

– Tessék!?

– Nézze – folytatta most már a tőle megszokott kedves és kedélyes hangon az igazgató –, a Főügyészség levele világosan kimondja, hogy „a lehető leghamarabb”.

– Na és?

– Hogyhogy na és? Ha ők azt mondják, hogy a lehető leghamarabb, akkor én nem vehetem magamra a felelősséget, hogy azon nyomban ereszsem ki.

Blaireau roppant erőfeszítéseket tett, hogy megértse a helyzetet.

– De ha ecce' leűtem a kiszabott időmet!

Az igazgató, akit nem ingatott meg ez az első hallásra pedig ésszerűnek tetsző érv, elnézően mosolygott:

– Leülte azt az időt, igen, amit bűnös-

ként szabtak ki magára, kedves Blaireau. De ma arról kapok értesítést, hogy maga ártatlan. Ezzel minden megváltozott, minél fogva újabb formaságokat kell még elintéznünk.

Blaireau szeme vészesen guvadozott kifele.

– Úgy értsem esztet, hogy ha én most ki akarnék menni innejt, akkor nem mehetnék?

– Úgy, barátom.

– Meg teccene akadályozni benne?

– Erőszak nélkül ugyan, de bizony megakadályoznám.

– Pedig az elébb még szabad vótam?

– Az volt, Blaireau.

– És mosmá' nem vagyok az?

– Legalábbis nem azonnal.

Blaireau fölcsattant:

– Na de a kutya mindenségit, mosmeg azér' kell tovább rostokolnom börtönbe, mer' ártatlan vagyok?

– Nem ez az egyedüli ok – szellemeskedett az igazgató.

Megfeledkezve az eddigi tiszteletről, Blaireau föl-alá kezdett járkálni az irodában, s a fejét csóválva, dühöngve ordított:

– Ez már aztán egy kicsit sok! Ez már igazán sok!... Esztet én nem...

– Nonono, csillapodjék, barátom – csitította Blurette, kezét barátian a tomboló Blaireau vállára téve. – Azért még nincs veszve minden...

– Még csak akkéne! Nem elég, hogy az ügyészség van megveszve?

– Nézze, minden egyebet félretéve, haladéktalanul fölkeresem a Köztársaság főügyészét, elmagyarázom neki a maga helyzetét, és akkor a következő napok valamelyikén remélhetőleg...

– A következő napok valamelyikén?!
– bömbölt Blaireau.

– Talán már holnap...

– Jaj!

– Sőt, ki tudja, jó esetben lehet, hogy tán még ma este...

Blaireau egy székre roskadt, s ha azt mondjuk, hogy kedveszegetten, úgy nem túloztunk.

– Azér' csak vallja be, Blurette úr, hogy ez a história aztán...!

– A kutya-fáját, Blaireau, legyen már egy kis türelemmel! A törvény, az törvény. Ahhoz, hogy az embert börtönbe vessék, nem kell okvetlenül bűnösnek lennie; más-

felől viszont ahhoz, hogy szabadlábra kerüljön, nem mindig elegendő, ha ártatlan!

– Nem is arrul van szó, hogy rosszul esnék egy pár óracskával többet időzni maguknál... – jegyezte meg Blaireau.

– Blaireau, maga igazán nagyon kedves.

– De micsoda hibbant ötlet volt attul a tanártul, hogy föladja magát!

– Csakugyan.

– Addig minden olyan jól ment!

– Jól van, barátom, föl a fejfel. Előbb-utóbb csak kijut innen.

– Még szép, a teremtésit neki!

Mindketten egyszerre nevték el magukat, fittyet hányva a kettejük közötti társadalmi rangkülönbségre.

Blaireau-nak gyakorlatias ötlete támadt:

– Nem-e lehetne, hogy akkor én most valami kis kárpótlást kérjek?

– Nem tanácsolnám – válaszolt Blurette. Valaki benyitott.

– Egy illető van itt, azt mondja, sürgősen óhajt beszélni igazgató úrral. Tessék, itt a névjegye.

Blurette ezt olvasta: André Guilloche, ügyvéd. (*A Blaireau-ügyben.*)

– Nicsak – nézett föl –, egy ügyvéd van itt a maga dolgában, Blaireau.

Aminek hallatára a megszólított ösztönösen gyanakodni kezdett.

Ki az ördög lehet ez? Egy ügyvéd az ő dolgában! Hát mi folyik itt? Börtönben ült három hónapot olyan cselekményért, melyet el sem követett, aztán most, pont aznap, hogy az utolsó nap is letelt a büntetéséből, és ő már éppen kilépett volna a kapun, tessék, ezek itt fogják magukat, és továbbra is bent tartják, most a változatosság kedvéért azért, mert ártatlan! A tetejébe még egy ügyvéd is beszélni akar vele! Még mi-féle megpróbáltatások várnak rá?...

– Ó, jaj szegény fejemnek! – kiáltott föl. – És esztet nevezik igazságszolgáltatásnak!

*Melyben, hogy e siralomvölgy
igazsága helyrebillenjen,
Blaireau előtt végre földereng
egy számára dicsőséges helyzet
hajnala (már ha egy igazság
billenni, valamely helyzet pedig
hajnalodni képes).*

Guilloche ügyvéd, hóna alatt egy tekintélyt parancsoló méretű aktatáskával, akár a szélvész zúdult be, s arcáról szinte lerítt (vagy inkább tán levigyorgott), mekkora boldogsággal tölti el a dolgok ilyenén fordulata.

– Kedves Bluette-em, jövedelem oka és célja bizonyára nem ismeretlen ön előtt: szeretném, ha lehetővé tenné találkozásomat e sötét ügy szerencsétlen áldozatával; természetesen, amennyiben ez nem ütközik a börtönszabályzatba.

Bluette elnevette magát.

– A sötét ügy szerencsétlen áldozata itt áll ön előtt.

Az ügyvéd szavaitól Blaireau megnyugodott: ez az ember nyilvánvalóan nem azért jött ide, hogy további bajt okozzon

neki, hiszen szerencsétlen áldozatnak nevezte őt. Sőt, hoppá! Lehet, hogy éppen ellenkezőleg, jövetelével nem remélt haszon áll a házhoz... Talán lehet valamit keresni a dolgon! Az semmi esetre sem árthat, ha ő, Blaireau, egy kicsit eltúlozza sorsa sanyarú mivoltát, hogy magát ezzel jobban megsajnáltassa.

Így hát a lehető legszánnilóbb képet vágva felelt Guilloche doktornak:

– Úgy van, ügyvéd úr, a szerencsétlen áldozat én vagyok.

És hatalmas sóhaj kíséretében még hozzátoldotta:

– Ha tudná, mennyit szenvedtem!

– El bírom képzelni, szegény barátom, de megpróbáltatásainak rövidesen vége.

– Ideje is vóna.

– Jártam az ügyészségen, bepillantást nyertem a maga aktájába, eget-földet megmozgattam...

– Ó, köszönöm, ügyvéd úr, nagyon köszönöm!

– Magát még ma szabadon bocsátják... Mit mondjak, az ügyészségiek nem voltak valami boldogok!

– Asztat meghiszem! Megnyúlt az óruk, mi?

– De még mennyire! Ez az eset óriási port fog fölverni! Olvasta cikkemet a *Nord-et-Cher-i Harsoná*-ban?

– Nem, ügyvéd úr, nekünk a börtönbe csak a *Hírkolomp* jár.

– Hoztam egy példányt, hogy maga is lássa.

Blaireau átvette a hírlapot, s legelőször az alábbi, irdatlanul nagy betűkkel szedett cím ötlött szemébe:

BOTRÁNY

MONTPAILLARD-BAN

A BLAIREAU-ÜGY

SÚLYOS BÍRÓI TÉVEDÉS

– Jé, erre nem is gondoltam – motyogta Blaireau –, de igaz, ami igaz, bírói tévedés történt. Én egy bírói tévedésnek lettem az áldozata.

És azzal a göggel, mely a születő hírnév örök kísérője, sűrűn elismételgette magában:

– *A Blaireau-ügy! A Blaireau-ügy!* Lám csak, ni, esztet is megértem: énrólam ügyet neveztek el!

– Olvassa, barátom.

És Blaireau olvasta:

„A boldogtalant, aki az utóbbi negyedszázad egyik legsúlyosabb bírói tévedésének áldozataként évekig sínylődött a montpaillard-i börtönben...”

– No ne, évekig?! – tiltakozott bágyadtan Bluette. – Ez azért egy kis túlzás.

– Majd valamelyik későbbi számban helyesbítünk.

– Nem az idő hosszúsága számít – támogatta meg az ügyvédet Blaireau. – De folytatom:

„...évekig sínylődött a montpaillard-i börtönben, igen, ezt a szerencsétlen Blaireau-t a közvélemény meg fogja bosszulni. Mi pedig nem hagyjuk magára!

Aláírás: A SZERKESZTŐSÉG.”

Blaireau keble csak úgy dagadozott:

– Kérem, ügyvéd úr, mondja meg a szerkesztőségnek, hogy nagyon szépen köszönöm nekije esztet, meg asztat is tessék nekije elmondani, hogy én nem szokok hálatlan lenni. Ha a szerkesztőségnek kedveszottyanna egy szép vadnyúlra, esetleg egy helyre pisztrágra...

– Köszönöm a szerkesztőség nevében, Blaireau.

– Teccik látni, esztet nevezem én újságcikknek! Csak tudnák én ilyen írni!

– Maga többet tesz a cikkek írásánál, drága bajtársam, maga ihleti őket!

És baráti hévvel szorította meg a szerencsétlen áldozat boldogtalan kezét.

– De ez még nem minden, Blaireau.

– Mér', még mi van?

– Gondolkozzék. Élje bele magát abba az új helyzetbe, miszerint maga többé már nem az az egyszerű és banális kis Blaireau, mint azelőtt.

– Élem én magamat beléje, ügyvéd úr, élem én; de mitül nem vagyok többé az az egyszerű és banális Blaireau, mint azelőtt?

– Attól, hogy ma mindenki magára figyel!

– Elég baj.

– A maga neve immár nem csak a magáé; egy egész világszándalom viseli.

– Lássa, emmá' szentigaz.

– És most keresve sem találhatnánk magánál megfelelőbb személyt arra, hogy az üldözöttek zászlóvivője legyen!

– Az leszek!

– Ne feledje, hogy ezzel olyan kötelemeket vállal magára, melyek alól nem vonhatja ki magát.

– Az ügyvéd úr egész nyugodt lehet. Ha jobban ismerne, tudná, hogy én nem va-

gyok az a kivonósfajta, mint ahogy összeadni se adom össze magam akárkivel. Csak asztat ne mondja senki rám, hogy se nem osztok, se nem szorzok: én igenis az üldözöttek zászlóvivője leszek! – ismételte meg nyomatékkal.

– Bravó, Blaireau! A maga kebelében az antik hősök szíve dobog!

– Höhöhö! Hitte vóna tavaly még bárki is asztat, hogy belőlem az idénre zászlóvivő lesz?

– Azzal kezdjük, öreg harcostárs, hogy ma este a *Harsona* egész szerkesztőségével együtt fog vacsorázni.

– Elfogadom a meghívást.

Ezen a ponton az igazgató helyénvalónak látta, ha félénken megjegyzi:

– Kedves ügyvéd úr, nem tudom, vajon a börtönszabályzat elvben lehetővé teszi-e nekem, hogy engedélyezzem a fogva tartottak városban való vacsorázását. De tekintettel a rendkívüli körülményekre...

– Hát esztet, teccik látni, aláírom! – fakadt ki keserűen Blaireau. – *Rendkívüli*, ez az! Asztat bizvást elmondhatjuk, hogy ezek a körülmények teljesen kívül vannak azon, amit rendnek szoknak híni!

– Tehát, kedves Blaireau, kisvártatva

visszatérek magáért, s rövidesen, amikor megkezdődik a választási kampány, maga lesz minden összejövételünk díszelnöke!

– Díszelnök? Nagy ég! Hát jó, én ebbe is megpróbálok beleélni, de fog-e menni?

– Mi sem könnyebb ennél. Majd elmagyarázom.

– A zászlómmal fogok elnökként díszleni?

– Miféle zászlóval?

– Hogyhogy mifélével? Hát az üldözöttekével, nem?

– Ó, ó, ó, ó, ó! Az üldözöttek zászlaja, kedves barátom, az voltaképpen, mint tárgy nem létezik. Ez csak afféle jelkép... Szokványos beszédfordulat.

– Sebaj, azér' majd úgy fogok díszleni, mintha tárgyként is vóna nálam egy.

– Nagyon helyes!... Ja, a tárgyról jut eszembe: a maga ügyének tárgyában előreláthatólag Dubenoît úr is meg fogja keresni magát, hogy megpróbálja összezavarni... Óvakodjék tőle!

És püff! a börtönfalra festett ördög már meg is jelent.

*Melyben kiújul a konfliktus
dr. André Guilloche
montpaillard-i ügyvéd
és Dubenoît úr,
nevezett település polgármestere
között.*

Dubenoît úr valóban belépett, s arckifejezése egyidejűleg tükrözött idegességet, elégedetlenséget, valamint számos egyéb kellemetlen érzeményt.

– Jó napot, kedves Bluette-em! Na, itt is van, mint látom, a rettegett Blaireau, a nap hőse! Éppen ővele szeretnék egy kicsit elbeszélgetni; hanem, ahogy elnézem, ő most éppen a mi ifjú forradalmárunkkal van nagy társalgásban.

– Blaireau volt olyan szíves és engem választott ügyvédjéül.

– Fogalmazzon inkább úgy, hogy ön volt szíves ügyfeléül választani őt.

– Az egykutya – vetette közbe békítőleg Blaireau.

– Olvastam a ma reggeli cikkét, kedves

Guilloche-om. Igazán bájos... és merő egy jóindulat!

– Miért, polgármester úr azt hitte talán, hogy az csak úgy megy, évekre bebörtönnözni egy vétlen embert?...

– Három hónapra, ha megengedi.

– ... És hogy a közvélemény ezt szó nélkül eltűri?

– A közvélemény fütyül Blaireau-ra. Hogy ne mondjam, tojik rá.

– Kormányok buktak bele ennél kisebb horderejű ügyekbe, polgármester úr!

– Azok az idők már elmúltak, ügyvéd úr!

– Talán nem is annyira, mint ahogy képzelem... Mondja, polgármester úr, megtisztelné-e jelenlétével az előadást, melyet holnap tartok a *Jövendő Söröző*-ben?

– Tárgya?

– Bírói tévedések Franciaországban Szent Lajos tölgyfájától napjainkig.

– Nem ígérem, hogy személyesen jelen leszek, de mindenképpen odaküldöm valamelyik fiatal munkatársamat.

– Roppant kedves öntől.

És az ügyvéd kéjesen hozzáfűzte, de persze csak magában: „Polgármesterünk majd’ megpukkad a dühtől!”

– Viszontlátásra, uraim! Blaireau, mi nemsokára találkozunk, de addig se feledkezzék meg a kötelmeiről!

– Tessen csak egész nyugodtnak lenni, ügyvéd úr, én egy tömbbű faragott ember vagyok, ahogy mondani szokják.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

*Melyből kitetszik,
hogy a rend túlzott imádata
a szó szoros értelmében vett
igazságtalanságra ragadtathat
egy köztisztviselőt.*

– Kettőnkön a sor, Blaireau.

– Csak mondja, polgármester úr.

– Nos, mamlaszok mamlasza, hagyná magát elszédíteni holmi forrófejű cselszövőktől, akik csupán fölhasználni akarják magát, hogy borsot törjenek a hatóság meg a bíróság orra alá, megbontsák a rendet, és akik, miután mindent tönkrezúztak maguk körül, nemcsak hogy ejtik majd magát, de még alaposan ki is röhögik?

– Asztat én nem tom, van-e a hatóságnak meg a bíróságnak orra, hogy alája borsot lehessen törni, de asztat meg még úgy se, hogy má' mér' akarnának engemet kiröhögni.

– Miért, miért, miért! Mert többé nem lesz szükségük magára! Ez olyan világos, mint a nap!... Idehallgasson, Blaireau, itt

most arról van szó, hogy hideg fejjel vizsgáljuk meg a maga helyzetét.

– Forró fej vagy hideg, az nekem édes mindegy, főleg azok után, hogy kaptam én itten maguktul hideget-meleget rogyásig. De asztat megmondhatom, hogy a helyzetem, az nem valami rózsás, jóuram.

– Nem rózsás? Remélem, nem azt akarja ezzel mondani, hogy panasza van a börtönünkre? He? A montpaillard-i börtönről köztudomású, hogy a megye legjobb börtöne, és maga csak ne is számítson arra, hogy mindig olyan igazgatókkal lesz benne dolga, mint amilyen Bluette úr!

– Teccik tudni, én inkább arra számítanék, hogy senki igazgatóval se legyen benne dógom.

– Azt sosem lehet tudni.

– Bluette úr különben igazán rendes, de hát a börtön, az mégiscsak börtön.

– Majd ha egy másikba kerül, tüstént megérzi, hogy börtön és börtön között vannak ám különbségek!

– Látom, ragaszkodni teccik ahhoz, hogy mégeccee' bevágjanak a hűvösre.

– Ezt most hagyjuk. Borítsunk fátylat a múltra. Mihez kezd most? Miből akar ezután élni?

– Ne tesszen félteni engemet, nem gyűvök én zavarba.

– Nem? Mégis, mi a szándéka?

– Dógozni fogok.

– Mit?

– Hát amit azelőtt... hogy is mondjam... megin' bütykölök majd.

– Úgy, tehát bütyköl. Tudom, mit fed e kifejezés, de ne féljen, fiam, magán tartjuk eztán a szemünket, jobban, mint valaha, és ha görbe utakon jár, magának lépünk a bütykére! Gondolja, hogy könnyen talál majd rendes munkát?

– Má' mér' ne találnék?

– Ki kell, hogy ábrándítsam. Az emberek tisztában lesznek azzal, hogy háromhavi börtön áll maga mögött. És az ilyesmit a népek nemigen szeretik, hallja!

– De hát, a kutya-fáját, a népek asztat is tudni fogják, hogy ártatlan vótam!

– Tudom, Blaireau, de nem magamból indulok ki, aki fölül állok az effajta előítéleteken. Én, ami a saját személyemet illeti, szívesen látok asztalomnál bárkit, aki ártatlan, de nem mindenkinél számíthat ilyen fokú megértésre. Nincs-e igazam, Blulette?

– De igen, sajna.

– Figyelembe kell venni a közvéleményt.

– A közvéleményt? – csattant föl Blaireau. – Dejszen a közvélemény mellettem van! Nézze csak esztet az újságot, ebbe is benne áll.

– Maga elolvas ilyen dőreségeket?

– *Botrány Montpaillard-ban!*

– Montpaillard-ban semmiféle botrány nincs, és nem is lesz, arról kezeskedem!

– Akkor meg mit csinál a *Blaireau*-üggyel, polgármester úr?

– *Blaireau*-ügy nincs! Ugyan már, csak nem képzeli, szegény fiam, hogy csupán mivel a *Nord-et-Cher-i Harsona* öklömnyi betűkkel szedte ki a nevét, maga egyszeriben jelentékenyebb személyiséggé vált, mint amilyen három hónapja, az elítéltetése előtt volt?

– Asztat én nem képzelem, hanem tudom.

– Nos, kedves *Blaireau*, nagyon téved. Maga az elítéltetése előtt nem volt bűnös, most pedig ártatlan. Ez egy és ugyanaz a dolog, tehát a maga helyzete egy jottányit sem változott.

– Esztet én másként gondolom. Teccik tudni, időközben én három hónapot börtön-

be vótam. Tán mégse kéne esztet a kis mellékes körülményt elfelejteni...

– Nézze, most egymás közt vagyunk, igaz? Ne próbáljon itt nekem fondorkodni. Szó ami szó, három hónapot börtönben töltött, elismerem; de ha összeadnók valamennyi börtönhónapot, melyet pusztán a mindenféle orv dolgaiért megérdemelt volna, akkor nemhogy három hónappal nem úszhatta volna meg, de talán még tíz évvel sem! Tekintse hát szerencsésnek magát, és vegyük le az egészszet a napirendről.

– Ártatlan vagyok, és mer' egy tömbbű vagyok faragva, ennél is maradok, kész.

– Becsületszavamra úgy tesz, mintha maga volna az egyetlen ártatlan ember az egész településen! Mondjak magának valamit, Blaireau? Maga egy örökké rosszban sántikáló, garázda elem!

– Attul még ártatlan vagyok.

– Hallgasson ide, Blaireau. Még adok magának egy utolsó baráti jó tanácsot. Hagyja el ezt a környéket. Menjen valamilyen távoli vidékre, és én vállalom, hogy megfelelő állást szerzek ott magának. Aztán, ha ott derekasan dolgozik és rendesen viselkedik, egy napon talán visszanyerheti a becsületét.

– Még hogy vissza?! Én, aki ártatlan vagyok?

– Beleegyeznek?

– Soha az életbe! Becsületes embernek semmi szüksége visszanyerni asztat, amit el se veszített!

– Ha nem fogadja meg a tanácsomat, Blaireau, bizony Isten nem felelek az elkövetkezendőkért!

– Mér', micsodák következendenek el?

– Majd meglátja, és meglehet, hogy akkor már késő lesz a bánat, maga csökönyös tökfej!

– Az ördögbe is, a végén még egész összezavar.

Blaireau kínosan tétovázó ábrázatot öltve vakargatta meg csökönyös tökfejét. Ekkor egy őr lépett be és jelentette, hogy valami úri egyén várakozik kint és arra kéri igazgató urat, engedélyezze számára Blaireau úr meglátogatását.

A kérelmező nem volt más, mint régi ismerősünk, Hautpertuis báró, aki azért óhajtott a szerencsétlen áldozattal találkozni, hogy megbeszélje vele az ő tiszteletére és javára rendezendő ünnepség részleteit.

– Egy báró! – rikkantott Blaireau. – Asztat a szép szerelmet!

– Bocsássa be azt az urat! – rendelkezett az igazgató.

– Egyszóval nem állt el ettől a habókos ötletétől – dűnnyögte maga elé Dube-noît. – Mert nincs ugye elég bajunk a forradalmárokkal, most még a nemesség is nekiáll megzavarni a rendet. Micsoda idők, Istenem, micsoda idők!

Hautpertuis báró diszkréten elegáns öltözékben jelent meg, ezúttal virágtalan gomblyukkal (a rabokhoz tilos virágot bevinni), és könnyed hangon bár, de a helyzethez illően szigorú képpel üdvözölte a jelenlévőket.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Melyben Blaireau már eddig is dicsőséges helyzete azzal kecsegtet, hogy ráadásul, a legkevésbé sem csökkentve e helyzet eddigi jelzőjét, még a lehető legjövedelmezőbbé is válják.

Elég volt néhány szó, és Blaireau máris mindent tudott.

Hautpertuis báró úr a montpaillard-i ifjúság színével, de főleg virágjával karöltve pazar kerti mulatságot szervez a balvégzet sújtotta Blaireau anyagi megsegítésére, olyan ünnepséget, mely ennek a nyári idénynek akkora eseménye leend, hogy a csodájára fognak járni.

– Ünnepet, nekem?

– Igen, ez az ön ünnepe lesz, kedves... izé... hogy is hívják?

– Blaireau-nak. Blaireau a nevem. Hisz teccik ugyi tudni: a Blaireau-ügy!

– Ah, igen, már emlékszem. Tehát, Blaireau úr, mi azon fáradozunk, hogy igen előkelő, mi több, fényes mulatságot rendezünk, melynek ön lesz a hőse!

– Hős? Én hős leszek?

Blaireau kihúzta magát: alig negyed-órája, hogy az üldözöttek zászlóvivőjének nevezték ki, most meg már egyenest hős is! Egy olyan előkelő, mi több, fényes ünnepségé, melyet egy báró rendez!

Ha a vége jó, minden jó.

A dicsőségre pénz is: ez már döfi!

Dubenoît úr egyre mogorvábban lógatta fejét, látván, hogy Montpaillard-ban a rend immár minden kétséget kizáróan oda.

Mindazonáltal még tett egy végső kísérletet:

– Nem gondolja, báró úr, hogy inkább tán egy jó kertészi állást kéne találni ennek a fiúnak?

Blaireau elhúzta a száját:

– Eh! Jó kertészi állás... Tuggya, a jó kertészi állások manapság elég ritkák.

– Meg aztán – tette hozzá a báró – ráérünk állást keresni a számára az ünnepség után, amikor szegény nyomorultja már kézhez vehette a közadakozásra készek által életre hívott szép aktus... hogy is mondjam... gyümölcseit.

Blaireau szeme egészen tágra nyílt, és most mintha ugyanezt cselekedte volna a füle is:

– Eccóvaa’ én veszek majd kézhez mindent, báró úr? Az összes... izé... gyümölcsöt, amit a népek lepengetnek?

– Pontosan, barátom. Minden az öné lesz, néhány jelentéktelen levonástól és a rendezési költségek egy jelentéktelen töredékétől eltekintve.

– Asztat én jól megértem... És mit teccik gondóni, mennyire gyühet ki az egész hóbelevanc, csak úgy saccra?

– No hisz ez az! – vigyorgott a polgármester. – Mégis, mekkora bevételre számít?

– Ejnye, hát... honnan tudhatnám én azt előre?

– Nos, kedves báró, engedje meg, hogy fölvilágosítsam: egy ilyesfajta mulatság még húsz frankot sem hozna Montpaillardban.

– Húsz frankot? Ugrat?

– Tudja, báró úr, Montpaillard nem valami gazdag városka.

– Tegnap még olybá nyilatkozott, hogy nincsenek benne szegények.

– Való igaz, szegények nincsenek. De gazdagok sem. Montpaillard-t, báró úr, jó módú népek lakják. (*Lelkesen*) Nyugodtak! (*Nekihevülten járkálva föl-alá*) Békések! (*Hadonászva*) Akik tűzzel-vassal taszítják

el maguktól mindama párizsi újdonságot, mellyel a főváros meg akarja mérgezni a vidéket... ha meg nem sértem a báró urat!

– Megsérteni nem sért meg, csupán meglep.

– Nézze, ötszáz frankba fogadok önnel, hogy ez a maguk ünnepe nem hoz be még kétszázat sem.

– Tartom. Máris huszonöt Lajos-arannyal több van Blaireau kasszájában. Blaireau, ezt Dubenoît úrnak köszönheti.

– Jé, ez az első eset életembe, hogy a polgármester úr csak egy icipicit is kedves hozzám. Nagyon szépen köszönöm esztet a polgármester úrnak!

– Nincs mit, fiam, és hogy mennyire nincs, arról nemsokára meggyőződhet, mert ez a maguk híres-nevezetes ünnepe irgalmatlan egy lebőgés lesz.

Hautpertuis urat mintha darázs csípte volna meg.

– Kedves Dubenoît uram, én eleddig hetvenegy jótékonyági mulatságot rendeztem a legkülönfélébb katasztrófák után. Megmentettem a nyomortól peruiakat, moldáviai oláhokat, egyiptomiakat... Szép is volna, ha éppen akkor mondanék csődöt,

amikor egy honfitárs javára rendezek jótékonyági ünnepséget!

– Ha ismerné Montpaillard-t, mindjárt kevésbé volna ily magabízó.

– Mindenért felelek!

– Erről majd még beszélünk... Uraim, most el kell válnunk, hivatalomban már várnak.

Ideje volt, hogy Dubenoît úr eltávozzék: ha akár csak egyetlen perccel is tovább marad, menthetetlenül megüti a guta.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

*Melyben egy kurta beszélgetés
nyomán, melyet Hautpertuis báró
a rokonszenves Bluette-tel folytat,
bepillantást nyerhetünk utóbbi
férfiú előéletébe.*

– Az ön börtöne, igazgató úr, sokkal derűsebb hely, mintsem képzeltem volna. Fölséges kilátás, szép kert... Régóta itt dolgozik?

– Három hónapja, pontosan három hónapja. Éppen aznap léptem be ide először, amikor a kitűnő Blaireau is. Ezért is rokonszenvezem annyira vele.

– Érthető. És azelőtt mit csinált?

– Ez az intézmény az első munkahelyem. Azelőtt Párizsban éltem. Hej, ha csak három éve is azt mondjá nekem valaki, hogy belőlem egyszer börtönigazgató lesz, harsányan kinevetem az illetőt.

– Bizonyára valamilyen egyéb hivatásra készült.

– Á, nem készültem én az égadta világon semmire; csupán a szórakozással törőd-

tem. És bizisten nem bántam meg, mert szavamra, pompásan mulattam.

– Ez a fontos! Nyilván nőekkel, igaz?

– Nőekkel, igen; jobban mondva egy nővel.

– Nagyszerű!

– Az. És ennek a nőnek köszönhetően léptem a hivatalnoki pályára. Alice-nak hívták. Imádtuk egymást... Így, ahogy lát, báró, korábban egyszerű magánzó voltam. Alice aztán hamarosan véget vetett ennek az abnormis állapotnak. Két kézzel szórta ki a pénzt az ablakon, én meg csak néztem, hogyan potyog a vagyonkám lefele...

– Remek dolog lehetett: nők által tétetni tönkre! Ehhez csak szívből gratulálni tudok!

– Nem nők által, mindössze egyetlen nő által.

– Ez még hízelgőbb is.

– És akkor, ahogy ott találtam magam teljesen leégve, a kormányhoz folyamodtam állásért. Abban az időben ugyanis egy miniszter unokaöccse voltam...

– Most már nem az unokaöccse?

– De igen. Ő az, aki már nem miniszter. Épp csak annyi ideje maradt a bársonyszékben, hogy engem még kinevezzem

Montpaillard-ba. Szerencsém volt, mert az anyagi körülményeim olyanok voltak, hogy csupán két dolog közt választhattam: vagy rabként kerülök börtönbe, vagy igazgatóként. Egyetlen percig sem haboztam.

– Semmi okom ebben kételkedni. No és mi lett Alice-szal?

– Alice a maga részéről fölcsípett egy nálam jóval élemedettebb, ám igen gazdag urat. Hanem a drága kicsike ennek ellenére nem feledkezett meg rólam, aminek egészen friss bizonyítékát adta.

– Minden elismerésem az öné, kedves Blurette-em! Nem gondoltam volna, hogy egy börtönigazgatóban ilyen elragadó embert ismerek majd meg, és valósággal el vagyok bűvölve e találkozástól.

– Inkább tán én vagyok megtisztelve általa. Örömmel venném, ha részletesebben is megmutathatnám önnek az egész intézményt. Eh! Végtére is ez nem a fresnes-i börtön!

– Ajánlatát boldogan fogadom, kedves uram.

Az Alice-ról váltott néhány szó nyomán hirtelen fölébredt az önvád Blurette-ben, amiért a szegény drágát ily hosszú időre teljesen magára hagyta.

– Kis körsétánk előtt azonban, báró, ha volna szíves megengedni, még elintéznék egy-két apróságot.

– Csak rajta, nosza, tegye, kedves direktorom. A hivatal az első!

És Bluette már rohant is Alice-hoz, szenvedélyesen átölelte és megcsókolta, sőt nézetünk szerint bízvást kijelenthetjük, hogy többször is.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

*Melyben Blaireau a népszerűség
egészségtelen formaruháját ölti
magára.*

Bluette még el sem tűnt egészen az irodájához vezető folyosó kanyarulatában, amikor Guilloche ügyvéd megismételte korábbi tornádószerű belépőjét.

– Jó napot, báró. Jól van?

– Igen jól, amiként, látom, ön is, hiszen az aktatáskája méreteiből ítélve, a prókátorság csakis a legjövödelmezőbb foglalkozások egyike lehet.

Tény, hogy az aktatáska, melyet Guilloche doktor a hóna alatt szorongatott, pattanásig látszott dagadni.

– Mondja csak, báró, Bluette sokáig lesz távol?

– Csak néhány percre, azt hiszem. Egy-két sürgős parancsot kell kiadnia, azt mondta.

– Akkor nincs veszteni való időnk; Blaireau, itt a ruházata.

– Legalább csinos ruházat?

– Meghiszem azt!

– Jaj de jó! Teccik tudni, én semmit se szeretek annyira, mint a szép ruhákat! Lett volna csak vagyonom, senki emberfia olyan nyalkán nem járt-kelt volna a környéken, mint én!

– Fogja, itt az öltönye!

E szavakkal Guilloche olyan öltözéket rángatott elő aktatáskájából, hogy láttára Hautpertuis báró elborzadt kiáltásokat hallatott, miközben Blaireau szinte hörgött felháborodásában.

Ilyen öltönytől egyszeriben lekonyult volna Callot* ceruzája, Goya palettája pedig ernyedten hanyatlott volna alá!

Alaktalan, megnevezhetetlen színű, mindenféle ringy-rongyokból összefércelt, toldozott, foltozott, sok helyütt lyukas, irtózatot keltő gúnya volt ez.

Blaireau, aki az első pillanatban, hogy meglátta, majdnem megfulladt döbbenetében, úgy megállt benne a levegő, tréfát kezdett gyanítani a dolog mögött, afféle jópofa tréfát, mellyel az ügyvéd csak rá akar ijeszteni.

– Csuda viccei vannak, Guilloche úr!

**Jacques Callot, XVII. századi francia festő és rajzoló.
(A ford.)*

– Gyerünk, Blaireau, siessen! Nincs vesztegetni való időnk!

– Má' hogy én esztet őccsem is fő magamra?

– Világos!

Tehát mégsem tréfa! Blaireau már semmit nem értett:

– Maga csúfot akar belőlem úzni, vagy mi?

– Csúfot úzni? A legkevésbé sem, Blaireau. Ebben az öltönyben fog kilépni a börtön kapuján.

– Öltöny! Még öltönynek merészeli nevezni ezt az ócska, szakadt, lompos kódusgöncöt? És esztet őccsem én fő?! Én, egy ártatlan ember?! Hát minek fognak így nézni engemet, hallja-e?

– Igen, igen, ebben fog mutatkozni. Több mint ötszázan várják majd a kapunál, hogy kilépjen rajta. Meglátja, a hatás nem marad el.

– Asztat sejtem, amilyen krampusznak föstenék ebbe. Nem és nem! Nem akarom!

– Hát nem fér a fejébe, maga nagy gyerek, hogy minél nyomorúságosabb az öltözeke, az általános szánalom annál inkább árad majd maga felé? Kérdezze csak meg Hautpertuis bárót!

– Ez kézenfekvő – támasztotta alá a báró az ügyvéd érvelését.

– Ebből most asztat következtessenem, hogy maga, báró úr, szintén hajlandó vóna esztet itten, amit lát, magára ötteni?

– Rendes körülmények között nem tenném, természetesen. Ám a maga helyében itt és most egy percig sem haboznék. A tömeg hurrázni fog, amint megpillantja!

– Még majd körül is hordozzák diadalmenetben, meglátja – tette hozzá Guilloche. – Egyébiránt a tüntetés csodálatosan van megszervezve. Pártom tagsága éppen most tartja a főpróbát.

A közeli diadal biztos tudatában Blaireau beadta a derekát.

– Na, üsse kő, addsa asztat az ocsmány hacukát!

És pillanatok alatt átöltözött a förtelmes rongyhalmazba.

Guilloche ámulva kiáltott föl:

– Becsszó, Blaireau, maga egyszerűen káprázatos!

A báró megigazította monokliját:

– Szenzációs, barátom! Igazán sikkesen áll magán! Nem emlékszem rá, hogy a hercegnő téli rongyosbálján láttam volna

ehhez foghatóan festői madárijesztő-gúnyát!

– Teccik tudni, én éppen hogy nem elijeszteni szokom a madarakat. Meg különben is, az igazat megvallva, jobb szeretnék valami olyasféle kis helyre öltözékbe járni, de akár még kelni is, mint amilyen magán van, báró úr.

– Majd megadom a szabóm címét.

– Jó, az ünnepség után, mikor má' a zsebembe lesz a sok lepengetett... izé... gyümölcs... és...

Harsányan fölcsattanó nevetés vágta félbe mondatát. A benyitó Blulette-et kacagtatta meg a szerencsétlen áldozat farsangi jelmeze:

– Ez meg mi a csuda? Szegény Blaireau, maga aztán cifrán füst!

– Én voltam az – hadarta magyarázólag Guilloche –, aki bátorkodtam behozni néhány holmit védencemnek, tekintve, hogy nem volt semmilyen tisztességes ruhadarabja, melyben odakint illően mutatkozhatott volna. Így hát...

– Nem rejthetem véka alá, kedves doktor, hogy a börtönszabályzat nem teszi számomra lehetővé rabjaimnak ilyen jel-

mezekkel való fölruházását, még farsang idejére sem, nemhogy nyáron.

– Úgy gondoltam, hogy az adott kivételes körülmények között talán valamiképp mégiscsak...

Blaireau-t, aki most, hogy a báró szavával éljünk, igazán *sikkes*, a közeli diadal gondolatára elfogja a hév, és elhagyja szokott tartózkodó modora.

Már egészen beleélte magát az új szerepbe:

– Najszee', még csak ehhiányozna, a mindenit! – üvölti. – Azok után, amiken keresztül köllött mennem, a sok kín és szenvedés után ne vóna jogom asztat őtteni fő magamra, ami nekem teccik? Hát ammán igazán a világ teteje lenne!

*Melyben Hautpertuis báró
mindent megtesz, hogy földerítse
a pontos tényállást.*

– Midőn Bluette egy – igaz, csupán átmeneti – csókot lehelt Alice tarkójára, s azt mondta: „Néhány perc, és egészen a tiéd leszek, de jelen pillanatban sokan várnak rám az irodámban”, elkövette azt a nagy hibát, hogy nem nevezte nevükön és rangjukon a várakozó személyeket.

Ha megteszi, elkerülhetett volna egy... no nem mondhatni, hogy nagy bajt, hisz végtére is a dolgok szerencsésebben alakultak annál, mint ahogy az egyébként föltételezhető lett volna, de egy veszedelmes bonyodalmat mindenképpen.

Hautpertuis báró nevének hallatára Alice, vagy ha így jobban tetszik, Delphine de Serquigny úgy pattant volna föl, mint a melodramák hősnői:

– Ez az ember... itt!?

A báró neve sosem hangzott volt el Alice és Bluette beszélgetései során. Mire is volna jó ilyesféle dolgokról fecsegni?

Amikor pedig Bluette, beszámolva élete egyik szakaszáról a bárónak, megemlítette az ő aranyos kis Alice-át, Hautpertuis urat száz mérföldnyi távolság választotta el a gondolattól, hogy e bájos virágszál esetleg azonos lehet az ő imádott Delphine-jével.

Aztán lám, hogyan mesterkedi össze az élet a legmeglepőbb találkozásokat: mit mondjak, százszor ötletesebben, mint ahogy ez homályos irányú drámaíróink és – a kritikusok szavával élve – „legvájtabb” vígjátékszerzőink képzeletéből kitelnék.

Egyedül maradván, a csupa életöröm Alice, hogy úgy mondjuk, feszül unatkozott, majd, mivel a tétlenség rossz tanácsadó, tétovázás nélkül olyasmit követett el, amit még a legelnézőbb főellenőrök is egyöntetűen bélyegeznének a Hivatal orcátlan megsértésének.

Elbóklászva szobájából, egyszer csak valamilyen raktárfélében találta magát, a raktárban pedig különböző méretű rabruhák tucatjait. Az egyik raböltözetet, mely nagyjából ráillett, mindjárt ki is választotta magának, s mivel úgy látszik valami huncut kisördög bújt bele, ő maga is ezt tette a rabkosztümmel. Részint azért, hogy jobban

érezze magát (a zsávoly nyáridőben kelle-
mesen hús viselet!), részint, hogy Bluet-
nek, mikor majd meglátja, alaposan leessék
az álla.

Tegyük hozzá, hogy kis barátnőnk na-
gyon csinosan főstött ebben a másokon
többnyire taszító egyenöltözetben, hiszen
a fiatalság és a báj ritka csodára képes: úgy
verni éket önmaga és a rútság közé, hogy
közben önmagával az éktelenül rondát is
fölékesítse.

* * *

Miután maradéktalanul kiélveztük e finom
és tökéletesen eredeti gondolatot, vágjunk
bele ismét a cselekmény közepébe.

Tekintve, hogy nagy a hőség, Alice ki-
kereste magának a börtön legesleghűvösebb
zárkáját, hogy oda húzódjék be elolvasni a
postával frissen érkezett párizsi lapokat.

Nagyon jól érzi magát a könnyű zsá-
volyöltözékben, melynek még tisztaságára
sem kell ügyelnie. Haját kibontotta és egy
kis kerek sapka alá gyömöszkélte.

Úgy fest, mint egy szegény, törekeny
fiatalember, aki lehet, hogy bűnös, de oly

nagyon aranyos, hogy a bíróságnak tulajdonképpen föl kellett volna mentenie.

Ilyen tündéri pofikával és ekkora kifejező szemmel aligha lehet valaki holmi féltelmes gonosztevő! Szegény kis rab!

Ezalatt Bluette körülvezette az épületben a bárót.

Megtekintették a cellákat, a műhelyeket, az étkezőhelyiséget.

– Erre pedig a legszigorúbb zárkánk vannak, ahová azok a veszedelmes bűnözők kerülnek, akiket ideiglenesen bíznak a gondjaimra, illetve a már bent lévők közül a megrögzött kötekedők. Ezek a zárkák, mióta én vagyok itt az igazgató, mindig üresen álltak. Ha óhajt egy pillantást vetni rájuk, azaz beléjük...

És amint az olvasó talán már eleve sejtette, Bluette pontosan annak a zárkának tárta szélesre az ajtaját, amelyben Alice tartózkodott.

Könnyű elképzelni az ezzel kezdődő, színházba illő jelenetet.

Bődületes fokú rövidlátása megakadályozta a bárót abban, hogy észrevegye a kétségbeesett fintorokat, melyeket Alice Bluette felé vágott, és melyeknek jelentését a címzett végül szerencsére fölfogta.

Semmi kétség, Alice barátja, ura és parancsolója ez a Hautpertuis úr.

Csiklandós egy helyzet, annyi szent! Bluette hiába próbálta elvonszolni onnan a bárót, emez a helyére illesztve monokliját, így dörögött:

– Ez a legkülönösebb hasonlóság, amellyel életem folyamán találkoztam!

Na kész, itt már nincs mit tenni. Most majd ráismer, és aztán vajon mi történik? Hogyan lehet itt még valahogy kimagyarázkodni?... Bluette nem valami jól érezte magát a bőrében.

Alice-t azonban egyetlen pillanatra sem hagyta el hidegvére.

– Mily különös hasonlóság! – ismételte meg a báró. – Ki ez a fiatalember, kedves Bluette?

– Ezt a fiút most ítélték el csavargásért, de ettől eltekintve nagyon jó gyerek.

– Van családja, barátom? Vannak szülei?

Alice nem felejtette el, hogy valamikor színésznő is volt.

Alázatos testtartást vett föl, és az al-, illetve félvilági műveletlen egyedek durva hangján szólalt meg.

– Sajna, igen, jóuram – mondta –, van családom énnékem! Egy derék családnak lettem én a szégyene! Különösen a nővérem van egész oda miattam...

– Ó, tehát van egy nővére, barátom! Mennyi idős az a nővér?

– Huszonhárom éves.

– Ó, édes Istenem!

– Mi lelte, báró úr? Valami baj van? – tüsténkedett Bluette.

„Éppen annyi, mint Delphine!” – gondolta Hautpertuis.

– És hol lakik? – fordult ismét az ifjú rabhoz.

– Párizsban, uram. Elmondhassuk, hogy sok bánatot okoztam szegény fejinek!

– A neve?

– Delphine, uram.

– Sejtelmem nem csalt hát! Ó, de hisz ez szörnyű! Kedves Bluette uram, képzelje, ez a szegény fiú itt nem más, mint Delphine fivére! A barátnőm édes testvére!

– Mily különös találkozás, báró! Hej, micsoda kiszámíthatatlan drámák játszódnak le olykor a börtönök mélyén!

– Folytassa, barátom. Meséljen magáról. Miért került ide?

– Igazgató úr már mondta, uram: csavargásért. Egész életembe, ugye, egyebet se csináltam, egyre csak csavarogtam, tekergetem. Tekeregtem erre, tekeregtem arra. Nem tehetek róla: én, kérem, nem bírok tekerzés nélkül élni. A nővérem hiába kűdözgeti énnékem a sok pénzt, mingyá a nyakára is hágak. Úgy értem, a pénznek. Jajistenkém, sokba kerülök én szegénykémnek, tudom én!

– A nővére pénzt küld magának?

– Nemcsak énnékem kűd, de az egész családnak, a Délen élő két vagy három bátyánknak, az öreg rokkant bácsikánknak, egy beteg nénikénknek...

– Éppen ott is van most nála, ennél a beteg nénikénél. Szegény Delphine! Micso-da nagy szíve van! Derék, jóra való természet!

– Ő a mi családunk gondviselője, uram. Nélküle má' réges-rég éhen hóttunk vóna minnyájan. Csak attó' félünk, hogy eccer nem lesz olyan helyzetbe, hogy pénzt kűggyön, mánpedig akkor...

Hauptpertuis úr nagyvonalúnak mutatkozott.

– Megnyugtathatom, fiatal barátom, a

kedves nővére soha nem marad pénzsűkében, ezt én aztán bízvást megígérhetem!

– Talán teccik ismerni őtet?

– Az a megtiszteltetés ért, hogy igen.

– Szegény Delphine! Ha mi nem vagyunk, ő ma is tisztességes lány vóna... Nem köllött vóna rossz útra tévednie.

– Ugyan, barátom, ne higgye, hogy a nővére rossz útra tévedt. Róla ilyet gondolnia nagy melléfogás volna. A szó szoros értelmében nem férjezett ugyan, de van egy őszinte, odaadó, gazdag barátja, aki sosem fogja pénz nélkül hagyni, sem őt, sem a családját.

– Meg is érdekeli.

– Maga pedig, fiatal barátom, addig is fogja ezt itt.

És egy százfrankost nyomott Alice kezébe.

– Köszönöm alássan, az úr igazán nagylelkű.

– Kedvemért az igazgató úr a lehető legmegértőbben és legfigyelmesebben bánnik majd magával, igaz-e, Blurette úr?

– A tőlem telhető legjobb bánásmódban fogom részesíteni – felelt szerényen a tisztviselő.

– Nos hát akkor a viszontlátásra, kedves direktorom. Huhh! Ettől a találkozástól bizony összeszorult a szívem!

– Az élet teli van furcsasággal.

– Magának pedig azt mondom, ifjú barátom: föl a fejjel!

– Nincs okom panaszra énnékem! Igazgató úr igazán jó énhozzám.

Ismét magára maradván, Alice-ből szinte akarata ellenére robbant ki:

– Rendes pasi, nem vitás; de mekkora hólyag!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

*Melyben több mindenféle történik,
de semmi olyasmi, aminek
különösebb fontossága volna.*

Bluette ragaszkodott hozzá, hogy személyesen kísérje ki a bárót az utcai kapuig.

Kölcsönösen hangot adtak elégedettségüknek, amiért megismerhették egymást, s éppen elváltak, midőn egy középkorú úr jelent meg, a Becsületrend tisztje, akinek ábrázata barátságos volt, ám enyhén gunyoros is egyszersmind.

– Bluette úr, nemdebár?

– Én vagyok az, uram, igen.

– Én pedig Devois vagyok, és a börtönöket felügyelem.

– Ah, nagyszerű, uram! Örvendek.

– Jól ismertem az elődjét... Örömmel tölt el, hogy most önnel is kapcsolatba léphetek.

– Részemről a szerencse.

– Odafönt... ööö... igen magas helyen... úgy hallottam, ön egyik a legfinomabb úriembereknek, aki jóval fölötte áll a tisztségnek, melyet betölt.

– Túlontúl hízelgően nyilatkoztak rólam azon a magas helyen.

– Úgy hírlik, ön a börtönét egyfajta édenkertté alakította át, amolyan családi panziófélévé.

– Teszem, mi tőlem telik, s amit a legjobbnak vélek.

– Csakhogy ez esetben a legjobbnál jobb volna a jó, ha érti, mire gondolok. Egy börtön, az nem valamiféle kaszinó, tisztelt Bluette uram.

– Nekem mondja?

– És anélkül, hogy általhágának az emberség parancsolatait, szigorúan kell bánunk az elítélt urakkal, akiknek száma ijesztő mértékben felszökhetnek, ha mindenütt úgy kezelnék őket, mint a montpaillard-i börtönben, vagyis mint első osztályú utasokat.

– Szegény ürgék!

– Ha már szegény ürgékről esett szó, mondja, mi ez a história holmi bírói tévedésről, melyről épp ma reggel hallottam az alprefektúrán?

– A dolog igaz, felügyelő úr. Az egyik rabomat igazságtalan ítélettel sújtották. A valódi bűnös tegnap följelentette magát és mindent beismert.

– Különös...

– Már csak az ügyészség utasítását várom, hogy szabadlára helyezhessem az emberemet.

És Bluette barátunk, aki a felügyelő csipkelődéseitől nemhogy nem szeppent meg, hanem egyenest szárnyakat kapott tőlük, tettetett alázattal hozzáfűzte:

– Legyen szabad tehát fölhívnom felügyelő úr figyelmét arra, hogy ha a mérleg egyik serpenyőjében egy-két apró-cseprő szabálytalanság találszik is, melyeket én sajnálok a legjobban, a másikon ott a tény, hogy a montpaillard-i börtönben egy ártatlan embert tartunk fogva.

– Mindössze egyet? Fogadja elismerésemet.

– Sok ennél jobban ellátott börtön igazgatója nem mondhatná ezt el.

– Kétségkívül méltánylandó eredmény.

Mindeme csevegés közben az urak oda értek a zárka elé, melyben az ifjú Alice az újságjait böngészgetve éppen egy bolondos dalocskát füttyörészett.

Bluette-re, akinek agyán e percben az „előléptetés” szó villant át, a legsötétebb előérzet tört rá.

Továbbá egy szokatlanul heves köhö-

gőroham, melyet a jeles férfiú jobb sorsra érdemes buzgalommal iparkodott még hevesebbé fokozni.

Fájdalom, elkésett! A felügyelő már nyitotta is a zárka ajtaját.

– Na tessék – szólalt meg –, nem tévedtek odafönt, amikor azt mondták, hogy az ön intézménye, Bluette úr, vidám hely. Ki ez a csinos jómadár, aki ily vígan fütyöl a kalickában?

Bluette lába alól egyszeriben kicsúszik a talaj:

– Ez... ez itt? Na, hogyan is hívják? Izé, mifene... Hamarjában nem jut eszembe.

– Mi a manó! Mindösszesen negyvenhárom nyomorult ül itt önnél, és még csak azt sem tudja, kicsodák?

– Dehogynem, felügyelő úr, hisz ismerem én jól, csak a neve ment ki hirtelenében a fejemből. Mellesleg a nevének semmi jelentősége.

– Tessék?! Hogyhogy semmi jelentősége?

– Úgy, hogy ez a fiú ártatlan. Ez az az ártatlan fickó, akiről az imént beszéltünk.

– Hallja, fura egy börtön ez itt! Van benne egy ártatlan ember, és ön fogdában tárolja?... Igaz, a szegény ördög nem látszik

túlságosan unatkozni. Jöjjön ki, barátom, nem itt van a maga helye.

Megjelenik a Victor nevű börtönfelügyelő, s egy névjegyet nyújt át Bluette-nek:

– Ez az úr mindenáron azt akarja, hogy igazgató úr most azonnal fogadja.

– „*Jules Flécharde, tornatanár*”; mondja meg neki, hogy most nem érek rá, jöjjön vissza később.

– Minek? – szól közbe a felügyelő. – Csak menjen és fogadja azt az urat. Addig majd egyedül folytatom a körsétát.

Bluette szót fogad, de micsoda nyugtalansággal a szívében!

– Édes Istenem! Édes Istenem! Mi lesz ebből? – nyög. – Az egész köztisztviselői pályámnak fuccs!

A felügyelő még egyre a „fiatal rabbal” foglalkozik.

– Nos tehát, barátom, maga ártatlan? Való igaz, a fizimiskája nem vall éppen féltelmes bűnözőre. Mely okból ítélték el?

– Bizistók nem is emlékszek már – válaszol zavartalan magabiztossággal Alice. – Egy csomó zavaros história...

– Nem emlékszik rá, hogy milyen címen ítélték el?!

– Persze hogy nem emlékszek, hisz nem én vótam az igazi tettes.

– Ettől még...

– Csak nem asztat kívánja tőlem, hogy a mások bűneire én emlékezzek?

– Hm, valami itt nem egészen világos... A montpaillard-i börtön kétségkívül furcsa egy hely, igazgatója pedig bizarr egy tisztviselő.

De Alice, hallván, hogy barátját megszólják, nem állja meg tiltakozás nélkül:

– Maga csak ne szapulja itt nekem Bluette-et! – ripakodik a felügyelőre. – Ő igenis egy tündibüнди, vegye tudomásul!

Sajnos, Alice huszáros, merő jóindulatból fakadt tiltakozása a szándékolttal éppen ellenkező hatást vált ki!

A *tündibüнди* szó és kiváltképpen az a mód, ahogyan elhangzott, nyomban fölnyitja a felügyelő szemét.

– Tündibüнди? – ismétli meg a férfiú. – A hang, ahogy ezt mondta! De hát... az Úr bűnömül ne rója föl... Volna-e olyan szíves, és levenné a sapkáját?

– Tessék, felügyelő úr.

Alice hajának barna zuhataga aláomlik a „rab” vállára és hátára.

Mire a felügyelő úr mérhetetlen hódol-

lattel kapja le kalapját, mely alól nem omlik alá semmi.

Meghajol és köszön:

– Asszonyom!

– Felügyelő úr!

Utóbb említett személy már találkozott pályája során egynémely rendhagyó, mondhatnók faramuci dologgal, de ez az eset, kétség se férhet hozzá, minden hivatali képzetet fölülmúl.

Egy fiatal nő, aki raböltözékben a *Figaro*-t olvassa és operettdalokat fütyörészik egy zárka mélyén!

Nem mindennapos jelenség.

A felügyelő hökkenten áll.

Kalapját kezében szorongatva méregeti Alice-t, a csinos Alice-t, mert hiszen tagadhatatlanul csinos a kis бүдös ebben a rögtönzött álruhában.

Bizony, még nem is mondtunk sokat azzal, hogy a felügyelő úr meg van hökkenve! Mert hogy inkább tán hüledezik.

De arcának komor kifejezése egy csapásra a legnegédesebb mosolyok egyikében mállik szét.

Az ősi francia gavalléria hagyománya minden hökkenetnél és hüledezésnél erősebbnek bizonyult!

– Ön bűbajos így, ahogy van, asszonyom, de elárulná-e, a körülményeknek mi-féle különös összjátéka folytán került ön részt ebbe a rabgúnyába, részint egy zárka mélyére?

– Pillanatnyi személyes szeszély volt csupán a részemről, uram. Biztosíthatom önt afelől, hogy Bluette úr mit sem sejtett erről a kis maskarajátékomról, s hogy éppen annyira meg volt lepve, mint ön, amint megpillantott engem ebben az öltözékben...

– Mely egyébként pompásan illik ön-höz... Már úgy értem, ránézésre. Sosem hittem volna, hogy olyan ruházati holmik, melyeket általában vajmi kevés eleganciával viselnek, ilyen szemrevalóak lehetnek, ha egy szép nő ölti magra őket!

– Ön hízeleg, felügyelő úr.

– Nem, dehogy; úgy van, ahogy mondom. Ön igen bájos és kedves.

– Nos, ha kedvesnek tart, ígérje meg nekem, hogy nem fog ártani Bluette úrnak, aki igazán derék fiú!

– Megígérem... Ön a jelek szerint nagyon szereti azt a szívéhez oly közel álló Bluette urat, nemdebár?

– Ó igen, nagyon, nagyon!

– Boldog ember! Ön pedig elragadó, asszonyom.

Hogy őszinte rokonszenvét kifejezze, megfogja Alice kezét és hosszan a magában tartja.

– Ön vitathatatlanul elragadó!

– Így hát nem fogja megfeddeni?

– Legyen egészen nyugodt.

– Sőt, talán még hozzásegíti némi előmenetelhez is?

– Hát ez, látja, már egy kicsit keményebb diónak látszik.

– Nem lehetne a számára valamilyen kisebb börtönöcskét találni Párizsban?

– A Champs-Élysées környékén?

– Vagy inkább Passyban.

– Hát hogy kegyed micsoda egy tündi-bündi, szavamra!... Örült kedvem volna megcsókolni!

– Nem bánom, de csak azzal a föltétellel, hogy nem felejtí el a passyi börtönt!

– Esküszöm!

És a teljesen lefegyverzett felügyelő úr megcsókolá az ifjú hölgyet.

*Melyben adminisztratív úton
kimutattatik, hogy néha
épp oly nehéz bejutni egy börtönbe,
mint kijutni onnét.*

Ismételten élve a regényíróknak ama – korábban már említett – kiváltságával, mely lehetővé teszi a számukra, hogy szabadon kalandozzanak időben és térben, most, hölgyeim és uraim, engedelmséggel egy pillanatra megfiatalítom Önöket huszonnégy órával.

Visszatérünk hát történetünknek ahhoz a pontjához, amikor kedves öreg barátunk, Jules Fléhard, miután egy megrázó jelenet során megtette mély benyomást hátrahagyó vallomását, határozott léptekkel elindult az ügyészség felé, egyfelől a „Föl a fejjel, barátom”-ot (de minő hangon, nagy ég!) elrebegő Arabella édes emlékeitől, másfelől rögtönzött ügyvédjének, Guilloche mesternek a polgári öntudatra sarkalló biztatásaitól följajzva.

Az ügyészségen e két úr hűvös fogadtatásban részesült.

Maga az ügyész éppen távol lévén, egy segédfogalmazó igyekezett meggyőzni őket próbálkozásaik tökéletesen hiábavaló mivoltáról.

– Higgyék el, barátaim, a legokosabb, ha szépen hazamennek, és azzal felejtsük is el a dolgot.

– No de hát...

– Mondom, ez a legokosabb, amit tehetnek. Az, hogy a bíróság, miként ön állítja, tévedett, amikor ön helyett Blaireau-t ítélte el, lehetséges; mindazonáltal ez a ketjük ügye, nevezett Blaireau-é meg az öné, következésképpen nem tartozik ránk.

– A kérdés ennél jóval nagyobb horderejű – tiltakozott az ügyvéd.

– Nem, tisztelt doktor úr, a kérdés korántsem olyan horderejű, mint aminőnek ön véli. Blaireau három hónapot ült Flécharde úr helyett, tehát ez utóbbinak a dolga Blaireau-t kárpótolni. Ha napi húsz sou-t, azaz egy frankot veszünk alapul (ami tisztos fizetség), a kárpótlás teljes összege kilencven frankot tesz ki. Jó, legyen száz, hogy kerek számot kapjunk. Adjon hát száz frankot Blaireau-nak, és vegyük végre le ezt az ügyet a napirendről.

– Holnap visszajövünk, és majd meglátjuk, vajon az ügyész úr is önhöz hasonlóan okoskodik-e.

– Amennyiben másként okoskodnék, mint én, rosszul szolgálná az igazságszolgáltatás érdekeit, amelyek fontosabbak és magasztosabbak az olyan egyszerű állampolgárénál, amilyen ön, Fléchard úr, és higgye el, ezt minden sértő szándék nélkül mondom.

Azzal az idős fogalmazó fölállt, annak jeléül, hogy a kihallgatásnak vége.

A tornatanárnak rossz éjszakája volt.

Ha a hivatalos jogi szervek továbbra sem veszik komolyan őt és kijelentéseit, ha tehát nem hajlandók őt börtönbe vetni, mit szól majd Arabella de Chaville?

Hiszen amit a lány szeretett benne, az – tudta Fléchard jól – egyszerre a szerencsétlen áldozat meg a mindent lebíró hérosz.

Börtön nélkül fújhatja a házasságot.

Arabella olyasvalaki, aki fütyül születésre és rangra, de a hősi glóriából nem enged!

Egy hősi glóriára, egy vértanú-dicsfényre volt szüksége Fléchard-nak, kerül, amibe kerül!

Egy glória! Egy glória! Országomat egy glóriáért!

Igy hát már másnap reggel beállított az ügyészhez.

– Aha! – kiáltott föl ez utóbbi. – Egyszóval maga az a híres-nevezetes Fléchard (Jules)! Nos, Fléchard (Jules), maga elszalasztotta a kínálkozó alkalmat, hogy meglapuljon! És éppen a nyári vakációban! Pont a szabadságolások idejét látta jónak kiválasztani ehhez a csinos kis magánszámához!

Fléchard lesunyt fejjel válaszolt:

– Ügyész úr, az önvád nem nézi a nap-tárt.

– Az önvád? Eh, hagyjon békén engem a maga önvádjával. Önvád? Miért? Amiért fölképelte azt a gyagyás mezőőrt? Amiért hagyta, hogy azt a csirkefogó Blaireau-t ítéljék el maga helyett? Egy bolhát se legyintenek meg ilyesmiért. Nézze, jóember, eriggyen szépen haza, és többet ne halljak erről a nevetséges históriáról!

– Ezer bocsánat, ügyész úr, amiért nem osztozom a véleményében, de nem engedek abból az óhajomból, hogy a lehető leg hamarabb rács mögé dugjanak.

– Rács mögé? No ne! Legföljebb az

őrültek házába. Menjen, menjen, ne is lássam!

– Figyelmeztetem, ügyész úr, hogy ha nem akar lecsukadni, úgy valamely magasabb jogi instanciához föllebbezek.

– El fogják küldeni a búbánatba.

– Tekintve, hogy a búbánatban már amúgy is nyakig benne vagyok, nem fogom hagyni eltántorítottatni magam a célomtól.

És hogyha másképp nem lehet,

A pecsétőrig elmegyek!

– Nézze, Fléchard, nem volna kedve egy kicsit belátóbb lenni, és ezt az egész ügyet a vakáció utánra halasztani?

– Még ma éjjel börtönben akarok hálni.

– Kezdem azt hinni, hogy közveszélyes monomániákussal van dolgom. Sokba kerülhet ez még magának! Nem fél a jeges zuhanytól?

– Köszönöm figyelmetségét, de ma már vettem egyet, méghozzá ingyen.

– Nem lehetett igazán jeges, ha a feje ilyen forró maradt. Na, tűnjön el!

És megragadva Fléchard karját, a törvény meglehetősen úrszerű szolgálja kituszkolta szegény barátunkat az ajtón.

* * *

Délután Fléchard hősies elhatározásra jutott.

Miután néhány váltanivaló alsóneműt és tisztálkodószert becsomagolt magának, kicsiny batyujával elindult a börtön felé.

Bluette úr, gondolta, kitűnő fiú. Ismerem őt: nem fogja megtagadni tőlem, hogy legalább néhány napra beköltözhessem intézményébe.

Útközben szembetalálkozott a polgármesterrel, aki dühösen förmedt rá:

– Hát itt van, maga díszpinty! Büszke lehet magára! Szép kis kalamajkát csinált! Legalább háromszáz hülye csődült össze a börtön előtt, hogy diadalmenetben hordozza körül ezt a nyavalyás Blaireau-t a szabaddála után!

Sok bújá-baja ellenére Fléchard nem állta meg, hogy nagy vidoran meg ne jegyezze:

– Hát az muris lesz!

– Nagyon „muris”, mondhatom! Lenne csak Montpaillard-ban katonaság, halomra lövetném ezeket az alakokat!

– Szerencse, hogy most nincs egészen holtidény, polgármester úr.

– Nézze, Fléchard, szálljon végre magába. Még mindig ragaszkodik ahhoz, hogy

bűnösnek vallja magát? Most még meggondolhatja.

– Jobban ragaszkodom hozzá, mint valaha. Én már csak ilyen ragaszkodó lélek vagyok. Éppen ezért most megyek és beállok rabnak.

– Ez esetben mindaz a forradalmi fejetlenség, melynek Montpaillard a színterévé válik, a maga fejére hullik vissza!

– Egy fejetlenség nem szokott hullani, polgármester úr, legföljebb a fej, és vissza még az sem. A fejetlenség, az már csak a végeredmény.

A börtönben Fléchard-nak azt kellett tapasztalnia, hogy Bluette izgatott, nyugtalan és szokásával ellentétben fölöttébb rosszkedvű.

Volt is miért! Itt ez a felügyelő, akinek pont a rabmaskarába öltözött Alice-ba kellett belebotlania! Mi lesz még ebből? Istenem! Istenem! Az állásából való elmozdítás, alighanem.

– Ön az, Fléchard? Mit óhajt?

– Igazgató úr, ön nyilván tájékozva van a dolgok állásáról.

Az „állás” szóra Bluette mintha egy kicsit összerezszent volna.

– Ööö... A Blaireau-ügy, hogyan, persze. Ön a bűnös, nemde.

– Úgy van.

– És?

– És ezennel jelentkezem rabnak.

– Van erről papírja?

– Nincs, igazgató úr.

– Egy levél, egy írás az ügyészségtől?

– Nincs semmim.

– És azt képzelem, hogy csak így biankó fogom lesittetni? Ön igazán meglep, becsületszavamra!

– Egyszerűen ahhoz, hogy az embert lecsukják, újabban külön ajánlólevél kell?

– Ez csak világos!

– Mindig az a fránya protekció, mi? A nepotizmus! Szegény boldogtalan Franciaország!

– Viszontlátásra, Fléchard, és próbáljon meg észhez térni.

– Jól értem, hogy nem kíván befogadni engem?

– Mondom, hogy nem! Nem kívánom! Nem kívánom befogadni!!!... Hordja el az irháját!

Valaki kopogott az iroda ajtaján.

– Á, megint maga az, Blaireau? Mit akar?

– Igazán nem azért mondom, hogy a szemire hányjak, igazgató úr, de egy kicsit soká teccik húzni a szabad lábamra való helyezésemet!

– Addig nem ereszthetem ki, amíg nem kapok rá utasítást az ügyészségtől.

– Asztat a kutya mindenségit nekije! Hát emmán oszt igazán sok! Nem elég, hogy leültem az időmet, nem elég, hogy még rá is ültem egy napot, nem elég, hogy végre elismerték az ártatlanságomat, a végén mégse erisztenek ki! Esküszök, emmá' mindennek a teteje! Asztat a fűzfán füttyülő rézangyalát nekije! Emmán egy kicsit erős! Ilyet még nem pipált a világ!

– Mit ugrál? – reccsent rá Fléchard. – Az én esetem ennél is cifrább! Látja, én bűnös vagyok, aztán mégsem akarnak lecsukni!

– Szegény barátom – csitította Bluette –, ha minden bűnöst be kéne zárni, börtönt csinálhatnánk az egész országból!

– Szép kis jog! Szép kis igazság! Szegény Franciaország! – kiáltott Fléchard.

És maga elé mormogta:

– Mit fog rólam gondolni Arabella?

Ami Blaireau-t illeti, benne az elkese-redés a tetőfokára hágott:

– Igen, szegény Franciaország! Nagyon is igaz. Nem az ország, hanem ahogyan teccett mondani. Na de szabadújjak csak innejt, lesz ám nemulass odafönt a kormányba!

Fléhard pedig ernyedtebben és a rendben megrendültebben tért haza, mint bármikor azelőtt.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

*Melyben az olvasó nemhogy
Blaireau szabadon bocsátásának
tanúja nem lehet, hanem még azt is
végig kell néznie, ahogy
a szerencsétlent sötétzárkába
csukják.*

A Blaireau-ügy egyre nagyobb port vert föl Montpaillard-ban. Eleddig a forradalmi párt tizenhét tagja még sosem érezhetett ekkora győzelmi mámort; szították is most alaposan és ördögi ügyességgel a szénvedélyeket, mely agitáció ellen Dubenoît polgármester úr kétségbeesetten iparkodott küzdeni.

A *Nord-et-Cher-i Harsona* dél tájt egy második, még a reggeli elsőnél is gyújtóbb hangú kiadást jelentetett meg.

Méghez a illusztrálva!

A nyomda pincéjében talált valamilyen régi klisé fölhasználásával Blaireau-t láncra verve ábrázolták, ahogy egy förtelmes cellában ül, ahová csupán egy agyonrácsozott apró nyílás bocsát be némi fényt.

A helyiség, melynek padlatán mindenféle állat nyüzsgött, olyan volt, mint amilyen-

nekben életfogytiglani büntetésüket töltik a legmegátalkodottabb gonosztevők.

A kép alatt mindössze néhány egyszerű szó volt olvasható: *Így fest ma egy ártatlan ember Montpaillard-ban.*

A lap egyik példányát a Victor nevű őr vitte be Blaireau-nak.

– Ide süss, komám! Hogy micsoda egy fejet csináltak neked!

– Nem is igaz – vitatkozott Blaireau. – Szerintem nagyon is hasonlít. Sőt, az egész képből csakis én hasonlítok.

– Szegény Blaireau!

– Várja csak te, Victor, várja csak! Majd adok én ezeknek szegény Blaireau-t!

– Mi az ördög! Nemsokára szabadulsz, mégis duzzogsz?

– Hát, a mindenségit, asztat biz elmondhassuk, hogy duzzogok! De még majd megmutatom én az uraknak, milyen fábul faragták az ő szegény Blaireau-jukat!

– Kire haragszol olyan nagyon?

– Kire haragszok? Hát az ügyészségekre meg arra a vén fajankó Dubenoît-ra, meg az összes rohadt csendőrré! Csak várjál! Lesz ám hadd-el-hadd, kerűjtek csak eccer ki innejt!

– Csak nem akarod körösztbe lenyelni őket?

– Maj' sokat zavartatom magam... Úgy nézem, te valakivee' összetévesztesz engemet, Victor. Úgy nézem, asszed, hogy én még mindég az az eccerű kis Blaireau vagyok, aki azelőtt.

– Mi a csuda! Tán csak nem akarsz Franciaország trónjára ülni? A tetejébe most!

– Asztat nem, de én vagyok az üldözöttek zászlóvivője!

– Mit nem mondasz!

– Meg díszelnök!

– A betyárját!

– Nem!!! Legalább te tudhatnád, hogy betyár, az nem vagyok. Annál inkább vagyok a báró által tervbe vett ünnepség hőse. Érted? *Hő-se!*

– A nemjóját!

– És még esztet a Blaireau-t van pofájuk nem kieriszteni innejt! Na, maj' még fognak hallani rólam!

Blaireau, aki szinte belebódult a tulajdon szavaiba, teljesen fölhergelődött, annyira, hogy üvöltözésébe belerengtek a börtön falai.

* * *

Ahogy óbégatva ment-mendegélt a folyosók hosszán, a véletlen szembesodorta a felügyelő úrral, aki ismét Bluette oldalán szemlélgette a létesítmény belső világát.

– Mi ez a zenebona? És ez az öltözék? Mondja, Bluette úr, ki ez az egyén?

Bluette sietősen válaszol fölöttesének:

– Ez az egyén, felügyelő úr... nos, éppen ez az a bizonyos illető, aki ártatlan. Tudja, akiről már beszéltünk.

Csakhogy a felügyelő erősen kételkedik a felelet hitelességében.

Ezt a játékot az ártatlan rabbal, ezt Alice esetében egyszer már eljátszották vele. Ennek többé nem dől be!

– Nézze, kedves Bluette uram, ön igen szeretetreméltó ember, de ha szabad megjegyeznem, nem eléggé találékony. Valahányszor fölvilágosítást kellene adnia valakinek a kilétéről, ön zavarba jön és azt mondja: ez itt az a bizonyos ártatlan... Variálja egy kicsit az élceit, kedves Bluette-em, csak egy egészen picikét, az égre kérem!

– De hát biztosíthatom, felügyelő úr, hogy... Egyébként tessék, kérdezze meg őt magát.

– Még hogy ez az ember ártatlan? Hisz elég egy pillantást vetni az ábrázatára, meg

ezekre a ringy-rongyokra! Nem, ezt nekem soha nem fogja tudni bemesélni. Mellesleg szólva, akár ártatlan, akár nem, ez az ember túrhetetlenül bömböl. – Mérgesen fordul Blaireau-hoz. – Mondja, lesz szíves végre föl hagyni ezzel a vonítással?

– Én, kérem, addig fogok itten vonítani, amíg nekem teccik, és füttyölök magára meg a becsületi rozettájára! Engem aztán nem fog elhallgattatni, maga nagyokos! Ha van valaki, akinek igenis jogába áll itten ordítani, az én vagyok!

– Hallja, miféle hangon merészel beszélni velem, pimasz alak? Órség, megbilincselni ezt az embert, és fogdába vele, de tüstént!

– Csak merjen hozzám érni valaki!...

Ketten is mertek: az a két börtönőr, aki a felügyelő parancsára megragadta és bevágta egy sötétzárkába. Blaireau a továbbiakban ott volt kénytelen szitkait és átkait kieregetni magából.

Ekkor két angol úr bukkant föl egy levéllel, melyben konzuljuk melegen ajánlja őket a börtönigazgató figyelmébe.

– És mit óhajtanak tőlem az urak?

– Ezt helleni, ván itt a montpaillard-i bertenben egy értetlen pörszn.

– Valóban van itt egy ártatlan személy.
Hát aztán?

– Vételezni kívánjuk szemünknek ugyére ez értetlent.

A felügyelő elvesztette a türelmét.

– Csak az hiányzott, hogy most még az angolok is beleártsák magukat! Nincs talán elég „értetlen” ember Angliában? Muszáj Franciaországba utazniuk ilyen látni?

– Oh, no! Nem ván Angliában értetlen pörszn!

– Márpedig a miénket nem fogják látni, uraim, mert sötétzárkában van. Hallgasák csak: ő az, aki úgy ordibál, mint aki megveszett. Hallják?

– Aoh! Mily bizarr story!

És az angol urak sietősen visszavonultak, szent borzadállyal lelkükben a valóban különös mód láttán, ahogy egynémely francia megyében a büntetés-végrehajtást értelmezik.

*Melyben az olvasó, kivételesen
Dubenoît úrral egyetértésben,
meggyőződhetik arról,
hogy Montpaillard válságos időket
él át.*

Azon elv szellemében, mely szerint a legjobb tréfából is megárt a sok, a szerencsétlen Blaireau fogsága délután ötkor véget ért. Montpaillard máskor békés lakosai addigra szinte megszállták a börtönépület környékét.

A forradalmi párt a becsvágyó Guilloche vezetésével harsányan tüntet és azon van, hogy parányi osztaga impozáns létszámú, fegyelmezett tömegnek lássék.

Célját csaknem el is éri azáltal, hogy minden büszkeséget félretéve befogad sorai közé néhány mihaszna süvölvényt, akik el vannak ettől ragadtatva, s ölükbe pottyant ajándéknak tekintik azt a tényt, hogy végre egyszer ők is szerephez juthatnak.

A polgármester lovassági rohamokról, géppuskákról, a lázadók letartóztatásáról

ábrándozik. Hej, volna csak katonaság Montpaillard-ban!

Vagy legalábbis egyetlenegy olyan férfiú, aminő a vasmarkú Martin marsall volt, a félelmetes erődparancsnok, aki a Párizs külvárosaiban tevékenykedő csendőrbrigádok tagjaként szívta magába a tudományt: a legradikálisabb módon rettenteni el a gonoszokat és biztosítani a jók nyugalalmát!

Ó, balsors! Minek is kellett Martin-nek egy éve nyugalomba (természetesen a jókéba) vonulnia!

És nincs a kezében, mármint a polgármesterében, egyéb eszköz, mellyel észhez téríthetné ezt a csőcseléket, mint egy kisvárosi rendőrőrs, néhány ómódi csendőrpárőrrel megfelve. Fej? Nem, ez nem a megfelelő szó ide, hiszen lám, a csendőrök a bámészkodókkal együtt szórakoznak a tömegben.

E tömérdek gond és baj betetőzéséül megjelenik Parju, a mezőőr, akinek tanúvallomása volt Blaireau elítéltetésének oka, következésképpen az egész botrányé is.

Több se kell a tömegnek: „Fúj, Parju!” „Végy szemüveget, Parju!” „Megtaláltad a jelvényed, Parju?” Satöbbi.

Parju apránként kapisgálni kezdi, hogy jelenléte ebben a közegben nem járul éppen hozzá a kedélyek lecsillapodásához, sarkon pöndörül hát, és lépteit – funkciójához illőbben – a hivatalosan perifériának nevezett mezőség felé irányítja.

Most kicsapódik a börtönkapu, és fölharsan a fülsiketítő ordítás: „Éljen Blaireau! Éljen Guilloche!” Mindazonáltal az „Éljen Blaireau!” az, amely jobban fülsiketít.

A két cimbora kart karba öltve lépdel előre: Guilloche méltóságteljesen, fekete szalonkabátban, Blaireau ragyogó képpel, ám azokban a kevésbé ragyogó, mondhatnók leírhatatlan kacatokban, melyeket az előzmények során mindamellet mégiscsak megkíséreltünk leírni.

Káprázatos jelenet.

* * *

A két angol is ott nyomakszik-szorong a tömegben. Egyikük jegyzeteket készít, a másik óriási hévvel működteti *bull's eye*-ét*.

**Bikaszem: kis méretű fényképezőgép, melyet nem tudok eléggé ajánlani olvasóinknak, tehát jobb, ha nem is ajánlom egyáltalán.*

Kiváltképpen Blaireau szakadt, toldozott-foltozott göncei látszanak magukra vonni a figyelmét.

Senki, egyetlen árva lélek nem ad majd hitelt kettejüknek, midőn hitszegő Albionjukba hazatérve elbeszélik a francia joggyakorlat eme jeleneteit.

* * *

A rend lassacskán mégis helyreáll Montpaillard-ban.

A békés polgárok immáron otthonukban, a családi leves köré gyűlve tárgyalják meg a nap eseményeit.

A *Jövendő Söröző* első emeleti különtermében összegyűlt vad forradalmárok egy egész sor tiszteletbeli ürmösre, nem csekélyebb mennyiségű tiszteletbeli gyomorke-serűre, illetve tiszteletbeli abszintra látják vendégül Blaireau-t, hogy a tiszteletbeli quinquinákról már ne is szóljunk.

E különféle italnéműségek igen rövid idő alatt azzal járnak, hogy a társaság egy emberként (aki azonban kettőnek látja magát) irgalmatlanul szapulni kezdi a kormányt.

Blaireau, aki végre föloldódott, s akinek

a hírnév az egyetlen, ami nem szállt a fejébe, mindenkihez módfolótt kedves, és mindenkit támogatásáról biztosít.

Dubenoît úr, otthonába térve, ingujjra vetkőzik, megtörli izzadt homlokát, és le-sújtva rogy egy karosszékbe.

– Na, asszony – mondja a feleségének – , jobb, ha szembenézünk a keserves való-val: Montpaillard válságos időket él át.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

***Melyben csinos politikai jövőndő
körvonalai rajzolódnak ki Blaireau
sorsának horizontján.***

Dubenoît úrnak igaza van, s gyerekes dolog is volna tagadni, hogy Montpaillard válságos időket él át.

Az elmék túlfűtöttek, s a forradalmi párt sikerei mind tapinthatóbbak.

Guilloche ügyvéd előadása (A bírói tévedés a történelemben – Áttekintés Szent Lajos tölgyfájától napjainkig) szolgáltatott alkalmat Blaireau-nak arra, hogy megkezdje díszelnöki pályáját. Meg kell mondanunk, hogy helyét, jóllehet ülőhely volt, tisztességgel megállta, mégpedig azzal a csakis rá jellemző, minden formaságtól mentes könnyedséggel, melynek mindig is voksok özöne volt és lesz a jutalma.

A söröző falai kis híján szétrepedtek, annyi nép gyűlt össze az előadásra. Nem csoda: vidéken az ingyencirkusz igencsak ritka!

És ez még csak a kezdet: másnap lesz Chaville-ék parkjában a nagy jótékonysági

ünnepség a boldogtalan áldozat tiszteletére és javára, méghozzá micsoda vonzó programmal!

A parkban, mely délután kettőkor nyílik, az alábbi szórakozások és attrakciók várják a vendégeket: mutatványossátrak, körhinta, egy alvajáró, továbbá egy tőle független cirkusz (városbéli amatőr ifjakkal mint artistákkal; virágáros leánykák; egy falusi csapszék meg egy amerikai mintájú bár, melyek egyikében is, másikában is Montpaillard legelőkelőbb családjainak hölgytagjai szolgálnak majd föl; nem szólva egy halom egyéb mulatságról, melyet előre részletesen felsorolni lehetetlen.

Este nagy bál lesz, majd fényes tűzijáték zárja az ünnepséget.

Ami ezt a tűzijátékot illeti, Hautpertuis báró egész kis színművet képzelt el mindegyik ragyogó pompának és vidámságnak mintegy betetőzéséül, mondhatnók megkoronázásául.

A báró lelki szemei előtt egy testes hölgy jelent meg, akit előbb vörös, majd irgalmatlanul erős fehér fény világít meg, s ekkor a fényárban úszó hölgy egy tűvel megvakítja magát.

Ez a szemkápráztató (a nézők szeméről

beszélünk) ötlet – tán már rá is tetszetek jönni – afféle jelkép akart lenni, mely azt hivatott kifejezni, hogy Blaireau ártatlansága a napnál is világosabb, annyira, hogy valósággal kiszúrja az ember szemét!!!

Nincs a báróban álszemérem egy csi-petnyi sem, s amikor az itt ecsetelt elképzelést körülötte mindenki egyszerűen lángelmére vallónak nevezi, Hautpertuis úr fölöttebb büszke a leleményére.

Egyszóval unatkozni senki nem fog holnap, s a megjelenteknek jócskán megér majd a multság száz sou-t, tudniillik a belépőjegy árát öt frankban állapították meg, mely összeg ellenében mindenki ellátogathat valamennyi mutatványossátorba, fölülhet a körhintára, sőt a bálon is részt vehet.

Az italok ára természetesen nem foglaltatik benne a belépődíjban.

Hautpertuis báró elsőrangú szervező: ahelyett, hogy szétaprózva magát, saját maga foglalkoznék minden semmiséggel, istenáldotta szuggesztív erővel serkenti cselekvésre munkatársait, még a legtohonyább naplopóból is mérhetetlen munkakedvet csiholva elő.

És eközben egyetlen parányi részlet

sem kerüli el figyelmét; mindenre gondol, mindent előre kiszámít.

– Hoppá! Majdnem megfeledkeztünk a rendfönntartó szolgálatról! Itt jön a polgármester úr, éppen jókor.

– Miben állhatok szolgálatára, báró úr?

– Szolgálat? Nem az enyémről van szó, hanem a rendfönntartáséről.

– Magam is éppen ebben az ügyben jövök önhöz. Néhány csendőrt szeretnék titokban elrejtteni a parkban, a fák sűrűjében. Remélem, nincs ellene kifogása.

– Ellenkezőleg, a csendőrök mindig nagyon jól mutatnak, amikor el vannak rejtőzve a sűrűben.

– Továbbá figyelmeztetnem kell önt, hogy ha ez az ön Blaireau-ja, ez a mindnyájunk szégyene csak egyetlenegyszer is valamilyen, bármilyen, a rend és nyugalom ellen irányuló gesztusra ragadtatná magát, én bizony könyörtelenül lefogatom és visszajuttatom a börtönbe, ahová való.

– Blaireau nyugton fog maradni, efelől kezeskedem, kedves jó Dubenoît úr.

– Kívánom is neki, habár nemigen bírom ebben, tekintve, hogy egészen megszédítik ezzel a sok sületlenséggel, az ovációkkal, díszelnökségekkel, forradalmi előa-

dásokkal, jótékonyági mulatságokkal!... Bizony, nem ismétелhetjük el eléggé gyakran: Montpaillard válságos időket él át!

– Már elnézést, de ami a mi kerti mulatságunkat illeti, kedves Dubenoît uram, kénytelen vagyok minősítése ellen a leg-erélyesebben tiltakozni.

– Csak semmi tiltakozás, báró úr. Ez a mulatság erkölcstelen és társadalomellenes, utóvégre egy gonosztevő javára rendezték.

. – Gonosztevő?!... Már megbocsásson.

– Még keveset is mondtam, hiszen az az alak ráadásul még hamis gonosztevő is, tehát kétszeres gazember. Tudja a nagy ég, mi lesz ebből a világból! Megőrjítették a lakosságomat!

– Akarja hallani a véleményemet, Dubenoît úr? Az ön helyében nem rágnám magam fölöslegesen. Montpaillard nagyon is nyugodt városka, csupán unatkozik. Elég egy negyedórácskát sétálgatni benne, hogy ezt észrevegye az ember. Ez a városka unatkozik, méghozzá alighanem jó régen cselekszi ezt.

– IV. Henrik óta. Akkor alapították.

– Elképesztő! Nem csoda, ha előbb-utóbb szükségét látta egy kis szórakozás-

nak. Ráharapott az első adódó alkalomra. Kérdezze csak meg Guilloche doktor urat. Jó napot, Guilloche úr! Polgármesterünk éppen azon sápítozik, hogy milyen rossz szellem kezd eluralkodni Montpaillard-on.

– Nos, igen – válaszol a fiatal ügyvéd –, anélkül, hogy átlagon fölüli hivalkodni szeretnék, úgy vélem, a bírói tévedésekről tartott előadásom nem maradt minden hatás nélkül errefelé.

– Nem vitatom.

– Valamint, hogy a következő választásokon pártunk tizenhétnél valamivel több szavazatot mondhat majd magáénak. Nem gondolja, polgármester úr?

– Egészen bizonyos vagyok benne, kedves Guilloche, és csak gratulálni tudok az ön megejtő önzetlenségéhez!

– Mit akar mondani ezzel?

– Csupán azt, hogy ön milyen példásan egyengeti Blaireau politikai karrierjének útját. Hiszen mindenki azt kiabálja: „Éljen Blaireau!” És diadalmenetben hordozzák körül.

– Ez igaz.

– És önt? Önt is körülhordozzák diadalmenetben?

– Én sose hajhásztam az effajta népszerűséget.

– Derék dolog, Guilloche, sőt fölöttébb derék dolog fölálldozni magunkat meggyőződésünk oltárán; Blaireau pedig igencsak hálás lehet majd önnek, amikor képviselő lesz.

– Blaireau? Képviselő? Tréfálni méltóztatik a polgármester úrnak?

– Eszem ágában sincs. Sőt elmondhatom, hogy még örülök is az ügyek ilyenén fordulatának.

– Ó... Még hogy örül?!

– Úgy van. A montpaillard-i körzetet egy ártatlan férfiú fogja reprezentálni. Erre a körülményre egészen bizonyosan föl fognak figyelni a képviselőházban, minek folytán talán némi kis dicsőség is háramlik majd végre hazánknak eme szerencsétlen zugára.

– Blaireau mint képviselő? Ön megbolondult.

És Guilloche elrévedezve tovasietett, de révedezésébe mintha valamelyes nyugtalanság is beszüremkedett volna.

*Melyben az olvasó abban
a különleges kegyben részesül,
hogy még pénztárnyitás előtt
körülnézhet a Blaireau tiszteletére
és javára rendezendő ünnepség
leendő színhelyén.*

– Kisasszonyok és uraim, ez a mulatság a mulatságok mulatságának ígérkezik!

– Valóban, báró úr, és a tetejébe az idő is remeknek!

– Gyerünk, dologra! Fél kettő van, és a rácsos kaput pontban kettőkor nyitják. Nehogy a tömeg előbb érkezzék, mintsem önök elfoglalták volna kijelölt helyüket. Hölgyeim, szíveskedjenek elfoglalni a magukét a különféle pultoknál. Hát a rendezők? Hol vannak a rendezők?

Négy nagy melák lépett elő.

– Ímhol vagyunk, báró úr.

– Nagyszerű! Megvannak a jelvényeik, uraim?

– Meg, báró úr.

– Akkor minden rendben... De nem látom sehol a fől szolgáló hölgyeket.

– Épp most öltik magukra a kötényüket.

Nevezettek máris megjelennek, frissen, üdén, gyönyörűen!

– No, itt vannak hát! Bájosak a mi kis fölszolgáló hölgyeink! Tehát megértették, ugyebár, kisasszonyok: az önök által kiadott vagy fölszolgált minden ital ára egy ségesen egy frank. Kínáljanak mennél több pezsgőt. Nekem csak úgy folyjék az a pezsgő ma! Hadd rúgjanak ki az urak a hámból. Be nem okvetlenül muszáj. Egyébként milyen a pezsgő?

– Tessék, kóstolja meg, báró úr.

Hauptpertuis úr megízleli, és alig bírja megállni, hogy egy kissé el ne húzza a száját: „Ó, ó, nem valami híres ez a pezsgő! No mindegy, ilyesfajta mulatsághoz ez is megteszi.”

– Egy frankot kapok, báró úr kérem.

– Itt az egy frank, kisasszony. Itassa az urakat! Ne hagyja őket mértékletesnek maradni. Mellesleg nem lesz nehéz dolga ebben a kánikulában!... De hol marad a mi derék Blaireau-nk? Nem látom Blaireau-t semerre!

– Blaireau? – felel Chaville úr. – A tálalóban van és éppen egy kitűnő kávét fo-

gyaszt, melybe előzőleg beledöntötte a legöregebb pálinkám felét.

– Hozzák ide nekem!... Rendező úr, azonnal kerítse elő Blaireau-t!

És Blaireau megjelenik!

Peckesen feszít egy habár némiképp ómódi, ám még mindig szerfölött mutatós szalonkabátban, melynek eredeti lelőhelye az ügyvéd úr ruhásszekrénye volt.

Gomblyukában hatalmas vörös dália virít. Enyhén divatjamúlt cylinder födi agyonpomádézott haját.

Barátunk jobb sorsa érdemes eltökéltséggel iparkodik belegyömöszölni roppant lapátkezét egy pár vajszerű (kissé már avas vaj színű) kesztyűbe.

Blaireau megjelenése ámuldozó morajt vált ki, melyre az ünnepezt néhány biztatón pártfogói gesztussal válaszol.

Csupán a báró elégedetlen. Szigorú képpel igazítva meg monokliját, mustrálja végig Blaireau-t, majd az alábbi ítéletet hozza:

– Kedves Blaireau, magának fekete frakkban kell megjelennie a látogatók előtt.

– Fekete frakkban?

– Fekete frakkban, igen! Ó, tudom, mit akar mondani, kedves barátom: az ember

nappal nem visel ilyesmit. Ellenvetése tökéletesen helyénvaló is volna közönséges időkben, ám olyan körülmények között, melyek ma ide együvé tereltek bennünket, a dolog gyökeresen másként áll. Olyasvalaki, akinek javára jótékonysági ünnepséget rendeznek, köteles fekete frakkot öltetni, s fehér nyakkendőt kötni hozzá.

– Nem mondom én asztat, kérem, hogy a báró úrnak nincsen igazsága, de attul tartok, hogy én efféle holmit aligha találnék szerény kis ruhatáramba.

– Sebah, Chaville úr örömmel kölcsönöz magának egy fekete frakkot. A termétek nagyjából egyforma. Ugye, Chaville?

– Készséggel!... Placide, adja oda Blaireau-nak a fekete frakkomat. (*Halkan Placide-hoz*) A hármasszámút.

Blaireau még egy hármasszámú frakkban is pazar látványt nyújt.

Hüvelykujját a mellény kivágásába akasztva föl-alá lépked, hogy körülcsodáltassa önyalkaságát.

Általános hurrázás.

Mindössze egyetlenegy megrovó hangot hallani, Dubenoît úrét.

A fanyalgó polgármester nemigen képes véka alá rejtetni növekvő mérgét.

– Na persze! Épp megfelelő viselet az üldözöttek képviselője számára!

– Mán elnézést, polgármester úr – jegyzi meg talpraesetten Blaireau –, de ne tesszen összezagyválni a dógokat, kérem. Én itten nem az üldözöttek zászlóvivője vagyok, hanem egy hős, akinek tisztelettyire és javára lett itten ez az egész mulactság. Teccik esztet érteni? Az én tiszteletemre és javamra! Ez piszkájja a csőrit, Dubenoît papa, he?

Dubenoît úr csak megrántja néma és dühös vállát.

A polgármester magával hozta mezőőrét.

– Pompás ötlet! – szól a báró. – Oda ültetjük a bejárati fülkébe... Ekként a rendező urak szabadon járhatnak-kelhetnek és szórakozhatnak az ünnepségen. Értelmes ember ez az ön mezőőre?

– Nem az, és ez csak előnyére válik, mert ő több, mintha értelmes volna: ő fegyelmezett!

– Fogadja őszinte elismerésemet. Ez éppen megfelel annak a feladatnak, mellyel meg fogjuk bízni. Mezőőr!

– Báró úr?

– Jól figyeljen arra, amit most mondok magának.

– Igenis, báró úr.

– Beül abba a fülkébe ott. Látja, abba, a rács mellett. Minden belépővel leszurkoltat öt frankot, kivéve természetesen azokat a közreműködő személyeket, akik valamivel hozzájárulnak az ünnepséghez, tehát a vásárfiát áruló hölgyeket, zenészeket, cirkuszi artistákat, satöbbi, hisz tudja. Megjegyezte, barátom?

– Teljes mértékbe, báró úr. Úgy bele van vésve a kobakomba, mint sírkőbe a hótak neve.

– Akkor ismételje meg az utasítást.

– Leszurkótat száz sou-t mindenkivee', kivéve a közreműködőket.

– Nagyszerű. E perctől fogva tartózkodják a posztján, mert máris két óra van. Nemsokára tolongani fog a tömeg.

* * *

Csakhogy a tömeg nem tolong.

Még egyetlen árva lélek sem mutatkozott a bejáratnál, az idő pedig múlik.

Dubenoît úr jót röhögött volna a sza-

kállába, ha lett volna szakállá; így a markába volt kénytelen.

Na végre! Megjelenik néhány érdeklődő.

Guilloche ügyvéd úr jó a családjával.

Néhány szót vált a mezőőrrel, majd az egész família fizetés nélkül lép be. Guilloche úgy érzi, kötelessége kimagyarázkodnia.

– Engedelmével, kedves Blaireau, a családom meg én bátorkodtunk fizetés nélkül jönni el a maga ünneplésére.

– Nagyon jól tette, Guilloche úr, hisz ez csak természetes!... Milyennek tanál így engemet?

– Fölséges, Blaireau, fölséges! Maga egyenest arra született, hogy fekete frakkot viseljen!

– Naná, majd azok a szeméccségek párszólnak rám, amiket a minap rám aggatott, maga mókamester!

A börtönből való kiszabadulása óta Blaireau meglehetősen fesztelenül beszél ügyvédjével.

Barátian hátba veregeti, mindenféle bizalmas jelzővel illeti, képes vele szemben gyámolítón leereszkedő hangot is meg-

megütni, ellentétben a gutával, mely csupán kerülgeti Guilloche-t.

Még nem felejtettük el, ugye, hogy Blaireau egyre fokozódó népszerűsége némileg már amúgy is idegesíti a paragrafusok becsvágyó tudorát.

Blaireau mint képviselő! Egyáltalán, kizárható-e bármi is az általános és titkos választójog bevezetése óta?

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

***Melyben Blaireau rendkívüli
nagyvonalúságról és a sérelmeken
való fölülemelkedés abszolúte
keresztényi tulajdonságáról tesz
tanúbizonyyságot.***

– Nini! – kiált föl Blaireau. – Egy csehó! Naccerú ötlet vót az ünnepségre csehót fölállítani!

Az amerikai bárt becézte Blaireau kissé népiesen csehónak.

– Pont ez köll mostan! Maj’ fölfordulok a szomjúságtul!

A pulthoz lépve egy pohár pezsgőt rendel, ám ezt máris múlt időben mondhatjuk, mert a nedű már szélesebesen le is szaladt a nyeldeklőjén.

– Francosan kis poharaik vannak, kisasszonka.

– Hát igyék még eggyel, Blaireau úr!

– Enné’ jobb ötletet el se bírnék képzelni.

– Végtére is mindazok után, amiket ki kellett állnia, igazán joga van két pohár pezsgőhöz!

– Ez az! El se hiszi, kisasszonka, mennyi rémséges kínon mentem én keresztű!

– Szegény Blaireau úr!

– Rusnya egy fogság vót no, annyi szent!

És Blaireau őszintén hiszi is, amit ártatlanul elszenvedett gyötrelmeiről összehajtozik: annyit ismételtették előtte, s az érző lelkeknek annyi szánakozó együttérzése áradt feléje, hogy immár szilárdan meg van győződve: amit mond, úgy is történt!

– Szegény Blaireau úr! – ismételte meg a pultoskisasszony.

– Hát asztat bizony bátran elmondhasa, kisasszonka drága, hogy „*szegény Blaireau úr*”! Az emberek még csak nem is sejtik, micsoda kínszenvedés az a börtön! Koccint velem egyet a kisasszonka?

Élise (eme szép nevet viselte a hajadon) kedvesen elhárította a meghívást:

– Köszönöm, Blaireau úr, de én sosem veszek magamhoz semmit két étkezés között.

– Tessen elhinni, kisasszonka drága, hogy ez hiba. Ki tuggya, mikor lesz még-eccee’ alkalma egy vértanúval koccintani! Na, itt jön az ügyvédem.

– Guilloche úr?

– Személyesen. Nem tom, mi ütött beléje újabban, de valahogy nem olyan hozzám, mint azelőtt. Hé, dokikám!

– Hozzám szólt? – kérde fagyosan Guilloche.

– Naná, kihez máshoz? Persze hogy magához! Kihörpint velem csak úgy barátilag egy pezsgőt?

– Lehetetlen, hiszen amint látja, ezeket a hölgyeket kísérgetem.

– Hát aztán? Szájjanak be ők is! Aszonygák, menné' több a bolond, antul nagyobb a vigasság!

Guilloche válasz nélkül sétált odébb.

Az egyik hölgy megjegyezte:

– Nem valami választékos modorú ez az ön pártfogoltja.

– Pártfogoltam? Mondjon inkább pártfogót, hiszen, amiként egyre több felől hallok, Blaireau képviselőjelöltsége már szinte bizonyosra vehető.

– Az ön jelölésének rovására?

– Természetesen.

– El vagyok e hírtől ragadtatva, kedves Guilloche uram. Ez a kis kellemetlenség talán visszatéríti önt a konzervatív párt kebelébe.

– Még az sem kizárható.

– Hiszen a mi nagy konzervatív pártunk nélkül Franciaország többé nem is volna Franciaország!

– Nem, persze hogy nem!

Lám, mik nem befolyásolják egy ügyvéd pillanatnyi meggyőződését!

Mindazonáltal legyünk igazságosak: egynémely magas beosztású bírósági tisztviselő morálja sem kevésbé ingatag.

Tanú lehet erre Montpaillard kitűnő főbírája, Lerechigneux törvényszéki elnök úr, aki egyébként éppen e pillanatban lép be az ünnepség színhelyére.

Blaireau azonnal észrevette.

Vidáman és a jó néhány egymás után elfogyasztott pezsgőtől mintegy az egész világot magához ölelni vágyón, kitárt karral siet Lerechigneux úr elé.

– Isten jónap, elnök uram, hogy van, mizujs?

– Uram...

– Van rá egy fogadásom, hogy nem ismer meg, igaz?

– Az arca, uram, ismerős, de őszintén szólva nem tudom, hol és mily alkalomból ért a megtisztelő szerencse...

Blaireau-ból kipukkadt a nevetés.

– Megtisztelő szerencse? Hahaha!

Hogy oda ne mászkurájjak! Hajja, ez piszok jó! Még hogy szerencse! A tetejébe megtisztelő!

Szegény Lerechigneux úr, minden kétségbeesett igyekezete ellenére, képtelen fölismerni a fekete frakkos urat. „Alighanem a környék egyik, pusztá kedvtelésből farmerkodó birtokosa lesz” – gondolja.

– Nem mintha asztat szándékolnám, hogy a szemire hányjak – mosolyog angyalian Blaireau –, de máma valahogy sokkal szívélyesebb énhozzám, elnök úr, mint aznap volt, mikor... izé... ahogy teccett mondani, érte a szerencsés megtisztelés, hogy három hónapot sózott a nyakamba, hisz tuggya má’, mirül beszélek.

Majd mélyen meghajolva bemutatkozik:

– Tisztelő híve, Blaireau.

– Ah, valóban! Persze! Különös, nem ismertem önre. Hogy van, Blaireau úr?

– Kösz, meglehetősen. Nem csuda, hogy nem teccett bírni hova tenni magába engemet, bíró úr, hisz aznap, hogy magának az a bizonyos megtisztelése vót... hát ugye én nem egész így vótam őtözve.

– Csakugyan, most, hogy mondja, lehet benne valami. Arra már nem emlékszem

pontosan, mi volt akkor önön, de valahogy úgy dereng nekem, hogy nem fekete frakk.

– Se nem fehér kravátli, de nem ám! Hanem teccik látni, milyen az élet: egyik nap vacak zubbonyba jár-kél az emberfia, és nem veszik semmibe se; rá három hónapra meg, lássa, fehér nyakkendőbe és fekete frakkba flangál, és a sok nép mind asztat mondja, hogy *Blaireau úr*, és nem győz mélyeket gazsulálni.

– Bizony, az élet már csak ilyen!... És tudja-e, mindezt kinek köszönheti? Nekem.

– Magának, bíró úr?

– Nekem hát. Hiszen gondoljon csak bele: ha előzőleg nem mondatik ki bűnösnek, akkor nem lett volna lehetséges utóbb átminősíteni ártatlannak, és most a kutya se törődne azzal, él-e, hal-e.

– Lássa, ez igaz.

– Ebből a meggondolásból kifolyólag úgy véltem, jogom van beléptidíj nélkül jönni be ide.

– Jól tette, bíró úr.

– Látom, nem orrolt meg rám amiatt az apró félreértés miatt.

– Megórolni? Én, magára? De hát mér' is tettem vóna?... Bűnösnek tanált, elvégre azér' bíró... Tegyük fő, ügyvéd lenne, ak-

kor ártatlannak tanált vóna. Ki-ki a maga mesterséginek a kovácsa!

– Kedves Blaireau úr, valóságos élvezet ilyen bölcsen okoskodó embert hallgatni!

– És hogy mennyire nem óroltam meg a bíró úrra, arra mingyá bizonyítékkaa’ is szógalok, hisz magának a foglalkozásánál fogva mindig köll valami bizonyíték, ugye. Eccóvaa’ annyira nem óroltam meg, hogy mostan megyünk és koccintunk egyet.

– Örömmel.

– Kisasszonka! Két pohár pezsgőt lesz szíves!

– Parancsoljon, Blaireau úr.

Blaireau fölemeli poharát, és elrikkantja magát:

– Az igazságra!

Lerechigneux úr hasonló módon válaszol:

– Az ártatlanságra!

Összecsendítik poharukat.

– Most pedig, kedves Blaireau, elvállunk. Megyek és mulatok egyet az ön tiszteletére!

– A tiszteletemre *és javamra*, bíró úr. Tessen csak jól szórakozni, és lendítgesse főleg az üzletet!

*Melyben a dolgok kezdenek
rosszra fordulni Blaireau és egykori
megvádolója, Parju között.*

Dubenoît úr előre figyelmeztette mező-
őrét.

– Feladata egyike lesz a legkényesebbeknek, jó öreg Parju-m.

– Igenis, pógámester úr.

– Elképzelhető, hogy Blaireau a mulatság során elragadtatja magát.

– Engem, pógámester úr? Kivel? Hová?

– Úgy értem, ízetlen tréfákat, csípős megjegyzéseket enged meg magának a maga rovására. Hogy sértegetni próbálja.

– Igenis, pógámester úr.

– Maga ezekre nem felel semmit. Érti? Semmit, de semmit!

– Igenis, pógámester úr.

– Egy fia szót sem.

– Igenis, pógámester úr.

– Még egy árva mozdulatot se tesz.

– Igenis, pógámester úr, nem.

– Ellenben, ha ez az alak csak egyszer

is áthágja az illendőség korlátait, maga azonnal odajön hozzám és jelenti.

– Igenis, pógámester úr.

Parju egy Tacitust megszégyenítő tömörséggel mindjárt el is ismételte magában a kapott parancsot: „Se szó, se mozdulat.” Aztán várakozással tekintett a bekövetkezendő események elé.

Az események nem várattak magukra sokáig.

Blaireau fölöttébb büszkén, amiért az imént magával a törvényszéki fő-fő bíró úrral koccintott, nem állt ellent a kísértésnek, hogy learassa diadala babérjait a jelenetet távolról végigszemlélő Parju-nél.

Anélkül, hogy elhagyta volna a bárpul-
tot, odaszólt a törvény alázatos szolgájának:

– Na, öreg cimborá, ehhő miccós?

Parju meg se rezdült.

– Láthatod, kivee’ koccintottam. Magával a montpaillard-i bíróság elnökévee’. Te vaj’ koccinthatná’-e egy bírósági elnöke-
kee’, he, te hájfejú?

Parju meg se rezdült.

– Veled, öregem, még a békebíróság
segédírnoka se koccintana.

Parju meg se rezdült.

Blaireau egy másodpercig tétovázott,

vajon a lehetséges két viselkedésforma közül melyik mellett kössön ki: dühödjön-e föl ennyi konokság láttán, avagy essék-e meg a szíve szegény hülyéjén.

A nagylelkűség győzött.

– Jól van, na, öreg fickó, nem haragszok én terád. Gyere, koccincsunk egyet minden céció és felhajtás nékű!

Parju meg se rezdült.

– Kisasszonka, lesz szíves két pezsgőt... Egészségedre, Parju!

Parju meg se rezdült.

– Nem akarsz koccintani?... Se baj, akkor is egészségedre!

És Blaireau minden felhajtás nélkül felhajtotta mindkét pohár tartalmát, csupán annyit dünnyögve maga elé:

– Te mulyapék, te!

Illetve ennyit még hozzátett:

– Az ember eccerűen nem érti asztat, miféle kormány az olyan, amék ilyen tökfejeket alkalmaz mezőőrnek!

*Melyben, pontosabban melynek
vége felé Agrippa d'Aubigné*
jó híre valamelyest elhomályosul,
de végeredményben alig
számottevően.*

– Jé, hisz magát én ismerem! – kiáltott oda Blaireau a cingár úrnak, aki fölöttébb feldúltan érkezett.

Jules Flécharde, mert hisz ő volt az, emlékezetének mindenegy fiókját kihuzigálta és lázasan átkutatta, ám hasztalan kotorászott bennük, sehogy sem sikerült ráismernie a hozzá szót intéző egyénre.

– Nem maga vót az – folytatta ez utóbbi –, aki erőnek erejévee' be akart kerülni a börtönbe, pont amikor én meg kifelé akaróztam gyünni onnajt?

– Á, Blaireau úr, ha nem tévedek.

– Úgy van, személyesen.

– Örvendek a szerencsének, hogy végre ismeretséget köthetek önnel.

– Én is örvendek, de má' meg ne bán-

**Francia író és költő (1552–1630). (A ford.)*

tóggyék, esztet az ismeretséget má' jóval előbb is megköthette vóna. Nem kerűt vóna magának valami nagy fáractságba. Tudhatta, hun tanál meg.

Fölényesen gunyoros képpel toldotta meg szavait:

– Hogy úgy mongyam, három hónap-
pon át egy tapodtat se mozdútam ki sehova
se.

– Úgy döntöttem, hogy inkább várok.

– Mire?

– A jó időre.

– Fura egy ötlet!... De hát ki-ki a saját
ízlése szerint él, ugye. Esetleg egy pohár
pezsgőt, csak úgy, minden felhajtás és teke-
tória nélkül, kedves öregem, kedves izé...
hogyishíjják...

– A nevem Fléchard. Jules Fléchard.

– ...Nos, kedves öreg Fléchard-om, egy
pezsgőt? Csak hogy lássa, mennyire nem
órolok. Nem tom, mi lelt ma engemet, hogy
ennyire nem órolok, még magamra se, nem
hogy erre a vén fafejű mezőőrre. Hé, Par-
ju!

Parju meg se rezdült.

Fléchard éppen azon volt, hogy udva-
riasan elfogadja Blaireau szíves meghívá-
sát, amikor egyszerre csak minden vér ki-

szaladt a fejéből: Arabella de Chaville tűnt föl és közeledett felé.

– Kisasszony!

– Fléchard úr! (*Halkan*) Jules!

– (*Halkan*) Arabella!... Minő nyomorúság az osztályrészem! Még tegnap is küldtem egy legeslegutolsó kérvényt az ügyészre; képzelje, ezek a rémes alakok a világért sem akarnak bebörtönözni... Biztosíthatom, drága barátném, hogy az elmúlt héten sokkalta, de sokkalta több erőfeszítést tettem a börtönbe kerülésért, mint amennyivel kiszökhettem volna onnan.

A kissé tán érett, ám regényes hajlandóságú leányzó orcáját bájos pír öntötte el.

– Hallgasson ide, Jules. Néhány napja sokat gondolkozván és még hosszasan tűnődve, (*egészen suttogóra fogva hangját és még mélyebben elpirulva*) arra a következtetésre jutottam, hogy most már jobb, barátom, ha nem kell elválnunk.

Fléchard megrázkódott örömében:

– Arabella, ön egy angyal! – És megcsókolta imádottja kezét.

– Ön pedig, Jules, az én hősöm!

– Igen, Arabella, mi ketten boldogok leszünk, de mikor?

– Nemsokára, Jules.

– De előbb még le kell rónom a tartozásomat.

– Miféle tartozást?

– Azt, amelyikkel a társadalomnak tartozom. Eddig soha semmivel nem voltam adósa a társadalomnak, de most van közöttünk egy kis elszámolnivaló.

– Ugyan, mit számít az! Van egy olyan érzésem, hogy ez az ügy szépen el fog simulni.

Lerechigneux úr sétált arra.

– Nemde, elnök úr, ez az ügy végül is elrendeződik?

– Elvileg, kisasszony, nincs olyan ügy, mely így vagy úgy el ne rendeződne, de árulja el, kérem, mely ügyre méltóztatik gondolni e percben?

– Fléchard úr ügyére. Fléchard úr, mint elnök úr bizonyára tudja, az igazi bűnös a Blaireau-ügyben.

Blaireau meghallotta.

– A Blaireau-ügy! – visszhangozta, immár egész fölhevülten a sok pezsgőtől. – Ez ám csak az ügy! Az ilyen ügy büszke lehet magára! Hozzá képest a Fléchard-ügy kutya füle! A főbíró úr is megmondhassa maguknak, hogy a Fléchard-ügy elbújhat a Blaireau-ügy mögött! Tessen már egy ki-

csinyég még beszélni énnekem a Blaireau-ügyrű!

– Blaireau-nak igaza van – helyeselt a törvényszék elnöke. – Fléchard úr jogot tarthat a bíróság bocsánatára, hiszen a cselekményéért kiszabott háromhavi börtönbüntetés már ki van töltve. (*Fléchard-hoz*) A törvényszék ezt tekintetbe fogja venni, mi több, szerény nézetem szerint már most abban a helyzetben vagyok, hogy biztosíthatom: egy csekély összegű pénzbírsággal...

– Pénzbírsággal?!

– Olyan tizenhat frank körülivel...

– Ó, köszönöm, elnök úr! – ujjongott Arabella. – Minden szava mennyei balzsam a szívemre!

Blaireau, akiébe Fléchard látnivalóan beopta magát, más ajánlattal állt elő:

– Vóna itt kérem egy sokkal’ eccerűbb megoldás is: fő kék menteni. Mi vóna, bíró úr, ha mink itten máris főmentenénk őtet, és meginnánk erre egy jó kis áldomást? Na, benne van? Mencsük fő Fléchard-t!

– Ehelyütt, kedves barátom, ilyen ítéletnek nem volna érvénye, de ismétlem, a törvényszék megértő és elnéző lesz, erről kezeskedem.

– Már csak azért is – jegyezte meg bátorítóan könnyed hangon Fléhard –, mert voltaképpen jelentéktelen apróságról van szó. A középkorban föl se figyeltek volna az effajta semmiségre. Akkoriban a nagyurak kedvenc időtöltése volt a mezőőrök megcsupálása; ezzel szórakozott Colbert*, Sully** és Agrippa d’Aubigné is!

– Ó! – tiltakozott a bíró. – Hogy Agrippa d’Aubigné!... Nem tudom, éppen Agrippa d’Aubigné miért ment volna el odáig, hogy...

– De biz ám! – erősgette Blaireau. – Ez az Agrippa is, akárcsak a többiek!... Kisasszonka, négy pohár pezsgőt lesz szíves! Má’ rég nem koccintottunk!

És ragyogó ábrázattal hozzáfűzte:

– Ismertem én valaha esztet az Agrippát. Belevaló egy fickó vót!

**Jean-Baptiste Colbert, francia államférfi, pénzügyi szakember, a Francia Tudományos Akadémia megalapítója (1619–1683).*

***Maximilien Sully de Béthune, IV. Henrik minisztere, a pénzügyek főintendánsa (1559–1641). (A fordító jegyzetei.)*

***Melyben a montpaillard-i börtön
igazgatója továbbra is hű marad
módszeréhez, és a rabokat
a lefogatásuk előtt űzött
mesterségükben foglalkoztatja.***

Továbbra is Blaireau maradt a bár legjobb vendége.

E szavakkal fordult a pénztárosi szerepet betöltő ifjú leányzóhoz:

– Oszt csak jól jegyezze fő a fogyasztásaimat, kisasszonka; este, mikó má' fővettem a javamat, letejelem, amit elpezs-gőztem.

Eleddig az említett „jav” nem látszott szédítő arányokat ölteni, és noha az egyszerre optimista és opticista báró nem győzte hangoztatni, miszerint „*Pompásan megy minden, pompásan megy minden*”, a forgalom csak az irdatlan monoklin keresztül tetszhetett kielégítőnek, egyébként az érdeklődés meglehetősen gyér volt.

Blaireau szemlátomást nagyon ügyelt arra, hogy ne nézzék ökörnek, mert még véletlenül sem ivott magában.

Ezzel szemben minden újonnan érkezőt tüstént meghívott egy pohárra.

– A legkevesebb, hogy ma én fizessem a rundókat, 'sz ez az én napom! Kisnaccsád ott, kegyednek és teneked, jó öreg Fléchard-om, még egy pezsgőcskével?

– Nem szívesen bántanám meg, Blaireau úr – mondta Arabella –, de...

– Nem is vóna szép magácskátul, megbántani, pont engemet, aki annyit, de annyit szenvedtem.

– Azért egy kicsit túloz, Blaireau úr. Nem szenvedett ön olyan rettentő sokat, mint ahogy mondja. Sőt elég gyakran kapott odabent egy kis ezt-azt, édességet, bort, szivarokat, lekvárt...

– Jé, igaz... De hunnajt tuggya esztet, kishaccsád?

Arabella zavarában hebegni kezdett:

– Onnan... ööö... onnan tudom, hogy...

Fléchard lovagiasan barátnéja segítségére sietett:

– A kisasszony egy olyan jótékonyági társaság elnöke, melynek célja a börtönbe vetett ártatlanok segítése.

– Nédda, nédda, nédda! Sose hallottam még errül a micsodáról.

– Ez *A lehetőségek szerinti szerénymér-*

tékben helyrehozni a bírói tévedések következtében az ezek által sújtott személyek körében keletkező károkat elnevezésű szervezet.

– Híjnye! Jó sok dóguk lehet ottan, az eccee' héccencség! Mán esztet a nevet betanúni és végigmondani se kismiska... De asztat meg hunnajt teccett tudni, kismacsád, hogy énnekem nincsen a fülem mögött semmi?

– Tudja, vannak a ligánknak jól bevált fülesei.

– Na de hát akkor teneked, szegény Fléchard-om, a kutya se kűd maj' be szivarokat, míg bent csücsűsz!

– Sajna, nem. Én valódi bűnöző vagyok!

– Ezen ne rágóggá', maj' be foglak ajánlani a vót főnökömné'. Jól gondodat fogja viselni, meglásd. Hé, Bluetie úr, egy szóra, ha szabad!... Mi a', má' meg se ismerjük a vót bennlakót?

– Mi tagadás, becsületszavamra nem ismertem föl. Azt a jószagú rezedát! De ki van rittyentve!

– Kedves magátul, hogy kiszagolt az ünnepségemre.

– Csak kezet akartam szorítani magá-

val. A bajban ismertem meg, és most boldog vagyok, hogy a dicsőségben látom viszont. A korábbi kapcsolatunkra való tekintettel egyébiránt bátorkodtam fizetés nélkül lépni be ide.

– Nagyon jól tette, Bluette úr!... Még csak ahhiányzott volna, hogy külön pénzibe kerűjjek!... Maga tán fizettetett énvelem a kosztér’-kvártélyér’ odabe?

– Igaza van, soha! Ja, el ne feledjem: képtelen voltam rá, hogy megtagadjam két... ööö... lakóm kérését. Itt várnak a bejáratnál.

Hautpertuis bárót valamilyen, a nyugtalansághoz rendkívüli mértékben hasonló érzés fogta el:

– Csak nem hozott magával két rabot ide az ünnepségre?

– Két elragadó fiúról van szó, báró, Festonról és Durenfort-ról. Blaireau nálam barátkozott össze velük.

– Esztet én tanúsíthatom, kérem. Mind a kettő együgyű, de jószívű fickó – bólintott Blaireau.

– Ha volna olyan kedves, báró úr, és a rendelkezésükre bocsátaná valamelyik barakkot, hogy bemutathassák különös produkciójukat...

– Emez miben áll?

– Miközben egyikük trombonon játszik, a másik eleven házinyulakat fal be.

– Eleven nyulakat? Brrr! – nyögött fel az egyik leányzó a bárpult mögött. – Beleképzelem magam egy ilyen szerencsétlennek a helyébe!

– Ó, nyugodjék meg, kisasszony, ez a Durenfort már hozzászokott, nem kell sajnálnia! Különben is minden csak megszokás kérdése.

– Az ön mutatványosainak esetében talán így van, de a nyulak esetében aligha.

– No és – érdeklődött tovább a báró –, miféle ügyben lettek elítélve ezek az ön jószívű, ámbár együgyű artistái?

– Egyetlenegy ügyben, ahogy ön is mondja. A trombonos, amiért az éj leple alatt eltulajdonított egy házinyulat valahonnan, a másik pedig, amiért megette.

– Pontosan így volt! – helyeselt Lerechigneux úr. – Jól emlékszem az esetre, mert én ítéltam el őket. Igaz, hogy eleven házinyulak elfogyasztását egyetlen paragrafus sem tiltja, de én szerfölött elmésen orgazdaságnak minősítettem a tolvaj bűntársának esetét.

– Valóban leleményes. Erre, uraim, erre tessék.

– Addig is egy pohárka pezsgőt esetleg – indítványozta Blaireau.

– Nem vagyunk semmi jónak elrontói.

– Hej, öreg Feston! Öreg Durenfort!

– Hej, vén csibész Blaireau!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

*Melyben Blaireau
gyönyörű álmának összeomlása
meglehetősen hamar követi
ugyanezen álom virágba
szökkenését, már ha egy álom
képes akár virágba szökkenni,
akár összeomlani.*

Szerző addig húzta-halasztotta egy fölöt-
tebb kínos körülmény közhírré tételét, amíg
csak módjában állt, de a dolog most már
sehogy sem tartható tovább titokban.

Blaireau teljesen és tökéletesen be van
rúgva; annyit vedelt, mint féltucat gödény
és egy asztaltársaságra való kefekötő e-
gyüttvéve.

Részsége a kezdeti szívélyességből
rohamosan csapott át idegesítő bizalmas-
kodásba, immáron pedig a neveletlenség
határát súrolja (kefe nélkül).

Barátunk összevissza császkál, együtt
ünnepli magát az ünneplőkkel a saját ün-
nepségén, meg-megállítja a szembejövőket:
„Húzzon egy lapot!” Aztán amikor az ille-
tő kihúzott egy kártyát a pakliból, Blaireau

diadalmasan elkiáltja magát: „A treff nyolcas!” Avagy: „A kőr király!” – mikor hogy.

És az a legszebb az egészben, hogy sosem fog mellé.

Blaireau-nak eddig ezt a rejtett képességét nem ismertük! Föltehetőleg azért, mert rejtve volt.

És Blaireau sugárzik: gazdag lesz, nagyon gazdag!

A Chaville-parkban egyszerre csak úgy hemzsegni kezd a nép. Hirtelen mintha egész Montpaillard ott tolongana a mutatványosbódékban meg a körhintáknál.

Fejenkint öt frankjával számolva egészen csinos summácska lesz, ami a házhoz áll!

Mihez kezd ennyi sok pénzzel?

Hoppá, megvan! Kivált egy italmérési engedélyt. Remek ötlet!

Amilyen népszerű lett, lehetetlen, hogy ne legyen nyomban népes törzsközönsége.

Seje-huja-haj, ez ám a ragyogó eszme!

– Hé, Dubenoît papa, maga tán még nem is tuggya asztat, hogy a pénzemből egy helyre kis italmérést nyitok, a Blaireau-féle italmérést!

– Képzelem, milyen szép kis italmérés lesz ez a Blaireau-féle!

– Biz ám, hogy allesz! Egy meghitt kis zug, pont szembeja törvényszékke’. A cégérin meg az áll majd’, hogy *Korcsma az ártatlanokhá!* He? Miccó?

– Azt szóloom, hogy ez a maga... izé... létesítménye nem valami sokáig lesz nyitva.

– Osztt ki a csuda zárná be, tesszen má’ mondani?

– Én magam, kedves barátom, és biztosíthatom afelől, hogy ez a művelet nem fogja sok időmet elrabolni.

– Ha esztet meg találná cselekedni, jóember, tuggya, mi történik akkor?

– Fütyülök rá!

– Az történik, hogy én jelöttetem magam polgármesternek maga helyett!

E szavak hallatára Hautpertuis báró nevetésben tört ki:

– Blaireau mint polgármester!... Na hiszen, akkor élne csak át Montpaillard válságos időket, kedves Dubenoît úr!

– Jaj, báró! – sóhajtott nagyot Dubenoît.

– Micsoda zűrzavaros egy kor ez a miénk!

– Én nem találom... Nézzen csak körül, itt ez a sok ember, és mind milyen jól szórakozik! Szórakozni kell, ez minden titkok nyitja!

– Igaza van, öreg báróm! – kiált Blaireau. – Mindenen röhögni! Hónap oszt gyűhetnek a komoly dógok!... Errül jut eszembe: el szabad mán árulnia, mennyi pénz-mag gyűtt össze énnekem?

– Az elszámolást majd csak zárás után fogjuk megejteni.

– Mégis, szeretném tudni, ebbeja perc-be hogy állok.

– Mi sem könnyebb ennél: megkérdezzük a mezőőrt. Őt bíztam meg a belépőjegyek kiadásával... Parju!

– Báró úr?

– Elárulná, mennyi pénz van a kasszájában?

– Hogy mennyi pénz?... De hát... egy árva sou se nincs, báró úr!

– Egy árva sou sem?

– Egy se, egyetlenegy se nincs, báró úr!

Melyben Blaireau összeomlása teljes lesz.

Egyetlen árva sou sem!

És az a szörnyű a dologban, hogy e kijelentés nem valamiféle kedélyes tréfa akart lenni, aminek eleinte a báró is, Blaireau is vélte.

Ez volt az igazság, a kegyetlen valóság maga.

Parju mindenkit ingyen eresztett be.

Amire nézvést pofonegyszerű magyarázattal szolgált.

– Báró úr a lelkemre kötötte, hogy a közreműködőkkee' ne fizettessek belépti-díjat. Tehát amikor gyűtt valaki, én mingyá megkérdeztem tülle: „Maga közreműködő?” Mire asztat kérdezték, hogy „hogyhogy”, mire én meg elmondtam, hogy ha nem közreműködő, akkor a belépőjegy ára öt frank, de ha meg viszont közreműködő, akkor a belépés ingyenbe van. Eddig még mindenki asztat mondta, hogy ő közreműködő.

– Tehát senki nem akadt, aki fizetett volna?

– Egy lélek se, báró úr.

– Haha! – kacagott föl Dubenoît. – Most már értem, mitől tódultak be egyszerre annyian!

– Parju, te idióta! Te, te aljadék!

Blaireau céklavörös, keze ökölbe szorul, szeme vérben forog:

– Barom! Háromszoros barom, te! Te gazember! Nem elég, hogy temiattad ítélték el igazságtalan, most még tönkre is teszel? Kilopod a pénzt a zsebemből? Ha nem fogná vissza magam...!

És nem fogta. Ehelyett rávetette magát Parju-re és elkezdte agyba-főbe csépelni.

Csődület támad.

– Csendőrök! – kiáltja Dubenoît úr diadallal. – Lefogni ezt az embert!... Na, fiacskám, többé nem tagadhatod, hogy megverted a mezőőrt, a törvény fölesküdült szolgáját!

Akik nem voltak a jelenet tanúi, most egymástól kérdezgetik:

– Mi van itt? Mi történt?

– Blaireau összevissza püfölte a mezőőrt.

– Megint? Ez valami mánia lehet nála! – jegyzi meg cinikusan Fléchard.

A két angol, aki már a korábbi fejeze-

tek során is fölbukkant (ezekbe az angolokba szemlátomást folyton belebotlik az ember) éppen ebben a pillanatban érkezett az ünnepségre.

• Odafordultak valakihez:

– Pahdon, moszjő, meg tud mondani nekunk, merre leljük ez értetlent?

– Ott viszi épp két csendőrr.

– Aoh! Ez ván fölötte különösh! Semmi kételkedés, Franciaország ván igen különösh nemzet.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

***Melyben a dolgok elrendeződnek,
mégpedig mindent egybevetve nem
a legrosszabbul.***

Blaireau megértette, hogy minden ellenál-
lás hiábavaló.

Egy csapásra kijózanodott, amint a dur-
va csendőrmerek kétfelől megragadták, s
most egyre csak azon járt az agya, hogy mi
módon kecmereghetne ki a legelőnyöseb-
ben e kínos helyzetből.

Észrevéve a tömegben Guilloche dok-
tort, esdekelve szólt hozzá:

– Ügyvéd uram, szépen kérem, segícs-
csen! Bocsáttasson szabadon!

– Már nem vagyok az ügyvédje, uram.

– Nem-e? És mióta?

– Mióta maga bűncselekményt köve-
tett el.

– Fura egy ügyvéd az olyan, mondha-
tom, aki pont akkor hagyja magárajaz ügy-
feleit, amikor a legnagyobb szükségük vó-
na rája! Szép kis ügyvéd maga, hajja-e?

– Maga meg szép kis ügyfél!

– Az ügyvédem magamra hagy! Iste-

nem, mi lesz így énvelem? Nem marad más hátra, a bírósághoz kell fordúnom. Kérem, elnök úr, helyeztessen a szabad lábamra!

– Kérése tökéletesen indokolt, barátom. Csendőrök, eresszék szabadon Blaireau urat.

– A legerélyesebben tiltakozom! – rikácsolta Dubenoît.

– Nincs igaza, polgármester úr! Tekintve, hogy ezen személy előzetesen már megbűnhődött mai cselekményéért, az igazság azt kívánja, hogy e mellette szóló tényállást figyelembe vegyük. Blaireau nem tartozik a társadalomnak semmivel; ő előre fizetett.

– Jól beszélt, elnök úr! – kiáltott Blaireau.

A csendőrök a bíró nemes, méltányos és nagylelkű szavainak hatására megjuhászodva eresztették ki markukból Blaireau-t.

Szegény fiú fáradtan és lelkileg teljesen összeomolva roskad egy székre.

– Ki vagyok fosztva! A politikai jövőm oda! – sóhajtozik.

– Látja, ezt bizvást elmondhatja! – kajánkodik Dubenoît.

– Mivé lesznek most, Istenem? Má' lel-
kierőm sincsen semmi!... Báró úr, nem tec-
cene tudni véletlenül valami kis állást sze-
rezni énnekem Párizsba?

– Párizsban?

– Ottan. Mer' arrul ugye szó se lehet,
hogy továbbra is itten maraggyak Montpail-
lard-ba, amennyi irigyet én itten összesze-
reztem magamnak!

– Jó, tehát egy állást óhajt, megjegyez-
tem, barátom.

– Mentül hamarébb, könyörgök, ara-
nyos báró úr.

– Ah, hisz most jut eszembe: maga ért
a kártyatrükkökhöz, igaz?

– Egyebem se maradt a sok bajba.

– És pompásan áll magán az előkelő
öltözék!

– Mindenki esztet mongya, és gratulál
is hozzája.

– Nos, akkor szerződtettetni fogom
krupiénak egy kis cabourg-i kaszinóban.

– És legalább össze lehet ottan spórolni
valami kis dohányt?

– Dögivel. Az egész frakkját telitöm-
heti vele.

– Akkor nem bánom.

Blaireau némileg meg van vigasztalva.

Gomblyukába a valamelyest már hervadt, de változatlanul igen nagy és igen vörös dália helyébe egy még nagyobb, még vörösebbet, még frissebbet rak.

És jókedvűen elrikkantja magát:

– Tudtam én, a jó életbe, hogy az igazság mindig elnyeri jutalmát!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

*Melyben a szerző, miután végzett
Blaireau igazságügyi kalandjainak
elbeszélésével, gyorsan elszámol
néhány kevésbé fontos, ám mégsem
teljesen érdektelen hősének
sorsával.*

Néhány hónappal a föntebb bekövetkezett események után Jules Fléhard oltár elé vezette imádottját, aki valósággal tündökölt hófehér ruhájában, és szinte ragyogott a vídamságtól és szerelemtől.

A házasságnak, beszéljenek ezen intézmény ellenségei akármit, számos előnye van, egyebek közt például, hogy egy vénlányból egyik napról a másikra fiatalasszonyt képes varázsolni, föltéve természetesen, hogy az említett lány vénsége még nincs túlon túl előrehaladott állapotban.

Arabella de Chaville kisasszony, akin a tündökletes fehér menyasszonyi ruha egy kissé megmosolyogtatóan hatott, hamar átalakult valóban elragadó, s immáron gyöngyszürke selyemruhát viselő Madame Jules Fléhard-rá.

Mit tetszenek gondolni, hová vezetett az újdonsült párocska nászútja?

Eltalálták, Velencébe. Velencébe, ahol szinte megmámorosodtak a szerelemtől, a gondoláktól, az érzéki nápolyi daloktól meg a Florian kávéház *tutti frutti*-jától.

Nem született sok gyermekük, mégis nagyon boldogan éltek, ami köztünk szólva kevésbé is terhes.

Irigyeljük e két lényt, kiknek álmai íme valóra váltak, és térjünk vissza Párizsba.

Van rá esély, hogy ott összefutunk régi ismerősünkkel, a rokonszenves Bluette úrral, a montpaillard-i börtön egykori igazgatójával.

Remélem, nem felejtették el egy bizonyos gáláns börtönfelügyelő montpailard-i látogatását; nos, ennek az úrnak a meleg hangú jelentése nyomán Bluette urat előléptették.

A volt börtönigazgató jelenleg a központi adminisztrációban dolgozik, ami csinoska jövedelemmel és – amit ki lehet heverni – kevés munkával jár.

Hauptpertuis báró, aki jobban érzi magát a társaságában, mint anélkül, gyakorta bebeugrik érte az irodába, hogy együtt men-

jenek ebédelni vagy látogassanak el valamely divatos mulatóhelyre, természetesen a minden korábbinál varázslatosabb Delphine de Serquigny kisasszony társaságában.

Ezek hárman csuda jól elvannak egymással.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

1854-ben született, ugyanazon a napon, mint Rimbaud, de míg az utóbbiból korának legnagyobb francia költője lett, addig őt – barátjával, Tristan Bernard-ral együtt – a humoros próza legnagyobb mesterei közt kell számon tartanunk.

Fiatalon egy rokona patikájában dolgozott, de nyughatatlan, sziporkázó, tréfára mindig kész elméje nem engedte, hogy sokáig ottragadjon. Írásra és – akárcsak nálunk Karinthy Frigyes – tréfacsinálásra adta hát a fejét. Ismerünk olyan tréfát, melyet ők ketten egymástól függetlenül eszeltek ki: az olyan, immár legendás csészének ötletét, melynek belül van a füle. Allais-nak mellesleg még egy másik, szintén nevezetessé vált csészeötlete is támadt: egy általa elképzelt különleges múzeumban, miként írta, ki kellene állítani azt a csészét, melyet a hajdani kínai Ming-dinasztia egyik balkezes császára számára külön úgy készített alkotója, hogy a csésze füle balfelől legyen. E különleges kiállítási tárgy mellett Allais a múzeum másik fő ékességének Voltaire tizenkét éves kori koponyáját szánta.

Humorának egyik alapeleme a logikai bukfenc. Például egy helyütt azt írta, nem érti az embereket, miért nem vidéken építik föl városaikat, amikor pedig ott sokkal több a hely. Technikai érdeklődését jelzi az a javaslata, hogy a díszszemléken fölvonuló katonák bal karjának mozgási energiáját ipari célokra kellene fölhasználni.

Ellenségének lenni nem volt kifizetődő: Allais olyan névjegykártyákat nyomtatott, melyeken rosszakaróinak neve és címe állt, s ezeket a zsebében hordta. Időnkint aztán az utcán jártában-keltében váratlanul belekötött egy-egy kiváltképpen daliás katonatisztbe, majd egy ilyen névjegyet átnyújtva párbajra hívta ki az illetőt. Goromba, a humorra kevésbé fogékony kritikusai aztán sehogy sem értették, miért keresi fel őket otthonukban két fekete zsakettes, morgorva párbajsegéd.

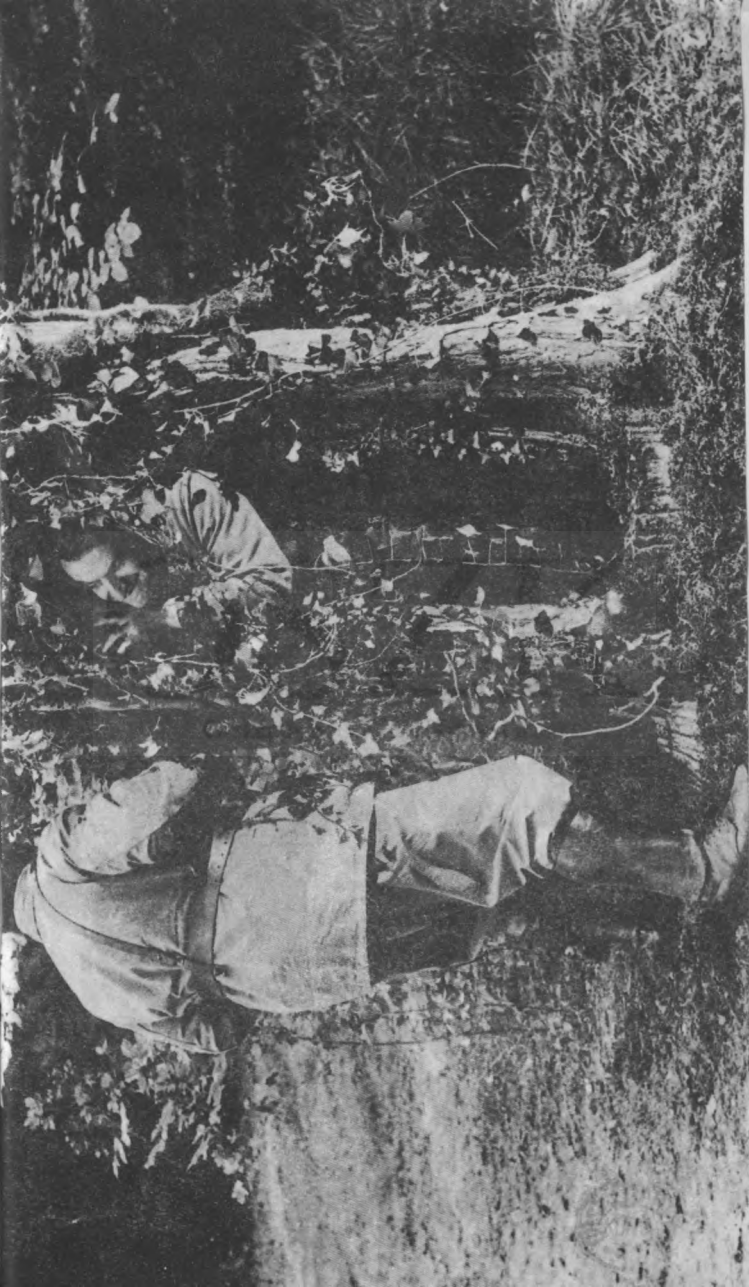
Igazi világsikerré ez a regénye vált, melynek ő *A Blaireau-ügy* címet adta, s melyből a nagyszerű filmvígjáték, a *Horász a pácban* készült Louis de Funès főszereplésével. Ebben a művében az író nem pusztá játékosságból él a logikai bukfencek általa oly igen kedvelt és oly gyakran alkalmazott módszerével. A képtelen

helyzetek (és gondolatok!) itt arra valók, hogy a XIX. század végi Franciaország elé tartson görbe tükröt a szerző. Szatírája ma is érvényesnek hat, s nem csupán szülőhazájában: magunk körül idehaza széjjelnézve úgyszintén megtaláljuk a Blaireau-kat, Dubenoît-kat, Guilloche-okat, Parju-ket és társaikat.

Alphonse Allais 1905-ben halt meg. Ötvenegy esztendőt élt, pontosan annyit, mint magyar testvére a humorban, Karinthy Frigyes.

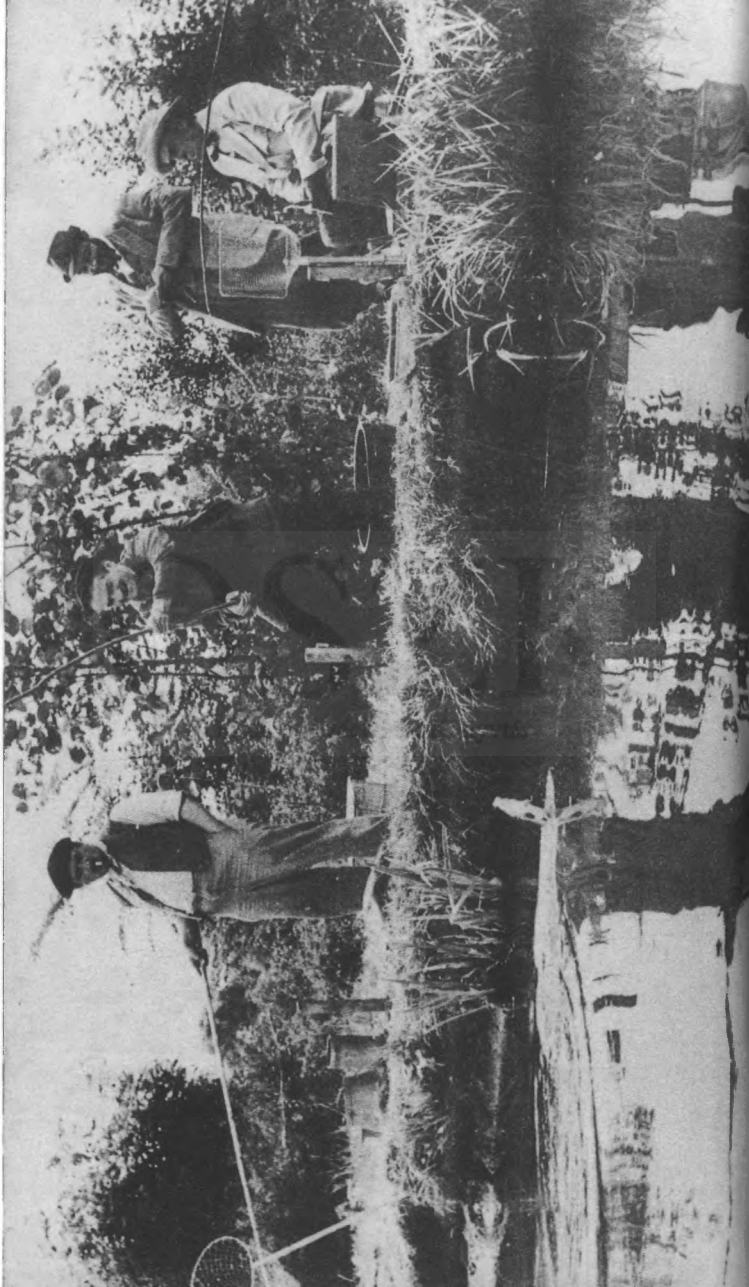
TIMÁR GYÖRGY

KÉPEINKEN:
JELENETEK A **HORGÁSZ A PÁCBAN** CÍMŰ
FILMBŐL

3636/94

„Ki fia-borja is volt ez a Blaireau? Senki meg nem tudta volna mondani. Blaireau volt, azzal punktum. Nem volt ő birtokos, sem tanyaágazda, se bérlő, se napszámos, se kereskedő, sem iparos, mint ahogy nem volt állami tisztviselő sem; egyáltalán, semmi nem volt; a nehezen beskatulyázható lényeknek ahhoz az osztályához tartozott, akik egyébként sem ragaszkodnak ahhoz, hogy a társadalmi sakktáblán egy eleve adott kockát jelöljenek ki a számukra.

Ezt a fölöttébb gyors fölfogású, furfangos falusi bohémet a lakosság azzal gyanúsította, hogy büdzséjét (ha ugyan helyénvaló ily szót alkalmaznunk az ő esetében) olyan tranzakciók révén tartja egyensúlyban, melyek mások terményeinek és a környező idegen birtokok vadnyulainak, illetve halainak értékesítésén alapulnak.

Blaireau-nak egészen különleges zsákja lehetett, tudniillik soha, se csend-, se rend-, se mezőőrnek nem sikerült akár csak egyszer is tetten érnie.”